

Strategie učení se cizímu jazyku

Dotazník pro žáky

Kateřina Vlčková, Jana Přikrylová

Strategie učení se cizímu jazyku

Dotazník pro žáky

Kateřina Vlčková, Jana Přikrylová

Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky.
Kateřina Vlčková, Jana Přikrylová

Odborná recenze: doc. PhDr. Jiří Němec, Ph.D., Mgr. et Mgr. Jan Mareš, Ph.D.
Jazyková korektura: PaedDr. Věra Ježková, Ph.D.
Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2011.
ISBN 978-80-87652-37-4

STRATEGIE UČENÍ SE CIZÍMU JAZYKU. Dotazník pro žáky.

Obsah

1. Úvod	5
1.1 Úloha nástroje při autoevaluaci školy	
2. Místo strategií učení se cizímu jazyku ve vzdělávání	6
3. Koncept strategií učení se cizímu jazyku.....	7
4. Klasifikace strategií učení se cizímu jazyku v dotazníku	7
5. Součásti evaluačního nástroje.....	9
5.1 Dotazník pro žáky	
5.1.1 Dotazník pro žáky ZŠ	
5.1.2 Dotazník pro žáky SŠ a JŠ	
5.2 Dotazník pro učitele ZŠ, SŠ a JŠ	
5.3 Zprávy z evaluačního nástroje	
6. Administrace dotazníku	11
7. Upozornění pro práci s výsledky	13
8. Návrhy navazujících aktivit ve výuce	14
9. Psychometrické vlastnosti dotazníků.....	15
9.1 Dotazník pro žáky ZŠ	
9.2 Dotazník pro učitele ZŠ	
9.3 Dotazník pro žáky SŠ a JŠ	
9.4 Dotazník pro učitele SŠ a JŠ	
10. Seznam literatury.....	28
11. Informace o nástroji a poděkování	29
12. Přílohy	31
Příloha 1: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky 5. – 9. ročníků ZŠ	
Příloha 2: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro učitele 5. – 9. ročníků ZŠ	
Příloha 3: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky SŠ a JŠ	
Příloha 4: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro učitele SŠ a JŠ	
Příloha 5: Ukázka Zprávy z evaluačního nástroje pro učitele ZŠ	
Příloha 6: Ukázka Zprávy z evaluačního nástroje pro žáky ZŠ	
Příloha 7: Ukázka Zprávy z evaluačního nástroje pro školy	

1. ÚVOD

Manuál nabízí učitelům a dalším odborníkům v oblasti pedagogiky a příbuzných disciplín návod k používání **dotazníku Strategii učení se cizímu jazyku**, který zjišťuje, **jaké postupy žáci uplatňují při učení se cizímu jazyku (1) a jak používání strategií žáky podporuje učitel ve výuce (2)**. Tyto dva pohledy jsou propojeny ve Zprávě z evaluačního nástroje, která ukazuje oblasti, v nichž je vhodné posílit používání strategií nebo jejich osvojování.

Nástroj je užitečný při **autoevaluaci školy** v oblasti učebních podmínek a dosahovaných vzdělávacích výsledků v cizích jazycích. Poskytuje učiteli a škole informaci o rozvoji **kompetence k učení** u jednotlivých žáků a tříd. Na jeho základě lze plánovat **vzdělávací opatření** na úrovni třídy, žáka nebo školy. Ve výuce lze výsledky dotazníku použít k **reflexi učebních postupů** žáků. Nástroj tak napomáhá **efektivnímu učení** se jazyku u všech čtyř řečových dovedností.

Dotazníky jsou určeny žákům **na konci prvního stupně, všech tříd druhého stupně základních škol a středních škol**. Jsou vhodné také pro **jazykové školy**.

1.1 Úloha nástroje při autoevaluaci školy

Dotazník je možné zadat žákům **na počátku určité školní etapy** (na začátku dalšího stupně vzdělávání, při nástupu do školy) nebo kdykoliv **během studia**. V těchto případech dotazník poskytuje **informace o podmínkách vzdělávání na straně žáků** (ve smyslu Vyhlášky č. 15/2005 Sb., § 8, písm. 2, odst. a). Ze získaných dat je možné rovněž vytvářet souhrnné výsledky na úrovni tříd nebo školy. Dotazník je vhodné zadat žákům i **na konci určité etapy studia** nebo na konci studia vůbec. Zde lze na výpovědi z dotazníku nahlížet jako na **výsledky vzdělávání** žáků (ve smyslu zmíněné vyhlášky, § 8, písm. 2, odst. d). Zejména ze vzájemného porovnání výsledků jednotlivých žáků v čase je možné rozdíly interpretovat i jako příspěvek školy k rozvoji kompetence k učení žáků, konkrétně v oblasti používání sledovaných strategií učení. Na výpovědi z dotazníku lze pak nahlížet také jako na informace o **průběhu vzdělávání žáků** (ve smyslu zmíněné vyhlášky, § 8, písm. 2, odst. b). Při interpretaci výsledků jednotlivých žáků je však potřeba obezřetnosti, protože na používání strategií učení mají vliv i jiné než školní faktory.

Z dotazníku je možné získat souhrnné výsledky na úrovni tříd nebo celých ročníků školy ve vazbě na jednotlivé učitele. V tomto smyslu je daný nástroj vhodný k využití v rámci **vlastního hodnocení školy (autoevaluace)**. Žádoucí je, aby se škole dařilo rozvíjet u žáků používání efektivních strategií učení u všech řečových dovedností, a rozvíjela se tak **kompetence žáků k učení** (viz RVP ZV, 2007; RVP G, 2007) a také hlavní cíl vzdělávání v cizích jazycích – **cizojazyčná komunikační kompetence** (viz SERR, 2006).

Přínos a využitelnost dotazníku

- **Pro školu:** Škola může pomocí dotazníku monitorovat rozvíjení kompetence k učení a míru rozvoje používání strategií učení v cizích jazycích u žáků školy jako celku nebo jednotlivých tříd ve vztahu k podpoře strategií učení v daných třídách jednotlivými učiteli. Na základě dotazníku lze na úrovni školy plánovat opatření zaměřená na rozvoj potřebných oblastí kompetence k učení v cizích jazycích a používání efektivních strategií učení se cizímu jazyku žáky. Škola se může srovnat s jinými školami na základě výsledků z Portálu evaluačních nástrojů (viz kap. 5.3). Závěry z výsledků dotazníku však nelze dělat přímočaré (viz kap. 7), je třeba si uvědomovat limity nástroje a citlivě plánovat navazující intervence ve výuce.
- **Pro učitele:** Učiteli pomáhá nástroj strukturovaně zjistit, jak se žáci cizí jazyk učí a v čem jsou jejich silné stránky a které oblasti je třeba podpořit. Vyplněné žákovské dotazníky (za třídu) a k nim učitelský dotazník nabízí učiteli informaci o tom, jaké strategie ve výuce podporuje ve vztahu k tomu, jaké strategie používají žáci (jak ve výuce, tak v reálném prostředí používání cizího jazyka). Učitel může také srovnávat výsledky svých různých tříd, může si také porovnat vlastní postup ve výuce s jinými učiteli na své škole nebo v ČR. Nástroj umožňuje učiteli získat strukturovanou reflexi strategií učení pro plánování své výuky a rozvoje kompetence k učení žáků. Informace získané z dotazníku mohou tedy sloužit učiteli ke zlepšení výuky. Dotazník lze také použít ve výuce k vyvolání diskuse a reflexe strategií žáky a k navazujícím činnostem v oblasti strategií učení se cizímu jazyku.
- **Pro žáky:** Žákům dává vyplnění dotazníku možnost reflektovat vlastní postupy při učení se cizímu jazyku a strukturu osvojování jazyka v podobě řečových dovedností. Umožňuje jim uvědomit si, které strategie učení se cizímu jazyku využívají, jak často a případně i jak efektivně. Výsledky zjištěné dotazníkem a jejich reflexe mohou žáky motivovat k rozvíjení svých strategií učení a k efektivnějšímu učení se jazyku. Nástroj nabízí zajímavé srovnání se spolužáky a žáky v ČR a pohled na učení se jazyku z různých úhlů. Na dotazník může navazovat diskuse ohledně používaných strategií, případně jejich systematická podpora ze strany učitele.

2. MÍSTO STRATEGIÍ UČENÍ SE CIZÍMU JAZYKU VE VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání (RVP ZV, 2007) a gymnaziální vzdělávání (RVP G, 2007) vymezují jako jeden z cílů vzdělávání rozvíjení klíčových kompetencí a v rámci kompetence k učení osvojení si efektivních strategií učení. Kompetence k učení znamená schopnost učit se, získávat a zpracovávat informace, osvojovat si znalosti a rozvíjet dovednosti. Jejím rozvíjením se žáci učí plánovat a organizovat své učení, využívat předchozích zkušeností z učení a získané znalosti a dovednosti uplatňovat v životě. Součástí kompetence k učení je i spolupráce s ostatními a vyhledávání příležitostí k učení. Žáci by se měli rovněž naučit hodnotit proces svého učení a jeho výsledky. Důležitou roli hraje motivace a kladný postoj k učení, včetně motivace k celoživotnímu učení. Osvojování strategií učení je jednou z cest vedoucích k autonomnímu učení se žáka. Jejich rozvíjení koresponduje s individualizací procesu učení, především s podporou stylů učení žáků.

Podle výzkumu strategií učení se cizímu jazyku v ČR (Vičková, 2010) **velká část žáků neví, jak se učit cizí jazyk**. Na konci základní školy i na konci gymnaziálního vzdělávání se jedná o více než třetinu žáků. Přičemž další třetina žáků navíc uvádí, že ví pouze částečně, jak se cizí jazyk učit. Dvě třetiny žáků uvádí, že mají jen částečně nadání na jazyk nebo je nemají vůbec. Ukazuje se tedy, že žáci potřebují podporu v rozvoji a používání strategií učení se cizímu jazyku. V kontrastu s touto potřebou však **třetina žáků v 9. ročníku a třetina žáků na gymnáziích uváděla, že se nedozvídá od učitele, jak se cizí jazyk učit** a jaké jsou vhodné strategie učení. Dalších 22 – 24 % se to dozvídalo částečně. Podobně je tomu v 5. ročníku. Pozitivní z hlediska pedagogického působení je, že učitel může podle těchto výzkumů (Vičková, 2006, 2010) **používání strategií učení se cizímu jazyku žáky ovlivnit**.

3. KONCEPT STRATEGIÍ UČENÍ SE CIZÍMU JAZYKU

Strategie učení se cizímu jazyku jsou specifické postupy, činnosti a chování, které si žák volí a využívá ke zlepšení svého učení. Slouží k usnadnění a urychlení učení, ale také činí učení zábavnějším a efektivnějším. Podporují rozvoj všech čtyř řečových dovedností, tedy poslechu, čtení, mluvení a psaní. Umožňují žákovi řídit proces vlastního učení, a postupně tak přecházet od učení řízeného z vnějšku k učení autoregulovanému (řízenému sebou samým). Strategie jsou problémově orientované, jsou to nástroje k řešení problémů, úkolů a dosahování cílů. Jsou flexibilní, lze je kombinovat podle volby jedince v souladu s jeho stylem učení a dalšími preferencemi. Podporují učení přímo, tedy v přímém spojení s osvojovaným cizím jazykem, ale i nepřímo tím, že přispívají k procesu učení obecně. Přímé i nepřímé strategie mají pro učení svůj význam a vzájemně se podporují. Strategie učení se netýkají pouze kognitivní (poznávací) stránky učení, ale zahrnují i stránku emocionální a sociální. Jsou často vědomé, ale procvičováním a používáním může dojít k jejich automatizaci a stávají se neuvědomovanými. Stále jsou však potenciálně vědomé, tj. jedinec si může jejich aplikaci za určitých situací opět uvědomit. Strategie učení nejsou vždy pro učitele pozorovatelné, protože se často jedná o vnitřní procesy. Z obou výše zmíněných důvodů, ale i dalších, není proto jednoduché u žáků zjistit, jaký je jejich repertoár používaných strategií.

Z pedagogického hlediska je důležité, že strategie učení jsou naučitelné a zprostředkovatelné. Ve srovnání se stylem učení je lze snáze měnit a rozvíjet. Používání strategií učení se cizímu jazyku je ovlivňováno řadou proměnných, jako je věk, pohlaví, úroveň pokročilosti v jazyce, styl učení, motivace, výuka spojená s nácvikem strategií a další faktory.

Strategie učení se cizímu jazyku jsou jak prostředkem k dosažení lepších výsledků vzdělávání, tak vzdělávacím cílem. Seznamováním se se strategiemi učení a posilováním jejich efektivního používání se může žákova výkonnost a dosahované výsledky učení zlepšovat. Strategie učení v celém jejich šíři (tj. včetně afektivních a sociálních strategií) ovlivňují efektivitu celoživotního učení. Integrací strategií do jazykové výuky se stává učitel diagnostikem, který zjišťuje strategie učení se cizímu jazyku u žáků, zprostředkovává vhodné strategie žákům a vede je k autoregulovanému učení.

4. KLASIFIKACE STRATEGIÍ UČENÍ SE CIZÍMU JAZYKU V DOTAZNÍKU

Existují různé klasifikace strategií učení vycházející z různých kritérií dělení strategií, například podle role strategií v procesu zpracování informací, podle stylů učení žáků, fází procesu učení nebo procesů, kterých se strategie týkají (více viz Vlčková, 2010).

Strategie učení se cizímu jazyku bývají nejčastěji děleny na základě řečových dovedností a jazykových prostředků nebo podle funkcí strategií v procesu učení. V prezentovaném dotazníku kombinujeme obě klasifikace, jelikož se navzájem doplňují a každá z nich nabízí učiteli, žákovi a škole specifický pohled na učení se cizímu jazyku. Prostřednictvím zaměření se na řečové dovednosti může žák a učitel zjistit, v jaké míře jsou jednotlivé dovednosti strategiemi podporované. Řečové dovednosti, v nichž žák dosahuje slabších vzdělávacích výsledků, lze podpořit používáním vhodných strategií. Dělení strategií učení se cizímu jazyku na základě funkcí v procesu učení umožňuje žákovi a učiteli zjistit, která oblast procesů podporujících učení přímo (např. kognitivní strategie), nebo nepřímo (např. metakognitivní strategie) je při učení se cizímu jazyku oslabena nebo dobře zastoupena strategiemi učení.

Základní dělení strategií učení se cizímu jazyku aplikované v prezentovaném dotazníku vychází z klasifikace Cohena a Weaverové (2006), kteří dělí strategie podle 4 řečových dovedností – poslechu, čtení, mluvení a psaní. Klasifikace zahrnuje také překlad a slovní zásobu, které jsou pro základní řečové dovednosti důležité a prolínají se jimi. Tento způsob členění a zaměření se na určitou řečovou dovednost usnadňuje žákovi reflexi vlastního učení, uvědomění si, které strategie učení se cizímu jazyku využívá, jak často a jak efektivně. Usnadňuje také práci učitele se strategiemi ve výuce.

Podle řečových dovedností a dalších vybraných aspektů jazyka lze rozlišovat (Cohen & Weaver, 2006) následující skupiny strategií:

- **Strategie poslechu** (neboli poslechové strategie) zahrnují strategie sloužící k seznámení se se zvukovou podobou jazyka, procvičování poslechu, strategie zaměřené na porozumění slyšenému a kompenzaci v případě nepochopení.
- **Strategie čtení** (neboli čtenářské strategie) zahrnují strategie ke zlepšení čtení, jako je zběžné čtení s cílem nalézt hlavní myšlenky nebo strategické shrnutí čteného materiálu.
- **Strategie mluvení** zahrnují strategie procvičování mluvení, zapojování se do konverzace a její udržování, když jedinec nezná potřebné slovo nebo výrazy. Zahrnují také metakognitivní strategie, jako je příprava na očekávané situace (např. konverzaci v cizím jazyce).
- **Strategie psaní** zahrnují procvičování pravopisu; plánování, co psát; používání externích zdrojů, např. slovníků nebo textů k tématu; různé postupy při psaní; strategie přepisování a zdokonalování písemných prací.
- **Strategie slovní zásoby** se týkají osvojování, opakování a vybavování si (především nové) slovní zásoby.
- **Strategie překladu** zahrnují překládání do mateřského jazyka s cílem pochopit nebo si zapamatovat informace a také co nejčastějšího využívání cílového jazyka, tj. myšlení v cizím jazyce a nepřekládání doslova.

Výše uvedené dělení strategií se odráží ve struktuře dotazníku, který je v rámci každé řečové dovednosti dále členěn do několika oblastí, které pak lze seskupit napříč řečovými dovednostmi následovně:

- **Strategie procvičování** zahrnují strategie v rámci jednotlivých dovedností zvyšující žákovo vystavení cizímu jazyku.
- **Strategie napomáhající produkci jazyka a rozvoji produktivních řečových dovedností** zahrnují strategie mluvení a psaní zaměřené na produkci jazyka.
- **Strategie napomáhající porozumění jazyku a rozvoji receptivních řečových dovedností** zahrnují poslechové a čtenářské strategie zaměřené na porozumění jazyku.
- **Kompenzační strategie** pomáhají používání jazyka, i když jedinec nemá dostatečnou znalost cizího jazyka (viz klasifikace níže).

Na výsledky používání a podpory strategií učení se cizímu jazyku lze na základě dotazníku nahlížet také z jiného úhlu pohledu, a to **z hlediska funkcí strategií v procesu učení se cizímu jazyku a procesu zpracování informací**. Toto dělení se překrývá s dělením podle řečových dovedností a jazykových prostředků a je s ním komplementární. Členění do šesti skupin strategií podle funkcí strategií v procesu učení se cizímu jazyku a procesu zpracování informací vychází z klasifikace R. L. Oxfordové (1990), která rozlišuje strategie přímé neboli primární (paměťové, kognitivní, kompenzační) a nepřímé neboli podpůrné (metakognitivní, afektivní a sociální).

Toto dělení umožňuje žákovi a učitelovi reflektovat strategie v jednotlivých oblastech přímo nebo nepřímo ovlivňujících učení se jazyku, a to napříč všemi řečovými dovednostmi a jazykovými prostředky.

- **Paměťové strategie** usnadňují zapamatování a vybavování nových informací založené na smysluplném uspořádávání věcí, asociování a opakování, využívání představivosti a smyslů.
- **Kognitivní strategie** umožňují zpracování informací z cílového jazyka, práci s těmito informacemi a manipulaci s cizím jazykem.
- **Kompenzační strategie** umožňují žákům porozumět cizojazyčnému sdělení a vyjadřovat se v cizím jazyce i přes případné přirozené nedostatky ve znalostech, které jsou dány tím, že se jedinec jazyk teprve učí.
- **Metakognitivní strategie** pomáhají žákům koordinovat proces vlastního učení. Zahrnují oblast autoregulace (řízení) vlastního učení.
- **Afektivní strategie** se vztahují k emocím, postojům, motivaci a hodnotám a jejich ovlivňování samotným žákem. (Tyto strategie nejsou v dotazníku Strategií učení se cizímu jazyku zjišťovány.)
- **Sociální strategie** se týkají sociálních vztahů, podporují úspěšnou komunikaci v cizím jazyce a posilují týmovou spolupráci. Tyto strategie nebyly v daném dotazníku Strategií učení se cizímu jazyku zjišťovány. Položky zahrnující žádání o opravování, potvrzení správnosti, zpomalení sdělení apod. byly zařazeny pod kompenzační strategie.

5. SOUČÁSTI EVALUAČNÍHO NÁSTROJE

Evaluační nástroj strategií učení se cizímu jazyku dostupný na Portále evaluačních nástrojů (www.evalvacninastroje.cz) se skládá ze dvou vzájemně propojených dotazníků:

1. **Dotazník pro žáky** zjišťuje používání strategií učení se cizímu jazyku žáky v prostředí školy i mimo ni.
2. **Dotazník pro učitele** zjišťuje podporu žákovských strategií učení se cizímu jazyku učitelem ve výuce. Tato podpora směřuje přirozeně k používání strategií učení žáky jak ve výuce, tak mimo ni, což odpovídá cílům vzdělávání.

Oba dotazníky mají analogické otázky (položky), rozdíl je pouze v tom, že u žáků je dotazník zaměřen na používání strategií a u učitelů na míru podpory žákovských strategií učení ve výuce. Z hlediska autoevaluace školy je žádoucí, aby dotazník vyplňovali jak žáci, tak učitelé, není to ovšem podmínkou. Je možné zaměřit se pouze na používání strategií učení u žáků.

K dispozici jsou dvě varianty dotazníků pro žáky a učitele odlišné z hlediska jejich komplexnosti a náročnosti:

1. **Dotazník pro základní školy** má nižší počet položek a je jednodušěji formulován. Zjišťuje strategie relevantní již pro žáky druhého stupně ZŠ.
2. **Dotazník pro střední a jazykové školy** pokrývá větší škálu strategií, tj. obsahuje vyšší počet položek, které jsou přesněji, ale náročněji formulovány.

Učitel se může rozhodnout použít kteroukoli z uvedených dvou variant dotazníků pro ZŠ nebo SŠ. Formulačně a rozsahem jednodušší varianta (označená jako varianta pro základní školy) může být použita na školách s nehumanitním zaměřením, na středních odborných učilištích, na některých středních odborných školách například technického nebo ekonomického zaměření, v nižších ročnících gymnázií nebo u žáků s nižší pokročilostí v cizím jazyce. Dále uváděné psychometrické vlastnosti dotazníku pro základní školy se pak v případě použití na starších žácích s největší pravděpodobností ještě zlepší, jinak řečeno dotazník bude měřit přesněji a lépe.

Zprávy s výsledky z evaluačního nástroje jsou vytvářeny Portálem evaluačních nástrojů, a to pro jednotlivé žáky, učitele a školu. Jejich obsah blíže popisujeme v kapitole 5.3. Ukázky zpráv jsou v přílohách 5 – 10. Pro tvorbu zprávy propojující výsledky z žákovského a učitelského dotazníku je třeba použít jak pro žáky, tak pro učitele buďto dotazníky určené pro ZŠ, anebo pro SŠ.

5.1 Dotazník pro žáky

Účelem dotazníku pro žáky je zjistit, jaké strategie učení se cizímu jazyku žáci používají proto, aby získané informace mohly být dále využity ve výuce jazyka, která tak může být více založena na individuálních stylech a strategiích učení žáků.

5.1.1 Dotazník pro žáky ZŠ

Dotazník strategií učení se cizímu jazyku pro žáky základní školy (ZŠ) byl zkonstruován na základě dotazníku *Young Learners' Language Strategy Use Survey*, který byl vytvořen profesory Cohenem a Oxfordovou (2002) a publikován v knize *Styles and Strategies Based Instruction. A Teachers' Guide* (Cohen & Weaver, 2006). Anglická verze dotazníku byla úspěšně testována na žácích 5. – 6. tříd v USA, velikost vzorku autoři neuvádí. Se souhlasem A. D. Cohena byl dotazník přeložen a upraven pro použití v českém prostředí.

Český dotazník obsahuje 64 stručných položek a používá zjednodušenou škálu s variantou odpovědí ano – ne. Pro žáky má tento dotazník název Jak se učím cizí jazyk. Položky jsou rozděleny do skupin podle řečových dovedností a v rámci nich na strategie procvičování, strategie podporující produkci jazyka, porozumění jazyku a kompenzační strategie (tab. 2 a 3).

5.1.2 Dotazník pro žáky SŠ a JŠ

Dotazník pro žáky středních (SŠ) a jazykových (JŠ) škol byl zkonstruován na základě dotazníku *Language Strategy Use Survey*, který byl vytvořen autory A. D. Cohenem, R. L. Oxfordovou a J. Chiovou (2002) a zveřejněn na stránkách lingvistického institutu CALLA v USA a publikován v knize *Styles and Strategies Based Instruction. A Teachers' Guide* (Cohen & Weaver, 2006). Autoři neuvádí charakteristiky vzorku, na kterém byl dotazník ověřován. Se souhlasem prof. A. D. Cohena byl dotazník přeložen a upraven pro použití v českém prostředí.

Český dotazník obsahuje 89 stručných položek. Žáci vyjadřují na čtyřbodové škále (ne – spíše ne – spíše ano – ano) míru souhlasu s daným tvrzením o používání konkrétní strategie učení se cizímu jazyku. Položky jsou rozděleny do skupin podle řečových dovedností a v rámci nich na strategie procvičování, strategie podporující produkci a recepci jazyka a kompenzační strategie (tab. 19 a 20).

5.2 Dotazník pro učitele ZŠ, SŠ a JŠ

Paralelně k dotazníku pro žáky byl nově vytvořen dotazník pro učitele základní školy (1) a učitele středních a jazykových škol (2). Tyto dotazníky zjišťují, jak jsou odpovídající žákovské strategie učení se cizímu jazyku podporovány učitelem ve výuce. Položky dotazníku pro učitele přesně kopírují položky žákovského dotazníku tak, aby bylo možné jednoduché a přímé srovnání používání strategií žáky a podpory strategií učitelem. Pokud chce škola nebo učitel toto srovnání získat, je třeba, aby učitel vyplnil dotazník u každé třídy/skupiny. Učitel může srovnat svůj přístup a postupy žáků v různých třídách nebo se srovnat s jinými učiteli a srovnat své žáky s jinými třídami. Toto srovnání *Zpráva z evaluačního nástroje* nabízí, pokud jsou vyplněny dotazníky odpovídajícími žáky a učiteli na *Portále evaluačních nástrojů*.

5.3 Zprávy z evaluačního nástroje

Zprávy s výsledky z evaluačního nástroje jsou automaticky a zdarma vytvářeny na *Portále evaluačních nástrojů* (www.evaluaclinastroje.cz), a to pro jednotlivé žáky (1), učitele (2) a školu (3):

1. **Zpráva pro žáka** zahrnuje vlastní výsledky žáka a srovnání výsledků daného žáka se spolužáky a dalšími respondenty v ČR. Zpráva pro žáka zahrnuje pouze výsledky na základě dělení strategií podle řečových dovedností, nikoli dalších kritérií (viz kap. 4). Ukazuje žákovi jeho celkovou míru používání strategií (1), u které řečové dovednosti strategie používá nejvíce a nejméně (2), srovnání používání strategií učení u daných řečových dovedností se spolužáky (3) a s žáky v ČR, kteří dotazník do dané doby také vyplňovali (4) a strategie, které může zkoušet ještě používat (5) zjištěné na základě jeho předchozí odpovědi v dotazníku, že danou strategii nepoužívá.
2. **Zpráva pro učitele** zahrnuje jeho vlastní výsledky týkající se podpory strategií učení se cizímu jazyku v dané třídě a srovnání s dalšími učiteli na škole a v ČR. Zahrnuje také výsledky jeho třídy popisující používání strategií žáky, a to jednak samostatně za třídu, jednak ve srovnání s dalšími žáky v ČR. Nejdůležitější částí zprávy pro učitele je srovnání jeho podpory žákovských strategií učení ve výuce s uváděným používáním strategií žáky. Zpráva ukazuje výsledky používání strategií jak z hlediska řečových dovedností, tak z hlediska jejich funkce v procesu učení (viz kap. 4).
3. **Zpráva pro školu** zahrnuje výsledky žáků a učitelů na úrovni tříd i celé školy ve srovnání s výsledky z ČR. Nejprve popisuje uváděné používání strategií žáky (a), poté podporu strategií učitelem ve výuce celkově a podle řečových dovedností i dalších kritérií dělení strategií (b), potom srovnání podpory strategií a jejich používání (c), nakonec uvádí strategie, které je dobré u žáků ještě podporovat (d).

Ukázky zpráv jsou v přílohách č. 5 – 10. Všechny zprávy obsahují jednoduchá doporučení, na které strategie učení se cizímu jazyku se dále zaměřit. Tato doporučení vychází z odpovědí na položky dotazníku, u nichž žáci uvedli, že dané strategie nepoužívají a zároveň učitelé uvedli, že tyto strategie nepodporují. Je na zvážení učitelů a vedení školy, zda a jak dále dané strategie žákům přiblížit a podporovat jejich používání.

6. ADMINISTRACE DOTAZNÍKŮ

Žáci a učitelé vyplňují dotazníky on-line na *Portále evaluačních nástrojů* (http://www.evalvacnina-stroje.cz/nuovckk_portal/), kde jsou také uvedeny pokyny pro registraci školy a žáků a instrukce k vyplňování dotazníků.

Obr. 1: Ukázka online prostředí pro přihlašování se k vyplňování dotazníku

Obr. 2: Ukázka online prostředí při vyplňování dotazníku (verze pro žáky ZŠ)

Dotazníky je možné používat také **v tištěné formě**. V tomto případě zadává údaje získané od žáků hromadně za celou třídu z tištěných dotazníků učitel nebo jiná pověřená osoba. *Portál evaluačních nástrojů* umožňuje výsledky vyhodnotit stejně jako při přímém vyplňování žáky na počítačích. Nicméně přímé vyplňování žáky na počítačích ušetří učiteli mnoho času.

Pokud chcete mít výsledky (viz Zprávy z evaluačního nástroje, kap. 5.3) za školu nebo vybrané ročníky, stačí, aby odpovídající žáci vyplnili dotazník. **Učitel vyplňuje svůj dotazník ke každé třídě**, případně své výsledky automaticky **zkopíruje k dalším třídám** (jazykovým skupinám). Doporučujeme vyplňovat výsledky ke každé třídě nově, jelikož se uplatňované postupy učitele více či méně liší, jak ukázala mimo jiné i pilotáž nástroje.

Vyplňování dotazníku pro ZŠ trvá většině žáků méně než **20 minut**. Vyplňování dotazníku pro SŠ zabere převážně většině žáků méně než **30 minut**.

Před vyplňováním dotazníků je nutné zejména **žákům z nižších ročníků základní školy** objasnit účel dotazníků a zdůraznit, aby při vyplňování postupovali samostatně. Je vhodné vysvětlit jim také postup.

Pokyny pro zadávání dotazníku strategií učení se angličtině žákům:

1. Cílem tohoto dotazníku je zjistit, jaké způsoby a postupy při učení se cizímu jazyku používáš, a najít případně ještě další možnosti, které by ti pomohly učit se lépe.
2. Každý člověk se učí trochu jinak, vyhovují mu jiné postupy. Označ věty tak, jak se učíš ty sám. Všechny odpovědi jsou správné.
3. Zvol odpověď podle toho, co tě lépe vystihuje a co při učení jazyka děláš. Vyber z možností ano nebo ne a označ je. (Pro SŠ je 4-bodová škála: ne – spíše ne – spíše ano – ano).
4. Pokud budou žáci vyplňovat tištěný dotazník: Odpověz na všechny otázky a po vyplnění dotazníku ještě jednou zkontroluj, jestli jsi nezapomněl/a na nějakou otázku odpovědět. (Je třeba zkontrolovat úplné vyplnění, protože při přepisování odpovědí žáků do webového formuláře nelze chybějící odpovědi vynechat. Dotazník pro SŠ umožňuje zadat odpověď „nevím“, která ale není počítána do výsledků.)
5. Dotazník je rozdělen do částí: poslech, slovní zásoba, mluvení, čtení, psaní a překlad.
6. Případně okomentujte žákům položky, u kterých by podle Vašeho názoru mohli mít problém s porozuměním. V dotazníku pro ZŠ (viz příloha 1) například:
 - Položka 3 – jedná se o zaměření pozornosti na poslech angličtiny, když někdo hovoří anglicky.
 - Kategorie v poslechu: Co dělám, abych rozuměl/a vyslovovaným hláskám – hlásky, zvuky, výslovnost.
 - Položka 24 – rodilí mluvčí (Angličané, Američané atd.), ale může zahrnovat i zdatné uživatele angličtiny jako cizího jazyka.
 - Položka 52 – píše dopisy nebo mailly v anglickém jazyce.
 - Položka 51 – texty zahrnují jakékoliv úkoly, projekty, referáty atd. psané v anglickém jazyce.
 - Apod. dle zkušeností Vašich žáků.

U žáků středních škol a vyšších ročníků základní školy stačí zmínit účel vyplňování dotazníku a to, že obdrží zpětnou vazbu. K dotazníku není třeba speciální instrukce. Pokud je ve třídě nepříznivé psychosociální klima, je vhodné pracovat s výsledky veřejně pouze na úrovni třídy, nikoli individuálními, a zdůraznit žákům anonymitu vyplňování dotazníku a nezahrnování výsledků do školního hodnocení.

Při vyplňování dotazníku je třeba žáky upozornit na to, aby **vyplňovali odpovědi podle skutečnosti**, jinak bude mít žák ve své zprávě z nástroje nesmyslné údaje, stejně tak to ovlivní (více či méně znatelně) výsledky celé třídy a projeví se ve všech zprávách pro učitele a školu. Zkreslují se také výsledky celorepublikově. Je lepší, aby se žáci, kteří nechtějí na dotazník odpovídat podle skutečnosti, evaluace neúčastnili. To, zda žák odpovídal nesmyslně, je možné vidět mimo jiné ve výsledcích v jeho *Zprávě z evaluačního nástroje*.

Dotazník pro žáky ZŠ může být používán i na středních školách (viz také kap. 5). Jedná se o jednodušší variantu nástroje, která ovšem do určité míry respektuje také částečně odlišné podmínky učení se jazyku (například, že žáci nemají možnost používat jazyk v přirozeném prostředí, nemají tolik kontaktu a zkušeností s rodilými mluvčími apod.). Pokud chce učitel **použít dotazník opakovaně a sledovat změny v používání strategií** u žáků, může zejména u starších žáků použít nejprve jednu jeho variantu (např. pro ZŠ), pak druhou (např. pro SŠ), v pořadí, jaké mu bude vyhovovat.

Možnosti variability nástroje

Škole se nabízí různé možnosti variability nástroje, tj. nástroj lze upravovat podle potřeb školy. Lze přidávat, nebo ubírat položky nebo provádět jiné úpravy na úrovni školy, nicméně se tak mění charakteristiky nástroje, který pak slouží již jen jako seznam školou/učitelem vybraných strategií k reflexi učebních postupů žáků. Především při přidávání položek je třeba dbát na to, aby nové položky zjišťovaly strategie učení, nikoli činnosti ve výuce a jiné aktivity, které zadává učitel, a nejsou tedy z definice žákovskými strategiemi.

7. UPOZORNĚNÍ PRO PRÁCI S VÝSLEDKY

S výsledky jednotlivých žáků je třeba zacházet obezřetně, zejména pokud by měly být prezentovány veřejně. Rozhodně **podle nich nesmí být žáci hodnoceni**. Výsledky slouží především učitelům a škole, aby žákům lépe porozuměli a mohli účelněji pracovat s osvojováním strategií učení ve výuce, případně aby zjistili, jak se daří strategie učení žáků ve výuce rozvíjet a podporovat. Ve výuce může v návaznosti na vyplňování dotazníku proběhnout diskuse se žáky o tom, jak se kdo učí. Žáci si mohou srovnat své postupy se spolužáky a reflektovat například další možnosti osvojování slovní zásoby nebo rozvíjení řečových dovedností (více in Lojová & Vlčková, 2011).

Podobně učitelské dotazníky nesmí být použity proti jednotlivým učitelům, jinak by je (a další evaluační dotazníky) učitelé později vyplňovali tak, jak škola očekává, a autoevaluace by neplnila svůj účel. Podpora strategií uváděná učitelem nevypovídá přímočaře o dosahovaných výsledcích vzdělávání žáků. U dotazníků je také třeba brát vždy v úvahu zkreslení výsledků dané samotnou povahou nástroje. **Nezjišťujeme, co žáci nebo učitelé skutečně dělají, pouze se k tomu snažíme přiblížit tím, že zjišťujeme, co uvádí, že při učení a ve výuce dělají. V tomto smyslu je třeba výsledky chápat a interpretovat.**

Dotazník pro žáky se také nezaměřuje pouze na to, co žáci dělají při výuce, jelikož cíl jazykového vzdělávání je širší. Zjišťuje, co žáci dělají obecně při učení se jazyku, jak doma, v přirozeném prostředí, tak ve škole. V tomto ohledu se může lišit učitelova podpora strategií a používání strategií žákem.

Strategie učení sice ovlivňují výsledky vzdělávání, nelze však přímočaře říci, že žáci by měli všechny strategie používat co nejvíce. Stejně tak nelze jednoznačně říci, že žáci s nejlepšími výsledky v jazyce musí nutně strategie používat nejvíce. Někteří žáci používají pouze úzké spektrum strategií, přesto mají výborné vzdělávací výsledky. Naopak někteří žáci mohou používat strategií více, a přesto dosahovat horších výsledků. Roli totiž hrají také další faktory, jako je především motivace, ale také jazykové nadání, inteligence, styl učení, zájmy atd. Důležitá je **kvalita** používání strategií a **souhra** jednotlivých strategií. Strategie nebývají používány izolovaně, ale ve shlučích nebo řetězcích. Důležitá je také aplikace vhodné strategie ve vazbě na odpovídající jazykový úkol nebo situaci. Cílem školního vzdělávání je vytvořit žákům příležitosti k osvojení různých strategií učení se cizímu jazyku, i přesto, že některé strategie jedinec nebude dále používat nebo jen omezeně, například proto, že nevyhovují jeho stylu učení. V dotazníku není také rozlišována různá míra významnosti a důležitosti jednotlivých strategií, což je také třeba reflektovat při interpretaci výsledků a práci s nimi.

8. NÁVRHY NAVAZUJÍCÍCH AKTIVIT VE VÝUCE

Vyplňování dotazníku žáky lze následně využít ve třídě k diskusi o používání strategií a efektivním učení se cizímu jazyku a k diskusi nad výsledky. Zejména žáci nižších ročníků základní školy nemusí svým výsledkům zcela porozumět, proto je dobré, když jim je učitel může ve výuce objasnit.

Diskusi lze vést na téma:

- Jaké strategie žáci používají a jaké používají jejich spolužáci?
- Brainstorming na téma: Jak se nejlépe učit cizí jazyk a co bych doporučil/a lidem učícím se cizí jazyk? Jaké strategie se mi nejvíce osvědčily?
- Jaké strategie lze používat, aby člověk co nejlépe rozuměl poslechu, aby se co nejsnadněji naučil nová slovíčka, usnadnil si vlastní mluvený a písemný projev a co dělat pro usnadnění si porozumění textu?
- Jaké příležitosti k procvičování a používání jazyka si může člověk sám najít?
- Jaké další strategie žáci používají? Lze postupovat podle skupin položek pod jednotlivými dovednostmi a přidávat strategie, které nebyly v dotazníku z důvodu jeho rozsahu uvedeny.

Výuka cizího jazyka může zahrnovat i cílený nácvik strategií. Při takové výuce je kladen důraz na roli stylů a strategií učení a na to, aby si žáci uvědomovali nejen, co se mohou učit, ale také, jak se to mohou učit. Žáci mohou ve výuce zkoušet různé strategie učení a reflektovat, zda s jejich použitím došlo k zefektivnění provádění dané jazykové úlohy, nebo ne, a proč a jak by mohli daný postup ještě vylepšit. Ukazuje se jako vhodné zkoušet jen několik strategií najednou a zároveň zkoušet strategie různé obtížnosti (tj. ne všechny obtížné nebo lehké najednou).

Osvědčilo se například nechat žáky vybrat si, které strategie si chtějí vyzkoušet nejdříve. Dotazníky nezjišťují všechny strategie učení, spíše jen některé hlavní a vybrané, takže každou oblast strategií můžete v diskusi se žáky rozšířit o strategie, které používají Vaši žáci nebo se kterými máte zkušenost Vy.

Didaktická cvičení na podporu strategií učení žáků jsou k dispozici v publikacích Bimmela a Rampillonové (2000) v němčině, Oxfordové (1990) nebo Cohena a Weaverové (2006) v angličtině. O výuce strategií učení se lze dozvědět více také v dalších publikacích, které jsou uvedeny v doporučené literatuře. Hlavní české zdroje jsou *Styly a strategie učení ve výuce cizích jazyků* (Lojová & Vlčková, 2011), *Styly učení žáků a studentů* (Mareš, 1998) a *Učíme se učit cizí jazyky* (Janíková, 2009).

9. PSYCHOMETRICKÉ VLASTNOSTI DOTAZNÍKŮ

V této části manuálu uvádíme informace o vlastnostech dotazníku a postupu jejich zjišťování. Kapitola je určena odborníkům, kterým poskytuje informace pro posouzení kvality nástroje. Učitelé se nemusí danou kapitolou zabývat.

Informace o standardizačním šetření

Od října 2009 do dubna 2010 probíhala fáze příprav nástroje, včetně jeho převodu do češtiny, zjišťování porozumění položkám na vybraných respondentech a následných úprav nástroje. Poté byl nástroj programován. Od května do listopadu 2010 byla získávána data pomocí *Portálu evaluačních nástrojů* pro účely zjištění, jaké jsou běžné nebo typické odpovědi žáků a učitelů na dotazníkové strategie učení pro základní školy a pro střední školy. Tyto výsledky se promítly do konečné podoby dotazníků a formulací jeho položek. Sloužily také k upřesnění možností interpretace výsledků žáků, tříd a škol v porovnání s ostatními v ČR ve *Zprávě z evaluačního nástroje* s výsledky. Konkrétní postup standardizace je uveden zvlášť u dotazníků pro žáky a učitele ZŠ a SŠ.

9.1 Dotazník pro žáky ZŠ

Informace o standardizaci

Pilotáž nástroje proběhla ve více fázích. Nejprve probíhalo kognitivní interview se žáky a učitelem, zaměřené na porozumění položkám a pilotáž nástroje na Základní škole Brno, Řehořova (Hrozková & Vlčková, 2010), poté na jedné základní škole na Kroměřížsku (Večerková, 2010) a následně na 5 základních školách na Kroměřížsku (Večerková, 2010)¹. Nástroj byl konzultován s dalšími odborníky². Hlavní sběr dat pro standardizaci nástroje (tab. 1) proběhl na vzorku 18 základních škol z různých oblastí ČR, s průměrným počtem 43 žáků z jedné školy. Zúčastnilo se 776 žáků 4 – 9. ročníku a 38 učitelů těchto žáků. Průměrný věk žáků byl 13 let (směrodatná odchylka 1,67, min. = 9, max. = 17). Tabulka 1 ukazuje počet žáků z jednotlivých ročníků.

Tab. 1: Počet žáků ZŠ v pilotáži nástroje na Portálu evaluačních nástrojů

ročník	4.	5.	6.	7.	8.	9.	chybějící údaje	celkem
počet žáků	16	50	136	99	116	136	223	776

Žáci uváděli, jaké strategie učení se cizímu jazyku, který se učí ve škole, používají. 84 % žáků vypovídalo o používání strategií učení se angličtině a 16 % němčině. Dotazník byl složen ze 72 položek s Cronbachovým alfa 0,89. Aplikována byla dichotomická škála (ano – ne). Strategie byly žáky používány z 59 %, tj. průměrně žáci (N = 776) používali asi 36 strategií ze 72 (min. 11, max. 72). Data byla normálně rozložena (Kolmogorov-Smirnovův test: $d = 0,04$, $p < 0,1$).

Přiřazení položek k oblastem dotazníku: Položky v dotazníku jsou přiřazovány k jednotlivým skupinám strategií, jak ukazuje tabulka 2 – 5.

Tab. 2: Přiřazení položek dotazníku pro žáky a učitele ZŠ (viz příloha 1 a 2) k oblastem strategií (řečové dovednosti, jazykové prostředky)

Strategie	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Kód položek	1-14	15-22	23-33	34-48	49-60	61-64

Tab. 3: Přiřazení položek dotazníku pro žáky a učitele ZŠ k oblastem strategií

Skupina strategií	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Pro procvičování dovedností	1-3	23-26	34-36	49-52	–
Pro rozvíjení receptivních dovedností (porozumění slyšenému, čtenému)	4-8	–	37-46	–	62-64
Pro rozvoj produktivních dovedností (mluvení, psaní)	–	27-29	–	53-58	61
Pro kompenzaci znalostí	9-14	30-33	47-48	59-60	–

1. Jednalo se o 6. ročníky na 5 základních školách, na ZŠ Břest; ZŠ Morkovice; ZŠ Komenského nám., Kroměříž; ZŠ Slovan, Kroměříž; ZŠ Zachar, Kroměříž. Celkem se pilotáže zúčastnilo 8 učitelů cizího jazyka a 150 žáků, z toho 76 dívek a 74 chlapců.

2. Všem zúčastněným žákům a školám bychom chtěli na tomto místě poděkovat za přínosnou spolupráci. Poděkování za cenné podněty patří Mgr. R. Večerkové, Mgr. I. Hrozkové, dr. V. Najvarové, dr. P. Najvarovi, doc. J. Němcovi, dr. J. Marešovi, dr. P. Boschkovi, ing. S. Michkovi, dr. M. Chválovi, Mgr. J. Münzbergerové, doc. M. Příšové, doc. T. Janíkovi, Mgr. M. Doskočilové, Mgr. S. Šebestové a dr. M. Kubiátkovi.

Tab. 4: Přiřazení položek dotazníku pro žáky a učitele ZŠ k oblastem strategií
(funkce strategií v procesu učení – klasifikace R. L. Oxfordové, 1990)

Skupina	Podskupina	Konkrétní strategie	Číslo položky
PAMĚŤOVÉ STRATEGIE	Vytváření mentálních spojů	Seskupování, shlukování	15
		Asociování, propojování	16
		Umístění nového slova do kontextu	19
	Používání vizuálních a auditivních reprezentací	Používání vizuálních představ	18
		Sémantické mapy	
		Používání zástupných klíčových slov	
		Fonetické reprezentace	17
	Správné opakování	Strukturované opakování	22
	Využívání činnosti	Používání fyzického ztvárnění a vjemů	
		Mechanické techniky	20
KOGNITIVNÍ STRATEGIE	Procvičování	Opakování, napodobování	21, 23, 24,39,57
		Formální procvičování fonetického a grafického systému	25, 49
		Rozpoznávání a používání frazeologických obrátů a vzorů	
		Kombinování jazykových struktur	
		Procvičování v přirozeném kontextu	1,2,26,34,52
	Přijímání a produkce sdělení	Rychlé uchopení hlavní myšlenky (zběžné a hloubkové čtení)	37,38,40,41
		Používání vnějších podpůrných prostředků přijímání (porozumění) a odesílání (produkce) sdělení	48,54,58
	Analyzování a logické usuzování	Dedukce	
		Analyzování výrazů	
		Kontrastní mezijazykové analyzování	
		Překládání	61-64
		Mezijazykový transfer	
	Vytváření struktur pro vstupy a výstupy	Dělání si poznámek	50,51
		Shrnutí	43
		Zdůrazňování	44,45
KOMPENZAČNÍ STRATEGIE	Inteligentní odhadování	Používání lingvistických vodítek	
		Používání nelingvistických vodítek	12,13, 14,47
	Překonávání omezení	Přechod do mateřského (nebo jiného) jazyka	32
		Obdržení pomoci	9-11,29-30,56,59
		Používání mimiky nebo gestikulace	33
		Vyhýbání se komunikaci zcela nebo částečně	
		Výběr tématu	27
		Přizpůsobení si sdělení nebo přiblížení se mu	
		Vytváření neologismů	
		Používání slovního opisu nebo synonym	31,60
METAKOGNITIVNÍ STRATEGIE	Zaměření učení	Vytváření si přehledu a propojování s již známým materiálem	
		Zaměření pozornosti (řízená a selektivní pozornost)	3,5-8
		Odklad mluvené produkce a zaměření se na poslech	
	Příprava a plánování učení	Poznávání, jak probíhá učení jazyku	
		Organizování a uspořádání učení	
		Stanovení cílů a dílčích úkolů (krátkodobé a dlouhodobé)	
		Identifikace účelu úkolu (účelově cílený poslech, čtení, psaní, mluvení)	
		Plánování a příprava na anticipovaný jazykový úkol či situaci	28,42,53,61
		Vyhledávání příležitostí k používání jazyka	35,36
	Evaluace učení	Sebepozorování, kontrola	46,55
		Sebehodnocení	

Tab. 5: Přiřazení položek k dimenzím dle funkcí strategií (Oxford, 1990)

Strategie	Položky	Celkem
Paměťové	15-20,22	7
Kognitivní	1,2,4,21,23-26,34,37-41,43-45,48-52,54,57,58,62-64	28
Kompenzační	9-14,27,29-33,47,56,59,60	16
Metakognitivní	3,5-8,28,35,36,42,46,53,55,61	13
Reliabilita		

Po položkové analýze dosahuje současný dotazník s 64 položkami Cronbachovo alfa 0,88 s tím, že formulace některých položek byla zlepšena, tudíž může být skutečná reliabilita nepatrně vyšší. Reliabilitu dotazníku jako celku uvádíme, protože dále pracujeme s celkovým používáním všech strategií, které je uváděno ve *Zprávě z evaluačního nástroje*. U jednotlivých dimenzí dotazníku dosahuje koeficient Cronbachovo alfa hodnot 0,46 až 0,79 pro jednotlivé dimenze (tab. 6, 8, 10). Výše Cronbachova koeficientu alfa je silně závislá na počtu položek v dimenzi (viz např. příklad³ tab. 6) a na krátké (dvoubodové) škále. Jak ukazují tabulky 7, 9, 11, jednotlivé dimenze dotazníku jsou relativně silně korelované, jelikož měří stejný konstrukt (strategie učení se cizímu jazyku). Nejsilnější je vztah kognitivních a metakognitivních strategií (tab. 11).

Tab. 6: Reliabilita skupin strategií v žákovském dotazníku (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Cronbachovo α	0,55	0,58	0,52	0,72	0,65	0,46
Počet položek	14	8	11	15	12	4

Tab. 7: Korelační matice jednotlivých skupin strategií (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Poslech	1,00	0,42	0,49	0,52	0,49	0,39
Slovní zásoba	0,42	1,00	0,42	0,52	0,48	0,33
Mluvení	0,49	0,42	1,00	0,55	0,55	0,39
Čtení	0,52	0,52	0,55	1,00	0,64	0,53
Psaní	0,49	0,48	0,55	0,64	1,00	0,51
Překlad	0,39	0,33	0,39	0,53	0,51	1,00

Legenda: N = 776. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Tab. 8: Reliabilita skupin strategií v žákovském dotazníku

	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Cronbachovo α	0,67	0,74	0,63	0,58
Počet položek	14	18	10	14

Tab. 9: Korelační matice skupin strategií v žákovském dotazníku

Skupina strategií	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Procvičování dovedností	1,00	0,58	0,48	0,43
Receptivní dovednosti	0,58	1,00	0,61	0,54
Produktivní dovednosti	0,48	0,61	1,00	0,54
Kompenzace	0,43	0,54	0,54	1,00

Legenda: N = 776. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

3. Dimenze překladu (tab. 6) vykazuje nižší reliabilitu také z toho důvodu, že měří dva relativně protichůdné typy strategií. Jednak využívání překladu do mateřského jazyka (pro usnadnění porozumění nebo vlastní produkce), jednak jeho nevyužívání (které je žádoucí u pokročilejších žáků a zahrnuje například myšlení přímo v cizím jazyce, nepřekládání si doslova při čtení apod.).

Tab. 10: Reliabilita skupin strategií v žákovském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – klasifikace R. L. Oxfordové, 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Cronbachovo α	0,57	0,79	0,63	0,67
Počet položek	7	28	16	13

Tab. 11: Korelační matice skupin strategií v žákovském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – Oxford, 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Paměťové	1,00	0,53	0,39	0,44
Kognitivní	0,53	1,00	0,56	0,70
Kompenzační	0,39	0,56	1,00	0,52
Metakognitivní	0,44	0,70	0,52	1,00

Legenda: N = 776. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

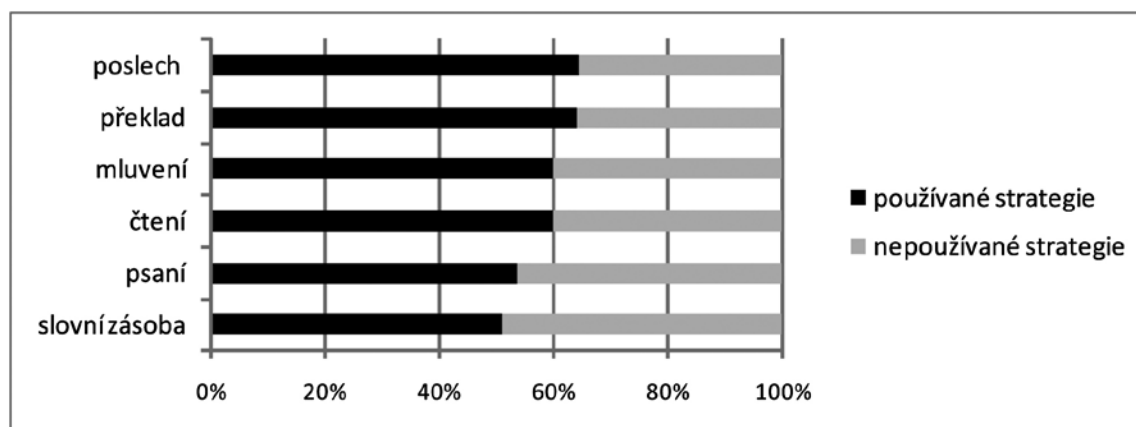
Hodnocení nástroje žáky a učiteli

Kvalitu nástroje v pilotáži, tj. nikoli konečnou verzi, hodnotilo 776 žáků. Pozitivně (dvě třetiny žáků) nebo spíše pozitivně (třetina žáků) byla hodnocena srozumitelnost jak instrukcí, tak formulací v dotazníku. 40 % žáků hodnotilo dotazník jako přínosný (46 % částečně přínosný, 14 % nepřínosný). Hodnocení *Zprávy z evaluačního nástroje* bylo také relativně pozitivní, většina žáků hodnotila zprávu jako srozumitelnou a přínosnou nebo částečně přínosnou⁴. Dá se předpokládat, že po úpravách může být dotazník hodnocen žáky ještě lépe. Dotazník byl učiteli přijímán dobře, pozitivně bylo hodnoceno jeho téma. Podobně tomu bylo u žáků, kde představoval především tematizaci nového pohledu na proces jejich vlastního učení a výuku jazyka.

Vztahy zjištěné v datech z pilotáže nástroje

Žáci učící se anglicky a německy se nelišili v používání strategií. Rozdíly byly pouze u jednotlivých strategií, například žáci učící se německy používali více strategie slovní zásoby, žáci učící se anglicky procvičovali více než žáci učící se německy poslech. Mladší žáci používali strategie více než starší. Žáci se lišili v používání strategií učení v závislosti na různých učitelích. Na základě průměrné míry používaných strategií zobrazené v grafu 1 lze říci, že nejvíce podporován strategiemi byl překlad, poté poslech; rozvoj mluvení a čtení byl strategiemi podporován shodně. Nejméně bylo strategiemi podporováno osvojování slovní zásoby a psaní. Pruhy grafu 1 prezentují průměrně žáky používaný a nepoužívaný počet strategií z celkového počtu strategií zjišťovaných v dané skupině strategií.

Graf 1: Srovnání používání strategií podle dovedností

4. Pro 62 % žáků byla zpráva srozumitelná, pro 32 % částečně, 7 % ne. Pro 47 % byla zpráva přínosná, pro 41 % částečně, pro 12 % ne. 78 žáků mělo navíc nějaký komentář, z nichž 20 bylo pozitivních a 10 negativních – vztahujících se především k „délce“ (2) a „obtížnosti“ (2) nástroje a „ztrátě času“ (2).

9.2 Dotazník pro učitele ZŠ

Informace o standardizaci

Dotazník pro učitele byl administrován spolu s dotazníkem pro žáky ZŠ popisovaným v předchozí kapitole. Přiřazení položek k dimenzím je stejné jako u žákovského dotazníku (tab. 2 – 4), protože se jedná o inventarizaci strategií používaných pro rozvoj jednotlivých dovedností. Učitel je dotazován na analogické položky, pouze s tím, zda dané strategie u žáků podporuje (viz příloha 2).

Dotazník pro učitele v pilotáži nástroje vyplnilo 23 učitelů pro svých 41 jazykových skupin. Průměrně učitelé uváděli, jak strategie podporují ve 2 třídách (min = 1, max = 5). Učitelé byli ve věku 30 – 66 let. Průměrný věk učitele v daných 41 třídách/skupinách byl 43 let. U většiny tříd byla popisována podpora strategií ve výuce angličtiny (27) a němčiny (11), případně jiného jazyka (např. ruštiny, francouzštiny). V 92 % tříd (skupin) vyučovala žena. Tabulka 12 ukazuje počet analyzovaných výuk v 5.–9. ročníku ZŠ.

Tab. 12: Počet analyzovaných skupin/tříd pomocí dotazníku pro učitele ZŠ

ročník ZŠ	5.	6.	7.	8.	9.
počet skupin/tříd	3	12	7	9	10

Pilotní dotazník sestával ze 72 položek s koeficientem reliability Cronbachovo alfa 0,90, přičemž 1 položka nebyla do výpočtu zahrnuta z důvodu nulového rozptylu dat. Učitelé, jak uváděli, průměrně podporovali 53 strategií a nepodporovali 19. Data byla normálně rozložena (Kolmogorov-Smirnovův test: $d = 0,10$, $p > 0,20$).

Reliabilita

Po položkové analýze dosahuje současný dotazník redukováný o 8 položek, tj. na 64 položek, Cronbachovo $\alpha = 0,90$. Reliabilitu nástroje jako celku uvádíme, protože ve *Zprávě z evaluačního nástroje* pracujeme s celkovou mírou podpory strategií.

U jednotlivých dimenzí dotazníku dosahuje koeficient Cronbachovo α (tab. 13, 15, 17) obvykle hodnoty nad 0,60 (kromě překladu – tab. 13 a kompenzačních strategií – tab. 15). Výše Cronbachova koeficientu alfa je závislá na počtu položek v dimenzi a negativně je také ovlivněna krátkou dvoubodovou škálou. Jak ukazují tabulky 14, 16 a 18, jednotlivé dimenze dotazníku jsou (podobně jako u žákovského dotazníku) relativně silně korelované. Výsledky jsou vzhledem malému vzorku učitelů (23), resp. hodnocených vyučovacích hodin (41) velmi orientační.

Tab. 13: Reliabilita skupin strategií v učitelském dotazníku (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Cronbachovo α	0,70	0,66	0,69	0,66	0,66	0,46
Počet položek	16	8	13	16	15	5

Tab. 14: Korelační matice jednotlivých skupin strategií (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Poslech	1,00	0,57	0,48	0,62	0,37	0,46
Slovní zásoba	0,57	1,00	0,64	0,40	0,52	0,64
Mluvení	0,48	0,64	1,00	0,53	0,53	0,79
Čtení	0,62	0,40	0,53	1,00	0,65	0,34
Psaní	0,37	0,52	0,53	0,65	1,00	0,42
Překlad	0,46	0,64	0,79	0,34	0,42	1,00

Legenda: N = 41. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Tab. 15: Reliabilita skupin strategií v učitelském dotazníku

	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Cronbachovo α	0,70	0,70	0,73	0,56
Počet položek	16	15	10	17

Tab. 16: Korelační matice skupin strategií v učitelském dotazníku

Skupina strategií	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Procvičování dovedností	1,00	0,59	0,55	0,47
Receptivní dovednosti	0,59	1,00	0,63	0,67
Produktivní dovednosti	0,55	0,63	1,00	0,50
Kompenzace	0,47	0,67	0,50	1,00

Legenda: N = 41. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Tab. 17: Reliabilita skupin strategií v učitelském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – klasifikace R. L. Oxfordové, 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Cronbachovo α	0,66	0,80	0,63	0,77
Počet položek	8	32	19	14

Tab. 18: Korelační matice skupin strategií v učitelském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – Oxford, 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Paměťové	1,00	0,59	0,55	0,47
Kognitivní	0,59	1,00	0,63	0,67
Kompenzační	0,55	0,63	1,00	0,50
Metakognitivní	0,47	0,67	0,50	1,00

Legenda: N = 41. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Hodnocení nástroje učitelů

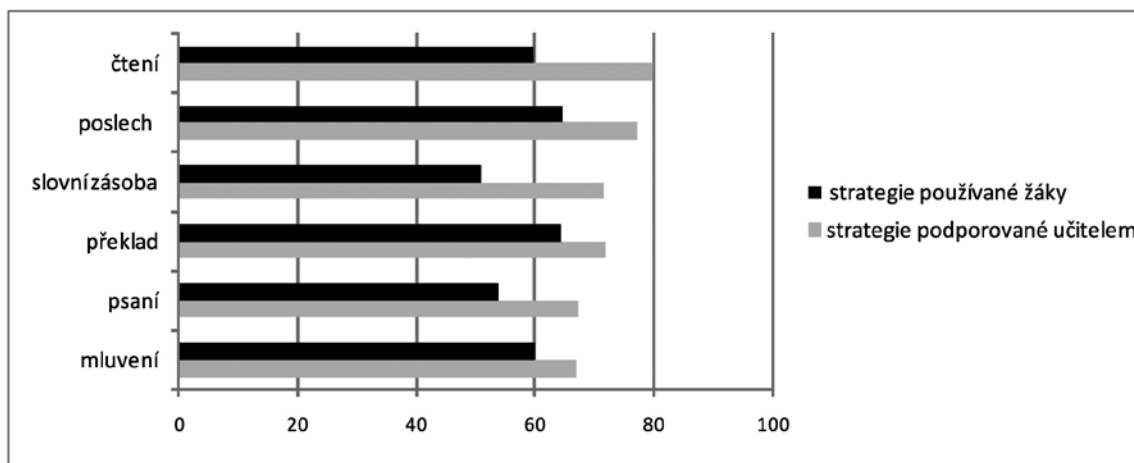
Při pilotáži dotazníku na Portále evaluačních nástrojů jsme se dotazovali učitelů, jak vnímají daný nástroj. Odpovídalo 20 učitelů. Využitelnost dotazníku pro učitele, školu a žáky vnímalo pozitivně 11 učitelů; 3 učitelé jej vnímali jako částečně využitelný nebo málo využitelný. Ostatní se k této otázce nevyjádřili. Popisky dotazníku a srozumitelnost položek hodnotili pozitivně téměř všichni učitelé. Online prostředí označilo 8 učitelů jako dobré, 4 jako snadné, 1 jako průměrné a několik učitelů uvádělo menší komplikace (2 přetížení serveru, 1 registraci). Zprávu hodnotilo pozitivně 10 učitelů. 1 učitel uvedl, že je zbytečná a 1 ji hodnotil jako průměrnou. Ostatní se nevyjádřili.

Reakce 4 učitelů, se kterými jsme blíže ověřovali nástroj na jejich škole, byly pozitivní. Učitelé zkoušeli nástroj ve výuce a navazovali na něj další učební aktivity. Výsledky dále analyzovali a zpracovávali do vlastní evaluační zprávy. Jejich žáky téma strategií také zajímalo.

Výsledky zjištěné na datech z pilotáže nástroje

Učitelé přirozeně uváděli vyšší míru podpory strategií, než jak strategie používali žáci (graf 2). Nejvíce byly podporovány strategie u dovednosti čtení, nejméně u mluvení, kde jsou používány nejvíce v přirozeném prostředí. Pruhy v grafu 2 ukazují konkrétní výsledky učitelů a žáků ve srovnání a vyjadřují procento používaných nebo podporovaných strategií.

Graf 2: Srovnání podpory a používání strategií podle řečových dovedností

9.3 Dotazník pro žáky SŠ a JŠ

Informace o standardizaci

První převýzkumy nástroje probíhaly na Gymnáziu L. Jaroše v Holešově (J. Příkrylová). Nejprve bylo zjišťováno porozumění položkám u několika žáků a učitelů (podzim 2009), poté proběhla pilotáž ve 4 třídách s celkem 68 žáky (leden 2010). Nástroj byl podle jejich výsledků upraven. Navazující pilotáž probíhala na *Portále evaluačních nástrojů* s on-line dotazníkem.

Původní americký dotazník (viz kap. 5.1.2) má 89 položek, pro účely adaptace nástroje na české podmínky byl počet položek pro pilotáž nástroje dočasně navýšen na 138 otázek. Tento pilotní dotazník dosahoval reliability Cronbachovo alfa 0,97 (platné případy $N = 864$) při výpočtech s odpověďmi „nevím“, kterých bylo mezi 1–5 % na položku. Bez odpovědí „nevím“ byla reliability 0,98, počet analyzovaných případů byl nižší, jelikož případy s chybějícími daty byly z analýzy vyřazeny ($N = 375$). Průměrně byly v pilotovaném dotazníku 4 % odpovědi „nevím, nerozumím“ nebo chybějících dat na položku (nejméně 0,4 % a v jednom extrémním případě 13 %). Položky s vysokým podílem odpovědi „nevím“ byly přeformulovány, nebo vyřazeny z dotazníku. Četnost odpovědi „nevím“ u položek přirozeně narůstala s narůstajícím pořadím položky v dlouhém pilotním dotazníku. 39 dotazníků bylo z analýz vyřazeno pro špatné vyplnění dat (všude odpověď „nevím“, všude odpověď typu „vše používám v plné míře“ nebo „nevím“, nebo druhá polovina dotazníku „nevím“).

Vyplňování probíhalo od června 2010 do ledna 2011. Pilotáže se zúčastnilo 940 žáků od 50 učitelů. Průměrně bylo od jednoho učitele 19 žáků (max. = 61, min. = 1). 82 % žáků uvádělo strategie používání angličtině, zbytek němčině. 323 žáků bylo ze středních odborných škol a 246 ze středních odborných učilišť⁵, 345 z gymnázií (včetně vyšších ročníků víceletých) a 26 z jazykové školy. Nejvíce žáků bylo z 2. a 3. ročníku. Průměrná míra používání strategií žáky byla 2,49 (směrodatná odchylka 0,41). Data byla normálně rozložena (Kolmogorovův-Smirnovův test: $d = 0,74$, $p < 0,01$).

5. Jednalo se o obory kategorie H ze skupiny oborů H 23 Strojírenství a strojírenská výroba, H 41 Zemědělství a lesnictví, H 37 Doprava a spoje a H 53 Zdravotnictví.

Přiřazení položek k oblastem dotazníku

Položky v dotazníku jsou přiřazovány k jednotlivým skupinám strategií, jak ukazují tabulky 19-22.

Tab. 19: Přiřazení položek dotazníku pro žáky a učitele SŠ k oblastem strategií (řečové dovednosti, jazykové prostředky)

Strategie	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Kód položek	1-26	27-44	45-61	62-72	73-83	84-89

Tab. 20: Přiřazení položek dotazníku pro žáky a učitele SŠ k oblastem strategií

Skupina strategií	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad	Celkem
Zvyšující vystavení jazyku a procvičování jazyka	1-4	45-47	62-64	73 75-76	87	14
Podporující porozumění jazyku – receptivní dovednosti (poslech, čtení)	5-19	–	65-70	–	85-86 88	24
Podporující produkci jazyka – produktivní dovednosti (mluvení, psaní)	–	48-55	–	74 78-83	84	16
Sloužící kompenzaci znalostí	20-26	56-61	71-72	77	–	16

Tab. 21: Přiřazení položek k dimenzím dle funkcí strategií (Oxford, 1990)

Strategie	Položky	Celkem
Paměťové	6, 29-36,38,40,41	12
Kognitivní	1-5,7,12,17,27,28,37,39,42-47,55,62,63,67- 69,72,73,76,79,83,85-89	34
Kompenzační	8,20-26,50,53,54,56-61,70,71,77,82	21
Metakognitivní	9-11,13-16,18,19,48,49,51, 52,64-66,74,75,78,80,81,84	22

Tab. 22: Přiřazení položek dotazníku pro žáky a učitele SŠ k oblastem strategií (dle funkcí strategií – klasifikace R. L. Oxfordové, 1990)

Skupina	Podskupina	Konkrétní strategie	Číslo položky
PAMĚŤOVÉ STRATEGIE	Vytváření mentálních spojů	Seskupování/shlukování	29
		Asociování/propojování	6,30,31, 33
		Umístění nového slova do kontextu	34
	Používání vizuálních a auditivních reprezentací	Používání vizuálních představ	32,40,41
		Sémantické mapy	
		Používání zástupných klíčových slov	
		Fonetické reprezentace	
	Opakování	Strukturované opakování	38
	Využívání činnosti	Používání fyzického ztvárnění a vjemů	35
		Mechanické techniky	36
KOGNITIVNÍ STRATEGIE	Procvičování	Opakování, napodobování	7,37,47,55, 67
		Formální procvičování fonetického a grafického systému	5, 45,73
		Rozpoznávání a používání frazeologických obrátů a vzorů	44
		Kombinování jazykových struktur	42
		Procvičování v přirozeném kontextu	1-4,43,46,62,63,87
	Přijímání a produkce sdělení	Rychlé uchopení hlavní myšlenky (zběžné a hloubkové čtení)	12,68
		Používání vnějších podpůrných prostředků přijímání (porozumění) a odesílání (produkce) sdělení	
	Analyzování a logické usuzování	Dedukce	72,79,83
		Analyzování výrazů	
		Kontrastní mezijazykové analyzování	
		Překládání	
		Mezijazykový transfer	27,28,39
	Vytváření struktur pro vstupy a výstupy	Dělání si poznámek	
		Shrnutí	17,85,86,88
		Zdůrazňování	89
KOMPENZAČNÍ STRATEGIE	Inteligentní odhadování	Používání lingvistických vodítek	70,71
		Používání nelingvistických vodítek	20,21,22,23
	Překonávání omezení	Přechod do jiného jazyka (např. češtiny)	58, 61
		Obdržení pomoci	8,24-26, 54,56,82
		Používání mimiky nebo gestikulace	60
		Vyhýbání se komunikaci zcela nebo částečně	53
		Výběr tématu	50
		Přizpůsobení si sdělení nebo přiblížení se mu	
		Vytváření neologismů	59
		Používání slovního opisu nebo synonym	57, 77
METAKOGNITIVNÍ STRATEGIE	Zaměření učení	Vytváření si přehledu a propojování s již známým materiálem	
		Zaměření pozornosti (řízená a selektivní pozornost)	11,13,14,15,16,18,66
		Odklad mluvené produkce a zaměření se na poslech	
	Příprava a plánování učení	Poznávání, jak probíhá učení jazyku	
		Organizování a uspořádání učení	
		Stanovení cílů a dílčích úkolů (krátkodobé a dlouhodobé)	
		Identifikace účelu úkolu (účelově cílený poslech, čtení, psaní, mluvení)	
		Plánování a příprava na anticipovaný jazykový úkol nebo situaci	10,9,51,80,84
		Vyhledávání příležitostí k používání jazyka	64, 48, 49,52, 75
	Evaluace učení	Sebepozorování	65,74
		Sebehodnocení	19, 78, 81

Reliabilita

Zjišťovali jsme reliabilitu nástroje jako celku, jelikož pracujeme s celkovou mírou používání strategií. Po položkové analýze dosahuje současný dotazník s 89 položkami⁶ Cronbachovo $\alpha = 0,97$ ($N = 449$, $ChD^7 = 452$) s tím, že formulace některých položek byla vylepšena, tudíž může být skutečná reliabilita o něco vyšší, resp. stejná a výsledky jsou orientační. U jednotlivých dimenzí dotazníku dosahuje koeficient Cronbachovo α ve všech případech hodnoty nad 0,70 (tab. 23, 25 a 27). Reliabilita celková i jednotlivých dimenzí je u dotazníku pro střední školy výrazně vyšší, což je pravděpodobně dáno vyšším počtem položek a větší specifičností formulací položek, především však věkem respondentů, který odráží zrání, rozvoj kognitivních a metakognitivních procesů, znalost jazyka, zkušenosti, lepší porozumění položkám atd.

Jak ukazují tabulky 24, 26 a 28, jednotlivé dimenze dotazníku jsou relativně silně korelované, jelikož měří stejný konstrukt (strategie učení se cizímu jazyku). Nejsilnější vztahy jsou mezi strategiemi psaní a čtení (tab. 24), kompenzačními strategiemi a strategiemi podporujícími rozvoj receptivních dovedností (tab. 26) a kognitivními a metakognitivními strategiemi (tab. 28).

Tab. 23: Reliabilita skupin strategií v žákovském dotazníku (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní ⁸	Překlad
Cronbachovo α	0,91	0,89	0,88	0,85	0,85	0,73
Počet položek	26	18	17	11	10	6

Tab. 24: Korelační matice jednotlivých skupin strategií (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Poslech	1,00	0,66	0,71	0,66	0,64	0,58
Slovní zásoba	0,66	1,00	0,70	0,65	0,62	0,52
Mluvení	0,71	0,70	1,00	0,74	0,77	0,60
Čtení	0,66	0,65	0,74	1,00	0,95	0,63
Psaní	0,64	0,62	0,77	0,95	1,00	0,60
Překlad	0,58	0,52	0,60	0,63	0,60	1,00

Legenda: $N = 872$. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Tab. 25: Reliabilita skupin strategií v žákovském dotazníku

	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Cronbachovo α	0,83	0,89	0,88	0,87
Počet položek	14	24	15	16

Tab. 26: Korelační matice skupin strategií v žákovském dotazníku

Skupina strategií	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Procvičování dovedností	1,00	0,74	0,63	0,71
Receptivní dovednosti	0,74	1,00	0,79	0,89
Produktivní dovednosti	0,63	0,79	1,00	0,79
Kompenzace	0,71	0,89	0,79	1,00

Legenda: $N = 893$. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

6. Reliabilita byla počítána orientačně na redukovaném počtu položek z pilotního dotazníku. Jednalo se o 88 položek, 1 položka (č. 83) byla totiž doplněna po pilotáži navíc, byla však ověřena v pilotáži na ZŠ.

7. Chybějící data byla z analýz vyřazena po případech.

8. Zde bylo analyzováno pro výpočet reliability o položku méně (10), než má současný dotazník (11). Tato položka č. 83 byla po pilotáži nově navržena.

Tab. 27: Reliabilita skupin strategií v žákovském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – klasifikace R. L. Oxfordové, 1990)

	Paměťové	Kognitivní ⁹	Kompenzační	Metakognitivní
Cronbachovo α	0,83	0,92	0,88	0,89
Počet položek	12	33	21	22

Tab. 28: Korelační matice skupin strategií v žákovském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – Oxford 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Paměťové	1,00	0,74	0,63	0,71
Kognitivní	0,74	1,00	0,79	0,89
Kompenzační	0,63	0,79	1,00	0,79
Metakognitivní	0,71	0,89	0,79	1,00

Legenda: N = 900. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Hodnocení nástroje žáky a školami

Kvalitu nástroje v pilotáži, tj. nikoli konečnou, hodnotilo 476 žáků. Většina hodnotila srozumitelnost instrukcí jako dobrou. Přírůstek dotazníku byla hodnocena hůře (28 % ano, 46 % částečně přírůstek, 24 % nepřirůstek), což mohlo být způsobeno extrémní délkou dotazníku a opakováním položek v pilotáži. Ptali jsme se žáků také na jejich vnímání *Zpráv z evaluačního nástroje*. Srozumitelnost zprávy a její přírůstek byly hodnoceny spíše pozitivně až pozitivně¹⁰.

Bližší informace o použití nástroje ve více třídách máme z 1 gymnázia a 1 střední odborné školy na Kroměřížsku, které vyjadřovaly spokojenost a nástroj nahlížely jako užitečný.

Výsledky zjištěné na datech z pilotáže nástroje

Průměrnou míru používání strategií celkem a v jednotlivých oblastech zjištěnou v pilotáži on-line ukazuje tab. 29. Zdá se, že žáci na středních školách v našem vzorku strategie spíše nevyužívají, přičemž nejméně u slovní zásoby, kde však bývají nejvíce potřeba pro snadnější zapamatování si slovíček. Nejvíce byly používány strategie překladu. Průměry v tabulce jsou počítány pouze z položek, které jsou v dotazníku po pilotáži (viz příloha 3), ve kterém však byly změněny některé formulace, proto srovnání s vlastními novými výsledky žáků může být jen přibližné.

Tab. 29: Průměrná míra uváděného používání strategií

	Celkem	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Průměr	2,56	2,65	2,44	2,53	2,52	2,52	2,78
Směrodatná odchylka	0,44	0,48	0,51	0,49	0,55	0,55	0,56

9.4 Dotazník pro učitele SŠ a JŠ

Informace o standardizaci

Dotazník pro učitele byl administrován on-line spolu s dotazníkem pro žáky, jehož postup pilotáže je popisován v kapitole 9.3. Přiřazení položek k dimenzím dotazníku je stejné jako u výše zmíněného dotazníku pro žáky SŠ. Učitel je dotazován na stejné položky, s tím rozdílem, že jsou zaměřeny na podporu strategií u žáků. Před pilotáží na webu NÚOV byl dotazník ověřován na několika učitelích gymnázia na Kroměřížsku (J. Příkrylová, 2009/2010).

Dotazník na *Portále evaluačních nástrojů* vyplnilo 28 učitelů, z toho pouze 2 učitelé dvakrát a 1 učitel třikrát ke svým různým jazykovým skupinám. Většina učitelů byli angličtináři, méně němčináři a výjimečně ruštináři. Nejmladší učitel měl 24 let, nejstarší 62.

9. Bez položky 83, která byla nově do dotazníku přejata z dotazníku pro ZŠ.

10. Pro 53 % respondentů byla zpráva srozumitelná, pro 34 % částečně a pro 11 % nesrozumitelná. Pro 38 % byla zpráva přírůstek, pro 38 % částečně, pro 20 % ne.

Reliabilita dotazníku (138 položek) v pilotáži byla zjišťována u učitelů 32 tříd. Do analýz byly zahrnuty výsledky pouze 16 tříd, u nichž se nevyskytovaly žádné chybějící údaje. Koeficient Cronbachovo alfa nabýval hodnoty 0,97 (N = 14, ChD = 18). Tato hodnota koeficientu je však jen orientační vzhledem k malému počtu případů.

Reliabilita

Po položkové analýze dosahuje současný dotazník s 89 položkami (resp. 88 bez nově navržené položky č. 83) Cronbachovo alfa 0,97 (N = 17, ChD = 15) s tím, že formulace některých položek byla vylepšena, tudíž může být skutečná reliabilita o něco vyšší, resp. stejná a výsledky jsou orientační.

U jednotlivých dimenzí dotazníku dosahuje koeficient Cronbachovo α ve všech případech hodnoty nad 0,7 (tab. 30, 32 a 34), kromě překladu (tab. 30)¹¹. Výsledky jsou vzhledem k malému vzorku učitelů (28), resp. hodnocených vyučovacích hodin (32) velmi orientační.

Jak ukazují tabulky 31, 33 a 35, jednotlivé dimenze dotazníku jsou (podobně jako u žákovského dotazníku) relativně silně korelované, nejvíce podpora paměťových a metakognitivních strategií (tab. 35). Některé dimenze spolu nekorelují, např. podpora strategií překladu a podpora všech dalších skupin strategií (tab. 31) nebo podpora kompenzačních strategií žáků a podpora produktivních strategií (tab. 33)¹².

Tab. 30: Reliabilita skupin strategií v učitelském dotazníku (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní ¹³	Překlad
Cronbachovo α	0,91	0,88	0,86	0,87	0,82	0,59
Počet položek	26	18	17	11	10(11)	6

Tab. 31: Korelační matice jednotlivých skupin strategií (řečové dovednosti, slovní zásoba a překlad)

	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Poslech	1,00	0,52	0,53	0,67	0,49	-0,11
Slovní zásoba	0,52	1,00	0,42	0,66	0,29	0,20
Mluvení	0,53	0,42	1,00	0,65	0,58	0,21
Čtení	0,67	0,66	0,65	1,00	0,51	0,26
Psaní	0,49	0,29	0,58	0,51	1,00	0,23
Překlad	-0,11	0,20	0,21	0,26	0,23	1,00

Legenda: N = 32. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Tučně vyznačené korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Tab. 32: Reliabilita skupin strategií v učitelském dotazníku pro SŠ a JŠ

	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti ¹⁴	Kompenzace
Cronbachovo α	0,85	0,87	0,89	0,87
Počet položek	14	24	15	16

11. Reliabilita dimenze překladu (tab. 21) je lepší, když vyčleníme skupinu strategií překládání si do češtiny ($\alpha = 0,89$, 3 položky: 84-86), tj. bez strategií nepřekládání si do češtiny při používání cizího jazyka ($\alpha = 0,49$, 3 položky: 87-89).

12. Žáci nejsou podporováni ve výuce používat mnohé z kompenzačních strategií, protože se ve výuce vyžaduje znalost daných jevů, nikoli použití kompenzačních strategií jako v přirozeném prostředí v případě potřeby.

13. Zde bylo analyzováno pro výpočet reliability o položku méně, než má současný dotazník. Tato položka byla po pilotáži nově navržena.

14. Bez položky 83, která byla nově do dotazníku přejata z dotazníku pro ZŠ.

Tab. 33: Korelační matice skupin strategií v učitelském dotazníku

Skupina strategií	Procvičování dovedností	Receptivní dovednosti	Produktivní dovednosti	Kompenzace
Procvičování dovedností	1,00	0,67	0,50	0,42
Receptivní dovednosti	0,67	1,00	0,64	0,54
Produktivní dovednosti	0,50	0,64	1,00	0,26
Kompenzace	0,42	0,54	0,26	1,00

Legenda: N = 32. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Tučně vyznačené korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Tab. 34: Reliabilita skupin strategií v učitelském dotazníku (funkce strategií v procesu učení – klasifikace R. L. Oxfordové, 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Cronbachovo α	0,86	0,87	0,84	0,87
Počet položek	12	33 ¹⁵	21	22

Tab. 35: Korelační matice skupin strategií (funkce strategií v procesu učení – Oxford 1990)

	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Paměťové	1,00	0,74	0,53	0,81
Kognitivní	0,74	1,00	0,77	0,78
Kompenzační	0,53	0,77	1,00	0,53
Metakognitivní	0,81	0,78	0,53	1,00

Legenda: N = 32. Chybějící data nezahrnuta do analýzy po případech. Všechny korelace jsou signifikantní na $p < 0,050$.

Hodnocení nástroje učitelů

Kvalitu nástroje v pilotáži, tj. nikoli konečnou, hodnotilo 17 učitelů z těch, kteří dotazník vyplňovali. Většina se k dotazníku vyjádřila pozitivně. Negativní hodnocení souviselo především s délkou pilotního dotazníku (138 položek, nyní 89). Většina učitelů hodnotila popisky dotazníku (65 %) a položky jako srozumitelné (85 %). Všichni, kromě jednoho učitele, hodnotili webové prostředí, kde se dotazníky vyplňovaly, kladně. Všichni učitelé hodnotili srozumitelnost výsledků pozitivně, kromě jednoho, který upozorňoval na zkreslení výsledků. Zkreslení výsledků je podle našeho názoru dáno především zjednodušováním reality dotazníkem a také případnými odpověďmi žáků, kteří nemají zájem dotazník vyplňovat podle skutečnosti. Druhý případ jsme se v revidovaném dotazníku snažili ošetřit (viz kap. 6).

Výsledky zjištěné na datech z pilotáže nástroje

Průměrnou míru podpory strategií celkem a v jednotlivých oblastech zjištěnou v pilotáži on-line ukazuje tab. 36. Učitelé strategie spíše podporují nebo je nepřímo i procvičují. Ve srovnání s výsledky žáků (tab. 29) je podporují více, než je používají žáci, což je přirozené. Nejvíce jsou žáky používány strategie překladu, které jsou učiteli ze všech skupin strategií nejméně podporovány.

Tab. 36: Průměrná míra uváděné podpory strategií

	Celkem	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Průměr	3,23	3,26	3,25	3,25	3,30	3,29	2,94
Směrodatná odchylka	0,33	0,40	0,43	0,41	0,47	0,39	0,43

Průměry jsou počítány pouze z položek, které jsou v dotazníku po pilotáži (viz příloha 4), ve kterém však byly změněny některé formulace. Proto srovnání s vlastními novými výsledky na Vaší škole může být jen přibližné.

15. Bez položky 83, která byla nově do dotazníku přejata z dotazníku pro ZŠ.

10. SEZNAM LITERATURY

- Bimmel, P., & Rampillon, U. (2000). *Lernautonomie und Lernstrategien*. Fernstudieneinheit 23. München: Langenscheidt.
- Cohen, A., & Weaver, S. (2006). *Styles and Strategies Based Instruction*. Minesota: The Board of Regents.
- Cohen, A. D., & Macaro, E. (Eds.) (2007). *Language Learner Strategies: Thirty Years of Research and Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Cyr, P. (1998). *Les stratégies d'apprentissage*. Paris: CLÉ International.
- Grenfell, M., & Harris, V. (1999). *Modern Language Learning Strategies in Theory and Practice*. London: Routledge.
- Janíková, V. (2008). *Učíme se učit cizí jazyky*. Brno: Masarykova univerzita, Pdf.
- Lojová, G., & Vlčková, K. (2011). *Styly a strategie ve výuce cizích jazyků*. Praha: Portál.
- Macaro, E. (2001). *Learning Strategies in Foreign and Second Language Classrooms*. London: Continuum.
- Mareš, J. (1991). *Dotazník stylů učení*. LSI IIa (překlad a úprava dle Kolb, D. A., Veres, J. G., & Shake, L. G., 1985, 1986, 1989). Hradec Králové: LF UK, 1991.
- Mareš, J. (1998). *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál.
- Oxford, R. L. (1990). *Language Learning Strategies. What Every Teacher Should Know*. Boston: Heinle Heinle Publishers.
- Oxford, R. L. (1994). *Language Learning Strategies: An Update*. ERIC Clearinghouse on Language and Linguistics. Dostupné z http://www.ed.gov/databases/ERIC_Digest
- Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)*. (2007). Praha: VUP. Dostupné z http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. (2007 /s úpravami k 2009/). Praha: VÚP. Dostupné z <http://www.vuppraha.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/zakladni-vzdelavani>
- SERR – Společný evropský referenční rámec pro jazyky, *Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. (2006). (Přeložila Lenochová, A.). 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Sternberg, R. (2002). *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál.
- Vlčková, K. Strategie učení cizímu jazyku. (2007). Brno: Paido. Podobná práce dostupná z: http://is.muni.cz/th/23594/pdf_d/
- Vlčková, K. (2010). *Žákovské strategie učení cizímu jazyku ve všeobecném vzdělávání (průřezový výzkum)*. Brno: PdF MU. Dostupné z http://is.muni.cz/do/rect/habilitace/1441/Vlckova/habilitace/HABILITACNI_PRACE_2010.pdf
- Večerková, R. (2010). *Diagnostika strategií učení angličtině jako cizímu jazyku u žáků 6. třídy základní školy* (diplomová práce). Brno: PdF MU. Dostupné z http://is.muni.cz/th/327197/pdf_m?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dve%C4%8Derkov%C3%A1%20agenda-th%26start%3D1

11. INFORMACE O NÁSTROJI A PODĚKOVÁNÍ

Dotazník pro žáky a učitele sestavily doc. Mgr. et Mgr. Kateřina Vlčková, Ph.D. a Mgr. Jana Přikrylová z Institutu výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity (PdF MU).

Na překladu a pilotáži dotazníku pro žáky základní školy se podílela také Mgr. Renata Večerková jako studentka PdF MU a učitelka na základní škole a Mgr. Ivana Hrozková, asistentka z Katedry anglického jazyka a literatury PdF MU.

Na tvorbě zpráv z nástroje spolupracoval Bc. Petr Hurtík.

Programování nástroje koordinoval Ing. David Pešek a realizoval Bc. Petr Hurtík z Metodického evaluačního centra při Ostravské univerzitě.

Vybrané aspekty nástroje konzultovali další odborníci, především Ing. Stanislav Michek z Národního ústavu odborného vzdělávání, PhDr. Martin Chvátal, Ph.D. z Národního ústavu odborného vzdělávání, Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty UK a Katedry didaktiky fyziky Matematicko-přírodovědecké fakulty UK, RNDr. Petr Boschek, CSc. z Katedry psychologie Filozofické fakulty UK, Mgr. Jana Münzbergerová z Odboru vzdělávací soustavy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Mgr. Simona Šebestová, PaedDr. Milan Kubiátko, Ph.D., Mgr. Petr Najvar, Ph.D., Mgr. Veronika Najvarová, Ph.D., Mgr. Marie Doskočilová z Institutu výzkumu školního vzdělávání PdF MU a další.

Poděkování směřuje také všem školám, učitelům a žákům, kteří se podíleli na pilotáži nástroje, a paním učitelkám, které ověřovaly práci se zprávami na školách.

V neposlední řadě děkujeme za cenné podněty zejména recenzentům Mgr. et Mgr. Janu Marešovi, Ph.D. z Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny, Katedry psychologie Fakulty sociálních studií a Katedry psychologie PdF MU a doc. PhDr. Jiřímu Němcovi, Ph.D. z Katedry sociální pedagogiky PdF MU.

12. PŘÍLOHY

Příloha 1: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky 5. – 9. ročníků ZŠ

Autoevaluce školy v oblasti podpory a používání strategií učení se cizím jazykům: Dotazník strategií učení se cizímu jazyku pro žáky 5. – 9. ročníku základní školy

Volně podle dotazníku *Young Learners' Language Strategy Use Survey* autorů A. D. Cohena a R. L. Oxfordové (2002) adaptovaly K. Vičková a J. Přikrylová.

Jak se učím cizí jazyk

Uvedené věty vyjadřují, jak se lidé učí anglicky. Věty se týkají postupů při učení ve škole, ale i mimo školu. Zatrhni ano, pokud tě věta popisuje. Zatrhni ne, pokud tě věta nepopisuje.

Poslech

Co dělám, abych procvičoval/a poslech:

1. Poslouchám písničky nebo rádio v angličtině.	ano – ne
2. Sleduji televizní pořady nebo video v angličtině.	ano – ne
3. Poslouchám angličtinu, když slyším lidi někde mluvit anglicky.	ano – ne

Co dělám, abych rozuměl/a vyslovovaným hláskám:

4. Hledám hlásky nebo slova v angličtině, které se vyslovují podobně jako v češtině.	ano – ne
5. Snažím se zapamatovat si výslovnost neznámé hlásky nebo slova, které slyším.	ano – ne

Co dělám, abych rozuměl/a tomu, co slyším:

6. Snažím se zachytit důležitá slova.	ano – ne
7. Zaměřuji se na to, co potřebuji.	ano – ne
8. Snažím se zachytit slova, která se opakují.	ano – ne

Co dělám, když stále nerozumím tomu, co někdo říká:

9. Požádám o zopakování.	ano – ne
10. Požádám o zpomalení.	ano – ne
11. Zeptám se.	ano – ne
12. Odhadnu význam z tónu hlasu (např. rozzlobený, nebo šťastný).	ano – ne
13. Odhadnu význam z toho, jak se ten člověk pohybuje, nebo stojí.	ano – ne
14. Odhadnu význam z toho, co už bylo řečeno.	ano – ne

Slovní zásoba

Co dělám, abych si zapamatoval/a nová slovíčka:

15. Seskupuji si slovíčka podle slovních druhů	ano – ne
16. Propojím si výslovnost nového slovíčka s výslovností slova, které už znám.	ano – ne
17. Používám rýmy, abych si nová slovíčka zapamatoval/a.	ano – ne
18. Představím si obrázek nového slovíčka v mysli.	ano – ne
19. Napíši nové slovíčko ve větě.	ano – ne
20. Píši si těžká slovíčka na kartičky.	ano – ne
21. Nejprve si nová slovíčka několikrát projdu.	ano – ne
22. Později si opakuji dříve naučená slovíčka.	ano – ne

Mluvení

Co dělám, abych procvičoval/a mluvení:

23. Procvičuji výslovnost, dokud slovo neumím vyslovit dobře.	ano – ne
24. Napodobuji způsob, jakým mluví rodilí mluvčí.	ano – ne
25. Říkám si nové výrazy nahlas.	ano – ne
26. Při mluvení si procvičuji novou gramatiku.	ano – ne

Co dělám, když mluvím s jinými lidmi:

27. Změním téma, když neznám slovíčka, která potřebuji.	ano – ne
28. Předem si plánuji, co řeknu.	ano – ne
29. Požádám osobu, se kterou mluvím, aby mě při mluvení opravovala.	ano – ne

Co dělám, když si nemůžu vzpomenout na slovíčko nebo výraz, který chci říct:

30. Požádám někoho o pomoc.	ano – ne
31. Zkusím to říct jinak.	ano – ne
32. Použiji slova z jiného jazyka.	ano – ne
33. Ukazuji rukama nebo tělem tak, aby mi šlo porozumět.	ano – ne

Čtení

Co dělám, abych procvičoval/a čtení v angličtině:

34. Čtu si pro zábavu v angličtině.	ano – ne
35. Hledám si ke čtení to, co mne zajímá.	ano – ne
36. Hledám si ke čtení věci v angličtině, které nejsou příliš obtížné.	ano – ne

Co dělám, abych rozuměl/a tomu, co čtu:

37. Rychle text projdu, abych zjistil/a, o čem je.	ano – ne
38. Hledám v textu důležité informace.	ano – ne
39. Čtu věci více než jednou.	ano – ne
40. Dívám se na obrázky a čtu text pod nimi.	ano – ne
41. Dívám se na nadpisy.	ano – ne
42. Přemýšlím o tom, co bude v textu následovat.	ano – ne
43. Přeruším čtení a ujasním si, co jsem právě četl/a.	ano – ne
44. Podtrhávám si části, které se zdají důležité.	ano – ne
45. Označuji si text různými barvami, abych lépe rozuměl/a.	ano – ne
46. Kontroluji si, jak moc jsem textu rozuměl/a.	ano – ne

Co dělám, když nerozumím tomu, co čtu:

47. Odhaduji význam pomocí informací z jiných částí textu.	ano – ne
48. Použiji slovník, abych si význam vyhledal/a.	ano – ne

Psaní

Co dělám, abych víc psal/a:

49. Procvičuji si psanou podobu slovíček.	ano – ne
50. Při výuce si dělám poznámky anglicky.	ano – ne
51. Píši si jiné poznámky nebo texty anglicky.	ano – ne
52. Píši anglicky jiným lidem.	ano – ne

Co dělám, abych psal/a lépe:

53. Plánuji si, co se chystám psát.	ano – ne
54. Používám slovník.	ano – ne
55. Přečtu si, co jsem napsal/a, abych viděl/a, jestli je to dobré.	ano – ne
56. Požádám někoho, aby mi opravil, co jsem napsal/a.	ano – ne
57. Přepíši, co jsem napsal/a, abych to vylepšil/a.	ano – ne
58. Používám kontrolu pravopisu nebo gramatiky na počítači.	ano – ne

Co dělám, když si nemůžu vzpomenout na slovíčko, které chci napsat:

59. Požádám někoho, aby mi poradil.	ano – ne
60. Zkusím to napsat jinak.	ano – ne

Překlad

Co dělám, když překládám:

61. Promyslím si, co chci říct nebo napsat česky, a pak to přeložím do angličtiny.	ano – ne
62. Překládám si při čtení, abych se ujistil/a, že tomu rozumím.	ano – ne
63. Když někoho poslouchám, překládám si části řečeného do češtiny, abych si to lépe zapamatoval/a.	ano – ne

Co dělám, abych myslel/a v angličtině:

64. Snažím se rozumět bez překládání.	ano – ne

Příloha 2: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro učitele 5. – 9. ročníků ZŠ

Autoevaluce školy v oblasti podpory a používání strategií učení se cizím jazykům:

Dotazník podpory žákovských strategií učení se cizímu jazyku pro učitele 5. – 9. ročníků základní školy

Inspirováno dotazníkem *Young Learners' Language Strategy Use Survey* autorů A. D. Cohena a R. L. Oxfordové (2002). Sestavily K. Vlčková a J. Přikrylová.

Podpora žákovských strategií učení se cizímu jazyku

Uvedená tvrzení vyjadřují, jaké příležitosti k osvojování strategií učení se cizímu jazyku se ve výuce vyskytují. Zatrhněte ano, pokud danou aktivitu ve výuce realizujete. Zatrhněte ne, pokud výuku tvrzení nepopisuje.

Poslech

Co děláme, aby žáci poslouchali více:

1. Posloucháme písničky nebo básničky v daném cizím jazyce.	ano – ne
2. Sledujeme televizní pořady nebo videa v cizím jazyce.	ano – ne
3. Říkám žákům, aby si procvičovali poslech tím, že poslouchají daný cizí jazyk, když ho někde slyší.	ano – ne

Co děláme, aby žáci rozuměli vyslovovaným hláskám:

4. Hledáme hlásky nebo slova v daném cizím jazyce, které se vyslovují podobně jako v češtině.	ano – ne
5. Učíme se výslovnost neznámých hlásek.	ano – ne

Co děláme, aby žáci rozuměli tomu, co slyší:

6. Radím jim, aby se snažili zachytit důležitá slova.	ano – ne
7. Radím jim, aby se zaměřovali na to, co potřebují zjistit.	ano – ne
8. Učím žáky zachycovat slova, která se opakují.	ano – ne

Co radím žákům, aby dělali, když nerozumí tomu, co někdo říká:

9. Požádat o zopakování.	ano – ne
10. Požádat člověka, se kterým mluví, aby zpomalil.	ano – ne
11. Zeptat se.	ano – ne
12. Odhadnout význam z tónu hlasu (např. rozzlobený, nebo šťastný).	ano – ne
13. Odhadnout význam z toho, jak se ten člověk pohybuje, nebo stojí.	ano – ne
14. Odhadnout význam z toho, co již bylo řečeno.	ano – ne

Slovní zásoba

Co děláme, aby si žáci zapamatovali nová slovíčka:

15. Seskupujeme slovíčka podle slovních druhů (např. podstatná jména, slovesa, přídavná jména).	ano – ne
16. Propojujeme výslovnost nového slovíčka s výslovností slova, které už znají.	ano – ne
17. Používáme rýmy, aby si nová slovíčka zapamatovali.	ano – ne
18. Říkám jim, aby si představili obrázek nového slovíčka v mysli.	ano – ne
19. Píšeme nové slovíčko do věty.	ano – ne
20. Píšeme určitá nová slovíčka na kartičky.	ano – ne
21. Nejprve nová slovíčka několikrát procházíme.	ano – ne
22. Později opakujeme dříve naučená slovíčka.	ano – ne

Mluvení

Co děláme, aby žáci procvičovali mluvení:

23. Procvičujeme výslovnost, dokud slovo neumí vyslovit dobře.	ano – ne
24. Radím žákům napodobovat způsob, jakým mluví rodilí mluvčí.	ano – ne
25. Říkáme nové výrazy nahlas.	ano – ne
26. Procvičujeme novou gramatiku, když mluvíme.	ano – ne

Co děláme, aby žáci více mluvili s jinými lidmi:

27. Říkám jim, že v reálné situaci mohou změnit téma rozhovoru, když neznají slovíčka.	ano – ne
28. Radím jim předem si plánovat, co chtějí říct.	ano – ne
29. Doporučuji jim požádat osobu, se kterou mluví, aby je při mluvení opravovala.	ano – ne

Co děláme, když si žáci nemohou vzpomenout na slovíčko nebo výraz, který chtějí říct:

30. Požádají někoho o pomoc.	ano – ne
31. Říkám jim, ať to zkusí říct jinak.	ano – ne
32. Říkám jim, že v přirozené situaci mohou použít alespoň slovo z jiného jazyka.	ano – ne
33. Říkám jim, že v přirozené situaci mohou ukázat rukama nebo tělem, aby jim šlo porozumět.	ano – ne

Čtení

Co děláme, aby žáci četli v cizím jazyce více:

34. Radím žákům, ať si čtou pro zábavu v daném cizím jazyce.	ano – ne
35. Říkám žákům, ať si hledají ke čtení to, co je zajímavé.	ano – ne
36. Říkám žákům, ať si hledají ke čtení věci, které nejsou příliš obtížné.	ano – ne

Co děláme, aby žáci rozuměli tomu, co čtou:

37. Říkám jim, ať nejprve rychle text projdou, aby zjistili, o čem je.	ano – ne
38. Hledáme v textu důležité informace.	ano – ne
39. Čteme věci více než jednou.	ano – ne
40. Říkám jim, ať se dívají na obrázky a čtou text pod nimi.	ano – ne
41. Říkám jim, ať se dívají na nadpisy.	ano – ne
42. Vedu je k přemýšlení o tom, co bude v textu následovat.	ano – ne
43. Přerušíme čtení a ujasníme si, co jsme právě četli.	ano – ne
44. Říkám jim, ať si podtrhávají části, které se zdají důležité.	ano – ne
45. Říkám jim, ať si označují text (např. různými barvami), aby lépe rozuměli.	ano – ne
46. Říkám jim, ať si kontrolují, jak moc textu rozuměli.	ano – ne

Co děláme, když žáci nerozumí tomu, co čtou:

47. Říkám jim, ať odhadnou význam tím, že použijí náznaky z jiných částí textu.	ano – ne
48. Používáme slovník, aby si význam vyhledali.	ano – ne

Psaní

Co děláme, aby žáci psali více:

49. Procvičujeme psanou podobu slovíček.	ano – ne
50. Říkám jim, ať si při výuce dělají poznámky v cizím jazyce.	ano – ne
51. Píší jiné poznámky nebo texty v cizím jazyce.	ano – ne
52. Píšeme v cizím jazyce jiným lidem.	ano – ne

Co děláme, aby žáci psali lépe:

53. Říkám jim, aby si nejprve naplánovali, co se chystají psát.	ano – ne
54. Používáme slovník.	ano – ne
55. Radím jim, ať si přečtou, co napsali, aby viděli, jestli je to dobré.	ano – ne
56. Říkám jim, aby požádali někoho o opravu toho, co napsali.	ano – ne
57. Říkám jim, ať si přepisují, co napsali, aby to vylepšili.	ano – ne
58. Radím jim, aby v reálných situacích používali kontrolu pravopisu nebo gramatiky na počítači.	ano – ne

Co děláme, když si žáci nemohou vzpomenout na slovíčko nebo frázi, kterou chtějí napsat:

59. Říkám jim, aby požádali někoho, aby jim poradil.	ano – ne
60. Říkám jim, ať to zkusí říct jinak.	ano – ne

Překlad

Co děláme, když překládáme:

61. Radím žákům, aby si promysleli, co chtějí říct nebo napsat česky, a pak to přeložili do cizího jazyka.	ano – ne
62. Překládáme při čtení, aby se žáci ujistili, že rozumí.	ano – ne
63. Radím žákům překládat si části toho, co někdo říká, do češtiny, aby si to lépe zapamatovali.	ano – ne

Co děláme, aby žáci mysleli v cizím jazyce:

64. Doporučuji jim, aby se snažili rozumět bez překládání.	ano – ne

Příloha 3: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky SŠ a JŠ

Autoevaluce školy v oblasti podpory a používání strategií učení se cizím jazykům:

Dotazník strategií učení se cizímu jazyku pro žáky středních a jazykových škol

Volně podle dotazníku *Language Strategy Use Survey* A. D. Cohena, R. L. Oxfordové a J. C. Chiové (2002) adaptovaly K. Vlčková a J. Přikrylová.

Jak se učím cizí jazyk

Účelem tohoto dotazníku je dozvědět se něco více o sobě jako studentu cizího jazyka a objevit strategie učení, které mohou být při učení se jazyku prospěšné.

Dotazník obsahuje 89 stručných tvrzení o tom, jak lze při učení se jazyku postupovat. Tvrzení se týkají postupů, které používáme při učení se jazyku v různých prostředích, a to jak v přirozeném cizojazyčném prostředí, tak doma při samostatném učení, v jazykovém kurzu nebo při výuce ve škole. Vyplnění trvá asi 30 minut a nepřesahuje vyučovací hodinu. Po zodpovězení dotazníku získáte zpětnou vazbu o tom, jak se učíte a srovnání se spolužáky.

Každý se učíme jinak. Zatrhněte, jak moc Vás dané tvrzení popisuje.
Odpovídejte na škále ne – spíše ne – spíše ano – ano.

Pod pojmem cizí jazyk rozumějte pouze ten cizí jazyk, který jste si zvolili při vyplňování tohoto dotazníku (např. angličtinu, němčinu aj.).

Přejeme Vám, ať Vás baví zamyslet se nad svými postupy při učení!

Používání strategií poslechu

Jak zvyšuji své vystavení jazyku:

1. Mimo vyučování se účastním akcí, kde se mluví daným cizím jazykem.
2. Poslouchám pořady v rádiu/televizi nebo sleduji filmy v cizím jazyce.
3. Poslouchám cizí jazyk, když slyším lidi mluvit tímto jazykem.
4. Zaposlouchám se, když slyším lidi někde mluvit cizím jazykem, a snažím se porozumět.

Jak se učím rozumět vyslovovaným hláskám a slovům:

5. Procvičuji si hlásky a slova z cizího jazyka, které zní jinak než v češtině.
6. Hledám podobnosti ve výslovnosti slova v cizím jazyce s výslovností známého slova.
7. Napodobuji způsob, jakým mluví rodilí mluvčí.
8. Ptám se na výslovnost hlásek a slov, které neznám.

Jak se připravuji na poslech nebo rozhovor:

9. Na poslech nebo rozhovor se připravuji tak, že si předtím k tématu něco zjistím nebo přečtu.
10. Zkouším předvídat, co někdo řekne, na základě toho, co už bylo řečeno.
11. Věnuji zvláštní pozornost určitým stránkám jazyka (například jak mluvčí vyslovuje některé hlásky nebo slova).

Co dělám při poslechu v cizím jazyce:

12. Snažím se zachytit klíčová slova, která jsou důležitá pro pochopení sdělení.
13. Poslouchám slovní a větný přízvuk u rodilých mluvčích, abych věděl/a, co zdůrazňují, když mluví.
14. Všímám si, kdy vkládají rodilí mluvčí pauzy a jak jsou dlouhé.
15. Všímám si větné melodie (intonace) v řeči rodilých mluvčích.
16. Zaměřuji se na celkový význam sdělení – některým částem sdělení věnuji pozornost, jiným ne.
17. Snažím se rozumět tomu, co slyším, aniž bych překládal/a slovo od slova.
18. Zaměřuji se na souvislosti toho, co někdo říká.
19. Zaměřuji se na podrobnosti, abych zjistil/a, jestli jim rozumím.

Co dělám, když nerozumím tomu, co někdo říká:

20. Podle tónu hlasu se snažím poznat, o čem se mluví.

21. Odhaduji, o čem se mluví, na základě toho, co už bylo řečeno.
22. Snažím se pochopit hlavní myšlenku řečeného pomocí svých všeobecných znalostí.
23. Sleduji gesta nebo mimiku mluvčího, abych pochopil/a, co říká.
24. Když nerozumím přesně, požádám mluvčího o zopakování.
25. Když mluvčí mluví moc rychle, požádám o zpomalení.
26. Když napoprvé nerozumím, požádám o vysvětlení.

Používání strategií osvojování slovní zásoby

Jak se učím nová slovíčka:

27. Všímám si stavby (složení) nového slova.
28. Rozdělím si slovo na části, které dovedu rozpoznat.
29. Rozdělují si slovíčka podle slovních druhů (např. podstatná jména, slovesa,...).
30. Spojuji si výslovnost nového slova s výslovností známého slova.
31. Vytvářím si rýmy, abych si nové slovo zapamatoval/a.
32. Nové slovo si představím v hlavě.
33. Přiřazuji si nová slovíčka ke slovům, která s nimi souvisí.
34. Píši si nová slovíčka do smysluplných vět.
35. Dějová slovesa se učím tak, že činnost provedu nebo naznačím.
36. Používám kartičky, na které si píšu nová slova.

Jak si opakuji slovní zásobu:

37. Když se učím slovíčka poprvé, často je procházím.
38. Pravidelně si slovíčka opakuji, abych je nezapomněl/a.

Jak si vybavuji slovíčka:

39. Dívám se na významové části slova (např. předponu nebo příponu), abych si vzpomněl/a, co slovo znamená.
40. Snažím se vybavit si situaci, při které jsem slovo poprvé slyšel/a nebo viděl/a, anebo místo nebo stranu knihy, kde bylo napsáno.
41. Vybavím si, jak se slovo píše.

Jak využívám novou slovní zásobu:

42. Zkouším používat nová slovíčka nejrozličnějšími způsoby.
43. Znamá slovíčka si procvičuji tak, že je používám nejrozličnějšími způsoby.
44. Snažím se v cizím jazyce používat ustálená slovní spojení.

Používání strategií mluvení

Jak si procvičuji mluvení:

45. Když si procvičuji nová slovíčka, říkám si je potichu, nebo nahlas.
46. Procvičuji si novou gramatiku v různých situacích, abych získal/a jistotu v jejím používání.
47. Přemýšlím o tom, jak by něco vyjádřil rodilý mluvčí, a snažím se to říkat stejně.

Co dělám, abych se zapojil/a do rozhovoru:

48. Pravidelně vyhledávám příležitosti k mluvení v cizím jazyce.
49. Začínám rozhovor v cizím jazyce tak často, jak je to možné (např. na dovolené v zahraničí nebo když potkám turistu).
50. Směřuji rozhovor v cizím jazyce (např. s rodilým mluvčím) k tématům, ke kterým znám slovíčka.
51. Dopředu plánuji, co a jak řeknu.
52. Dávám otázky – zapojuji se tak do rozhovoru.
53. Zkouším bavit se i o tématech, ke kterým neznám slovíčka.
54. Žádám o opravování chyb, které při mluvení dělám.
55. Snažím se zjistit a napodobit, co a jak říkají rodilí mluvčí (např. když o něco žádají, omlouvají se nebo si stěžují).

Co dělám, když si nemůžu vzpomenout, jak něco říct:

56. Požádám někoho o pomoc.
57. Hledám jiný způsob, jak vyjádřit to, co chci říct (např. použiji slovo podobného významu).
58. Použiji alespoň slova z jiného jazyka, ale řeknu je tak, že zní jako slova z daného cizího jazyka.
59. Vytvořím nová slova nebo hádám, pokud nevím správné slovo.
60. Zkusím to říct pomocí gest.
61. Přeskočím na chvíli do češtiny nebo jiného jazyka, když vím, že by mi osoba, se kterou mluvím v cizím jazyce, mohla rozumět.

Používání strategií čtení

Jak zlepšuji své čtenářské dovednosti:

62. Čtu v cizím jazyce co možná nejvíc.
63. Snažím se najít pro zábavu něco ke čtení v cizím jazyce.
64. Hledám si věci ke čtení v cizím jazyce, které co nejvíc odpovídají mé jazykové úrovni.
65. Dopředu si plánuji, jak budu text číst; sleduji, jak mi to jde; pak kontroluji, jak dobře textu rozumím.
66. Nejprve přelétnu text očima, abych pochopil/a hlavní myšlenku; pak ho čtu podrobněji.
67. Čtu si text několikrát, dokud neporozumím.
68. Věnuji pozornost uspořádání textu, především nadpisům a podnadpisům.
69. Průběžně si na okraj stránky textu nebo v hlavě shrnuji, co jsem přečetl/a.
70. Přemýšlím, jak bude text asi pokračovat.

Co dělám, když nerozumím tomu, co čtu:

71. Odhadnu přibližný význam na základě souvislostí v daném textu.
72. Použiji slovník, abych získal/a podrobnou představu, jaký je význam daného slova.

Používání strategií psaní

Jaké používám strategie psaní:

73. Procvičuji si psanou podobu nových slovíček v cizím jazyce.
74. Dopředu si plánuji, jak budu text psát, sleduji průběh a kontroluji, jestli jsem do textu napsal/a, co jsem chtěl/a.
75. Zkouším psát nejrůznější texty v cizím jazyce (např. dopisy, zprávy, vzkazy, osobní poznámky, školní práce, referáty atd.).
76. Ve výuce si píšu co možná nejvíc poznámek v cizím jazyce.

Jak píši písemné práce:

77. Když nevím správný výraz, najdu si jiný způsob, jak ho vyjádřit. Například použiji slovo podobného významu nebo myšlenku opiši.
78. Projdu si, co jsem napsal/a, než pokračuji v dalším psaní.
79. Používám slovníky nebo encyklopedie, lexikony, Internet, abych si našel/a nebo potvrdil/a slova v cizím jazyce.
80. Předtím než začnu text psát, si ujasním a/nebo napíšu všechny své myšlenky.

Jak vylepšuji, co jsem napsal/a:

81. Přepíšu jednou nebo dvakrát svůj text, abych zlepšil/a jeho obsah a jazyk.
82. Snažím se od někoho získat zpětnou vazbu ke svému textu.
83. Používám kontrolu pravopisu nebo gramatiky na počítači.

Používání strategií překladů

Jak překládám:

- 84. Plánuji, co řeknu nebo napíšu česky, pak to přeložím do cizího jazyka.
- 85. Při čtení si překládám text v hlavě – pomáhá mi to porozumět.
- 86. Překládám si části řečeného do češtiny, abych si to lépe zapamatoval/a.

Co dělám, abych co nejvíc pracoval/a přímo v cizím jazyce:

- 87. Češtinu pustím z hlavy a co nejvíc přemýšlím jen v cizím jazyce.
- 88. Snažím se porozumět tomu, co jsem slyšel/a nebo četl/a, aniž bych překládal/a slovo od slova do češtiny.
- 89. Dávám si pozor na přímé přenášení pravidel, myšlenek nebo slov z češtiny do cizího jazyka.

Příloha 4: Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro učitele SŠ a JŠ

Autoevaluce školy v oblasti podpory a používání strategií učení se cizím jazykům: Dotazník podpory žákovských strategií učení se cizímu jazyku pro učitele středních a jazykových škol

Inspirováno dotazníkem *Language Strategy Use Survey* určeným pro žáky (Cohen, Oxford, Chi 2002). Sestavily K. Vlčková a J. Přikrylová.

Podpora žákovských strategií učení se cizímu jazyku

Účelem dotazníku je dozvědět se něco více o sobě jako vyučujícím cizího jazyka a reflektovat svou podporu strategií učení, které mohou být pro žáky prospěšné.

Dotazník obsahuje 89 stručných tvrzení o tom, jaké strategie se při učení jazyku objevují. Tvrzení jsou rozdělena do 6 hlavních okruhů podle řečových dovedností a jazykových prostředků. Týkají se postupů, které může učitel ve výuce přímo realizovat nebo radit žákům, aby je používali při výuce, při samostatném učení ve škole nebo doma a v přirozeném cizojazyčném prostředí. Výraz „vedu žáky k tomu, aby“, „učím žáky...“, „doporučuji žákům, aby...“ v dotazníku zahrnuje jak rady a zjišťování, zda žáci daným způsobem postupují, tak přímo realizaci dané činnosti ve výuce.

Vyplnění trvá asi 20 minut. Po zodpovězení dotazníku a vyplnění dotazníků žáky získáte zpětnou vazbu o tom, jaké strategie podporujete u žáků, jaké strategie žáci uvádí, že používají ve srovnání s tím, jak je jejich podpora realizována ve výuce. Zpráva s výsledky obsahuje také srovnání s jinými žáky, učiteli a školami.

Každý učitel vyučuje jinak. Zatrhněte, jak moc dané tvrzení popisuje výuku v uvedené třídě nebo jazykové skupině. Odpovídejte na škále ne – spíše ne – spíše ano – ano. V ojedinělých případech, kdy nebudete vědět, zvolte variantu odpovědi N – nevím. Odpovědi nevím nejsou započítávány do výsledků ve zprávě z nástroje, proto je dobré je spíše nepoužívat.

1	2	3	4	N
ne	spíše ne	spíše ano	ano	nevím, nedovedu posoudit

Dotazník je zaměřen na zjišťování podpory strategií učení v hodinách cizího (anglického/německého/španělského/ruského/francouzského/italského/latinského/jiného) jazyka.

Podpora poslechových strategií

Jak podporuji vystavení žáků cizímu jazyku:

1. Mimo vyučování chodíme na různé akce, kde se mluví daným cizím jazykem.
2. Vedu žáky k poslechu rádia a televize nebo sledování filmů v cizím jazyce.
3. Vedu žáky k poslechu cizího jazyka, když slyší lidi mluvit tímto jazykem.
4. Vedu žáky k tomu, aby se snažili porozumět cizímu jazyku, když ho někde slyší.

Jak učím žáky rozumět vyslovovaným hláskám a slovům:

5. Procvičujeme hlásky a slova cizího jazyka, které zní jinak než v mateřském jazyce.
6. Hledáme podobnosti ve výslovnosti slova v novém jazyce s výslovností známého slova.
7. Napodobujeme způsob, jakým mluví rodilí mluvčí.
8. Vedu žáky k tomu, aby se ptali na výslovnost hlásek a slov, které neznají.

Jak podporuji přípravu žáků na poslech v cizím jazyce:

9. Vedu žáky k tomu, aby se na poslech nebo rozhovor připravovali (například tak, že si předtím k tématu něco zjistí nebo přečtou).
10. Vedu žáky k předvídání, co bude řečeno, na základě již řečeného.
11. Věnujeme zvláštní pozornost určitým stránkám jazyka (např. výslovnosti hlásek a slov).

Co děláme při poslechu v cizím jazyce:

12. Učím žáky zachycovat klíčová slova důležitá pro pochopení sdělení.
13. Zaměřujeme se na slovní a větný přízvuk u rodilých mluvčích, aby žáci věděli, co mluvčí zdůrazňují.
14. Učím žáky všimnout si, kdy a jak dlouhé pauzy vkládají rodilí mluvčí.
15. Zaměřujeme se na větnou melodii cizího jazyka.
16. Zaměřujeme se na celkový význam sdělení – méně podstatným částem nevěnujeme pozornost.
17. Vedu žáky k tomu, aby se snažili rozumět slyšenému bez doslovného překládání.
18. Zaměřujeme se na kontext řečeného.
19. Zaměřujeme se na podrobnosti, abych si ověřil/a, že jim žáci rozumí.

Co učím žáky, aby dělali, když nerozumí slyšenému:

20. Učím žáky i podle tónu hlasu poznávat téma sdělení.
21. Učím žáky odhadovat obsah sdělení na základě již řečeného.
22. Vedu žáky k tomu, aby se snažili pochopit hlavní myšlenky řečeného na základě svých všeobecných znalostí.
23. Vedu žáky ke sledování gest a mimiky mluvčího pro lepší pochopení sdělení.
24. Vedu žáky k tomu, aby požádali mluvčího o zopakování, když nerozumí přesně.
25. Učím žáky požádat mluvčího o zpomalení, když hovoří moc rychle.
26. Vedu žáky k tomu, aby požádali o vysvětlení, když nerozumí.

Podpora strategií osvojování slovní zásoby

Jak se učíme nová slovíčka:

27. Všimáme si stavby nového slova.
28. Rozdělíme slovo na části, které žáci dovedou rozpoznat.
29. Rozdělujeme slovíčka podle slovních druhů (např. podstatná jména, slovesa,...).
30. Spojujeme výslovnost nového slova s výslovností slova, které již žáci znají.
31. Vytváříme rýmy, aby si žáci nové slovo zapamatovali.
32. Radím žákům, aby si nové slovo představili.
33. Přiřazujeme nová slovíčka ke slovům, která s nimi souvisí.
34. Píšeme nová slovíčka do smysluplných vět.
35. Dějová slovesa se učíme tak, že žáci činnost provedou nebo naznačí.
36. Učím žáky systematicky používat kartičky, na které si píší problematická nová slova.

Jak opakujeme slovní zásobu:

37. Když se učíme slovíčka poprvé, často je procházíme.
38. Pravidelně si slovíčka opakujeme, aby je žáci nezapomněli.

Jak učím žáky vybavovat si slovíčka:

39. Zaměřujeme se na významové části slova (např. předponu nebo příponu), aby si žáci slovo snáze vybavili.
40. Radím žákům, aby si vybavili situaci, při které slovo poprvé slyšeli/viděli, nebo místo, kde bylo napsáno.
41. Radím žákům, aby si pomáhali vybavením si psané podoby slova.

Jak využíváme novou slovní zásobu:

42. Používáme nová slovíčka nejrozličnějšími způsoby.
43. Známa slovíčka procvičujeme tak, že je používáme nejrozličnějšími způsoby.
44. Učím žáky používat ustálená slovní spojení.

Podpora strategií mluvení

Jak procvičujeme mluvení:

45. Procvičujeme nová slovíčka tak, že je říkáme nahlas.
46. Procvičujeme novou gramatiku v různých situacích, aby žáci získali jistotu v jejím používání.
47. Přemýšlíme o tom, jak by něco vyjádřil rodilý mluvčí, a snažíme se říkat to stejně.

Jak učím žáky zapojovat se do rozhovoru:

48. Vedu žáky k tomu, aby pravidelně vyhledávali příležitosti k mluvení v cizím jazyce.
49. Radím žákům, aby v přirozeném prostředí začínali rozhovor v cizím jazyce tak často, jak je to možné (např. na dovolené v zahraničí nebo když potkají turistu).
50. Učím žáky směřovat rozhovor v cizím jazyce (např. s rodilým mluvčím) k tématům, ke kterým znají slovíčka.
51. Učím žáky dopředu plánovat, co a jak řeknou.
52. Vedu žáky k tomu, aby kladli otázky, a zapojovali se tak do rozhovoru.
53. Vedu žáky k tomu, aby se bavili i o tématech, ke kterým neznají slovíčka.
54. Doporučuji žákům, aby žádali o opravování svých chyb při mluvení.
55. Napodobujeme, co a jak říkají rodilí mluvčí (např. když o něco žádají, omlouvají se nebo si stěžují).

Co učím žáky dělat, když neví, jak něco říct (zejména v PŘIROZENÉ SITUACI):

56. Radím žákům, aby požádali někoho o pomoc.
Vedu žáky k tomu, aby v přirozeném prostředí nějak nahradili neznámé slovo. Vedu je k tomu, aby...
57. hledali jiný způsob, jak vyjádřit to, co chtějí říct (např. použili slovo podobného významu).
58. použili alespoň slova z jiného jazyka, ale řekli je tak, aby zněla jako slova z daného cizího jazyka.
59. vytvořili nové slovo nebo hádali, pokud neví správné slovo.
60. pomohli si gesty.
61. přeskočili na chvíli do češtiny nebo jiného jazyka, když ví, že by jim osoba, se kterou mluví v cizím jazyce, mohla rozumět.

Podpora strategií čtení

Jak rozvíjíme čtenářské dovednosti:

62. Vedu žáky k tomu, aby četli v cizím jazyce co možná nejvíc.
63. Vedu žáky k tomu, aby si hledali pro zábavu něco ke čtení v cizím jazyce.
64. Učím žáky hledat si věci ke čtení v cizím jazyce, které co nejvíc odpovídají jejich jazykové úrovni.
65. Učím žáky plánovat si dopředu, jak budou text číst; sledovat, jak jim to jde; pak kontrolovat, jak dobře textu rozumí.
66. Nejprve nechám žáky přelést text očima, aby pochopili hlavní myšlenku; pak ho čteme podrobněji.
67. Čteme text i několikrát, dokud žáci neporozumí.
68. Vedu žáky k tomu, aby věnovali pozornost uspořádání textu, především nadpisům a podnadpisům.
69. Průběžně na okraj stránky textu nebo v hlavě si shrnujeme, co jsme přečetli.
70. Vedu žáky k tomu, aby přemýšleli, jak bude text asi pokračovat.

Co učím žáky dělat, když nerozumí čtenému:

71. Vedu žáky k odhadování přibližného významu na základě souvislostí v daném textu.
72. Vedu žáky k používání slovníku, aby získali detailní představu o významu daného slova.

Podpora strategií psaní

Jaké strategie psaní podporuji:

73. Procvičujeme si psanou podobu nových slovíček v cizím jazyce.
74. Učím žáky plánovat si dopředu, jak budou text psát, sledovat průběh a kontrolovat, jestli do textu napsali, co chtěli.
75. Doporučuji žákům, aby si zkoušeli psát nejrůznější texty v cizím jazyce (např. dopisy, zprávy, vzkazy, osobní poznámky, školní práce, referáty atd.).
76. Ve výuce si žáci píší co nejvíc poznámek v cizím jazyce.

Jak učím žáky psát písemné práce:

77. Radím žákům, aby našli jiný způsob, jak vyjádřit neznámý výraz (např. pomocí synonyma nebo opisu slova).
78. Vedu žáky k tomu, aby si prošli, co napsali, než pokračují v dalším psaní.
79. Vedu žáky k používání slovníků nebo encyklopedií, lexikonů, Internetu, aby si našli nebo potvrdili slova v cizím jazyce.
80. Učím žáky ujasnit si a/nebo napsat všechny své myšlenky předtím, než začnou text psát.

Jak učím žáky vylepšovat, co napsali:

81. Učím žáky přepracovat jednou nebo dvakrát svůj text, aby zlepšili jeho obsah a jazyk.
82. Vedu žáky k tomu, aby si získali od někoho zpětnou vazbu ke svému textu.
83. Doporučuji žákům používat v mimoškolních situacích kontrolu pravopisu a/nebo gramatiky na počítači.

Podpora strategií překladu

Jaké strategie překladu podporuji:

84. Učím žáky plánovat, co chtějí říct nebo napsat česky, pak to přeložit do cizího jazyka.
85. Vedu žáky k tomu, aby si při čtení překládali text v hlavě, a pomohli si tak porozumět.
86. Podporuji žáky v překládání si částí řečeného do češtiny, aby si to lépe zapamatovali.

Jak podporuji myšlení žáků přímo v cizím jazyce:

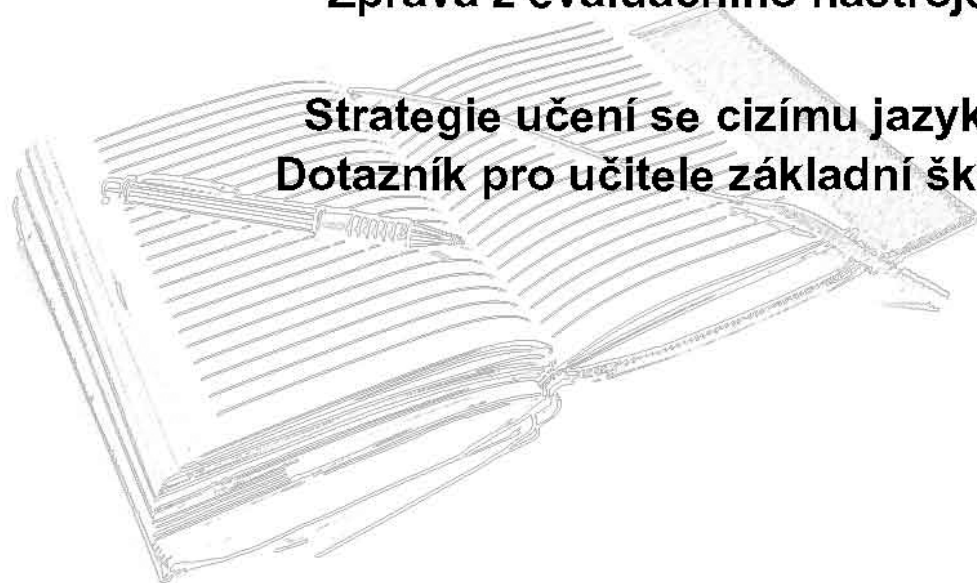
Vedu žáky k tomu, aby...

87. pustili češtinu z hlavy a co nejvíc přemýšleli jen v cizím jazyce.
88. snažili se porozumět tomu, co slyšeli nebo četli, aniž by překládali slovo od slova do češtiny.
89. dávali si pozor na přímé přenášení pravidel, myšlenek nebo slov z češtiny do cizího jazyka.

Zpráva z evaluačního nástroje

Strategie učení se cizímu jazyku Dotazník pro učitele základní školy

Škola	Základní škola
Třída	8.
Předmět	Angličtina
Učitel	Mgr.

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

v této zprávě s výsledky se dozvíte jaké strategie učení cizímu jazyku u žáků podporujete. Dostanete také výsledky srovnávající vaši podporu strategií a používání strategií žáky. Strategie učení mohou pomoci žákům učit se cizí jazyk snadněji a lépe. Vyzkoušejte strategie, které jste zatím nepodporoval/a. Ve výuce můžete v návaznosti na vyplňování dotazníku vést na dané téma diskuzi se žáky, popřípadně jim pomoci porozumět výsledkům.

1. Jak moc strategie podporujete?

Je dobré podporovat a procvičovat ve výuce co nejvíce strategií učení.

Podívejte se, kolik ze strategií ve výuce přímo nebo nepřímo podporujete.

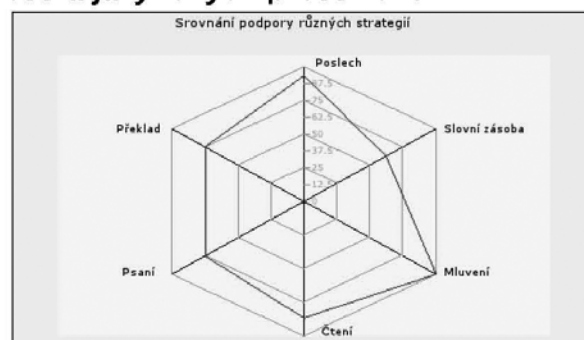
Podporujete 54 strategií z 64.

2. Podpora strategií podle řečových dovedností a jazykových prostředků

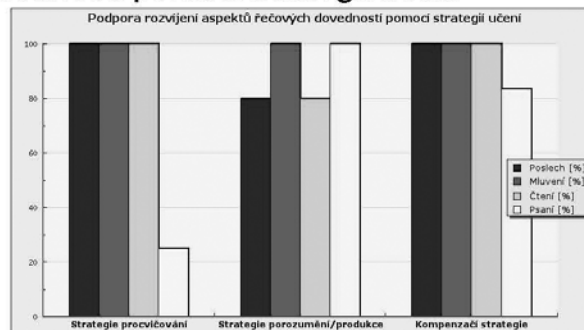
Podívejte se, kterou oblast strategií nejvíce podporujete a kterou nejméně.

Podporu nejméně rozvíjené oblasti používání můžete posílit.

2.1. Podpora rozvíjení aspektů řečových dovedností pomocí strategií učení

Podívejte se, u kterých dovedností podporujete pomocí strategií učení rozvoj daných dovedností. Na málo podporované oblasti se lze ve výuce zaměřit.

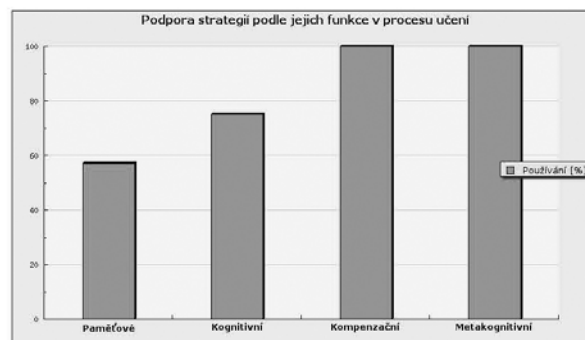

3. Podpora strategií podle jejich funkce v procesu učení

Podívejte se, kterou skupinu strategií nejvíce podporujete a kterou nejméně. Podporu nejméně rozvíjené oblasti používání strategií můžete posílit.

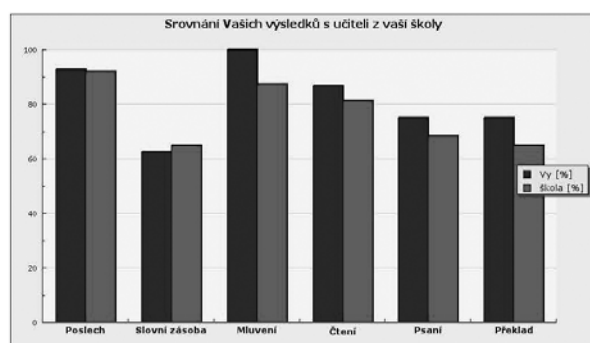
Dotazník zjišťoval paměťové, kognitivní, kompenzační a metakognitivní strategie učení.

- Paměťové strategie pomáhají např. zapamatování slovní zásoby. Jedná se o asociace, kontextualizaci, vizuální a auditivní představy, strukturované správné opakování, mechanické techniky jako kartičky aj.
- Kognitivní strategie se zaměřují přímo na práci v daném jazyce. Zahrnují opakování činnosti, napodobování rodilých mluvčích, procvičování fonetického a grafického systému jazyka, procvičování v přirozeném kontextu, zběžné a hloubkové čtení, hledání hlavní myšlenky, dedukci, analyzování, překlad, transfer, psaní si poznámek, vytváření souhrnů, zdůrazňování, podtrhávání aj.
- Kompenzační strategie slouží ke kompenzaci znalostí, které žáci zatím nemají, jelikož se jazyk teprve učí. Jedná se o odhadování, přechod do mateřského jazyka, obdržení pomoci, výběr tématu, přizpůsobení si sdělení, používání neologismů, opisu, synonym aj.
- Metakognitivní strategie se týkají obecně procesu učení. Zahrnují řízenou a selektivní pozornost, organizaci učení, plánování, monitorování, hodnocení, přípravu na očekávaný úkol, vyhledávání příležitostí k používání jazyka aj.

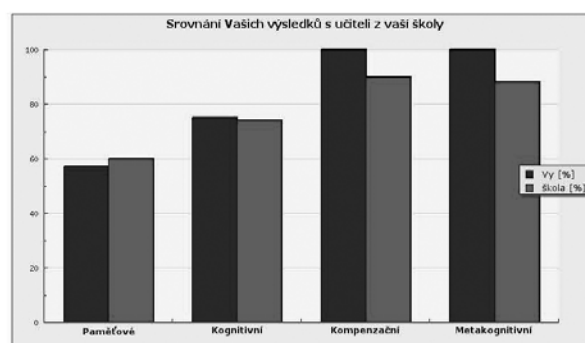

4. Srovnání Vašich výsledků s učiteli z vaší školy

Podívejte se, jestli podporujete strategie v jednotlivých oblastech stejně, méně nebo více než další učitelé na vaší škole, kteří dotazník také vyplňovali.

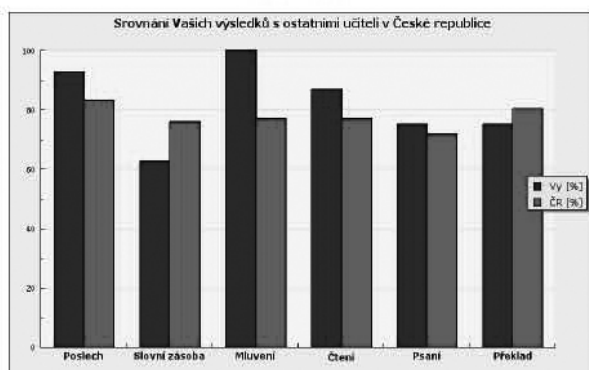
a, podle řečových dovedností a jazykových prostředků

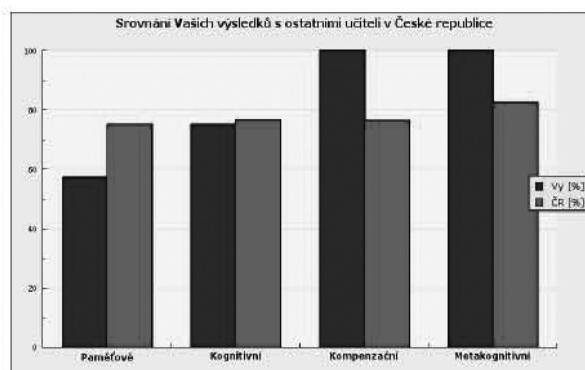
b, podle funkcí strategií při učení

5. Srovnání Vašich výsledků s ostatními učiteli v České republice

Podívejte se, jak podporujete strategie učení v jednotlivých oblastech Vy a jak ostatní učitelé v České republice, kteří dosud dotazník vyplňovali.

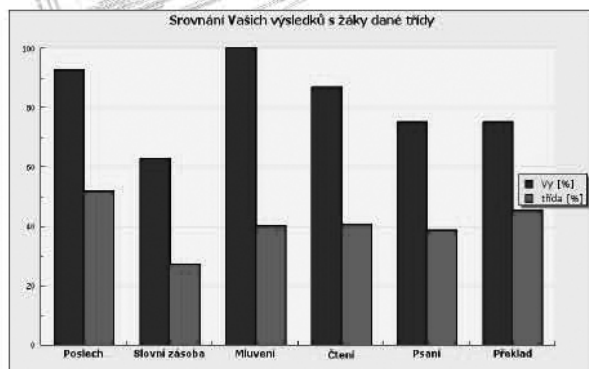
a, podle řečových dovedností a jazykových prostředků

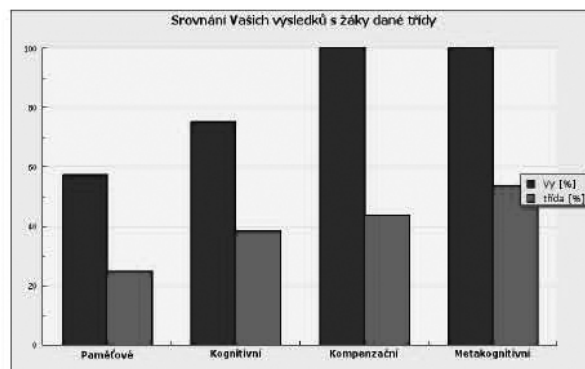
b, podle funkcí strategií při učení

6. Srovnání Vašich výsledků s žáky dané třídy

Podívejte se, jaké strategie v jednotlivých oblastech ve výuce podporujete a jaké uvádí jako používané Vaši žáci.

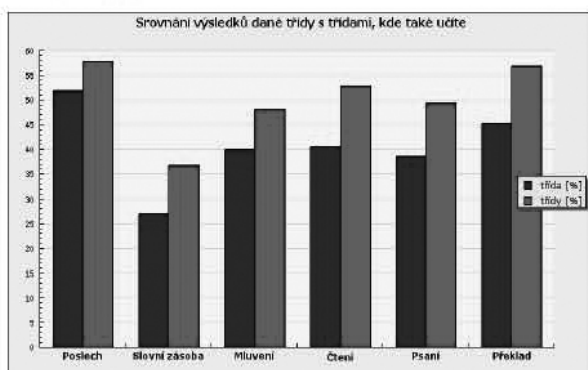
a, podle řečových dovedností a jazykových prostředků

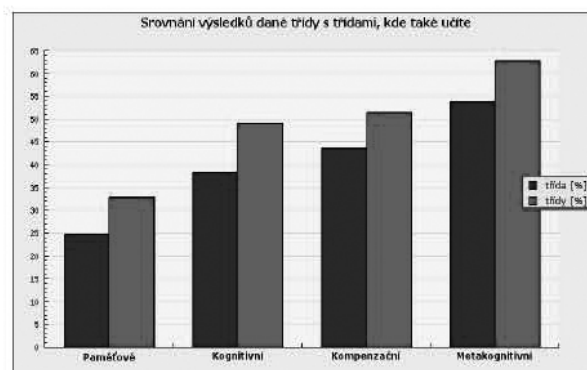
b, podle funkcí strategií při učení

7. Srovnání výsledků dané třídy s třídami, kde také učíte

Podívejte se, jak používají strategie učení v jednotlivých oblastech žáci dané třídy a žáci dalších tříd, kde učíte a kde jste vyplnil/a dotazník.

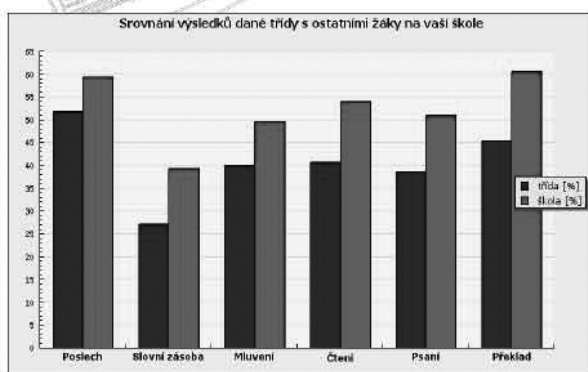
a, podle řečových dovedností a jazykových prostředků

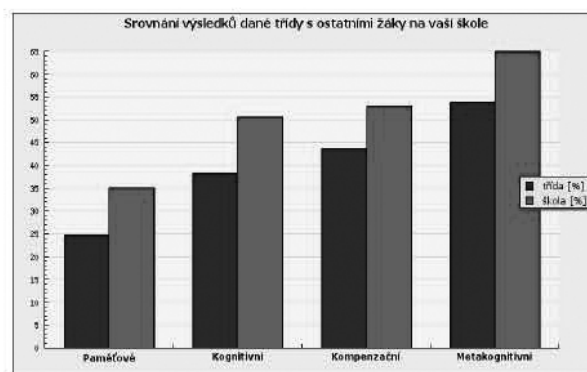
b, podle funkcí strategií při učení

8. Srovnání výsledků dané třídy s ostatními žáky na vaší škole

Podívejte se, jak používají strategie učení v jednotlivých oblastech žáci dané třídy a ostatní žáci na vaší škole, kteří dotazník také vyplňovali.

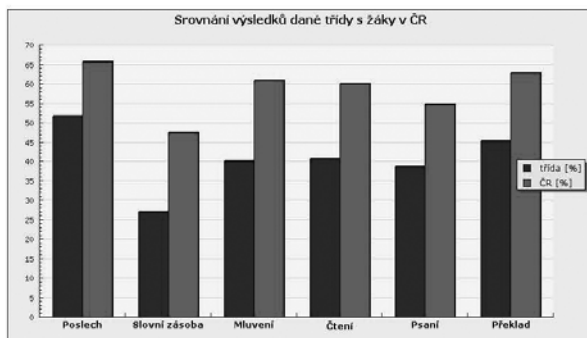
a, podle řečových dovedností a jazykových prostředků

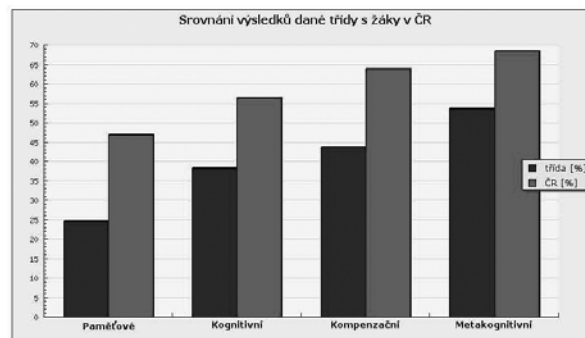
b, podle funkcí strategií při učení

9. Srovnání výsledků dané třídy s žáky v ČR

Podívejte se, jak používají strategie učení v jednotlivých oblastech žáci dané třídy a ostatní žáci v ČR, kteří dotazník také vyplňovali.

a, podle řečových dovedností a jazykových prostředků

b, podle funkcí strategií při učení

10. Které strategie učení žáků můžete ve třídě ještě podporovat?

Následující přehled zahrnuje strategie učení, které jste Vy uvedl/a jako nepodporované a které žáci zároveň uvedli jako nepoužívané. Nezobrazují se strategie, které Vy nepodporujete, ale žáci uvedli, že je používají. Strategie učení, které nepodporujete a žáci je zároveň nepoužívají, mohou pomoci žákům učit se cizí jazyk snadněji a lépe. Můžete je zařadit do výuky. Jedná se o tyto strategie:

1. POSLECH

a, Co můžete ve výuce dělat, aby žáci poslouchali více

Zde již všechny strategie podporujete.

b, Co můžete ve výuce dělat, aby žáci rozuměli vyslovovaným hláskám

- Hledat hlásky nebo slova v daném cizím jazyce, které se vyslovují podobně jako hlásky v češtině.

c, Co můžete dělat, aby žáci rozuměli tomu, co slyší

Zde již všechny strategie podporujete.

d, Co můžete radit žákům, aby dělali, když nerozumí řečenému

Zde již všechny strategie podporujete.

2. SLOVNÍ ZÁSoba

a, Co můžete ve výuce dělat, aby si žáci zapamatovali nová slovíčka

- Říkat jim, aby si představili obrázek nového slovíčka v mysli.

- Psát nová slovíčka ve větě.
- Psát nová slovíčka na kartičky.

3. MLUVENÍ

a, Co můžete dělat, aby žáci procvičovali mluvení

Zde již všechny strategie podporujete.

b, Co můžete radit žákům a procvičovat to s nimi, aby více mluvili s jinými lidmi

Zde již všechny strategie podporujete.

c, Co můžete radit žákům a procvičovat to s nimi, aby dělali, když si nemohou vzpomenout na nějaký výraz

Zde již všechny strategie podporujete.

4. ČTENÍ

a, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, aby více četli v cizím jazyce

Zde již všechny strategie podporujete.

b, Co můžete žákům doporučovat a procvičovat to s nimi, aby rozuměli textu

- Radit jim, ať si podtrhávají části, které se zdají důležité.
- Říkat jim, ať si označují text (např. různými barvami), aby lépe rozuměli.

c, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, když nerozumí textu

Zde již všechny strategie podporujete.

5. PSANÍ

a, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, aby psali více

- Říkat jim, ať si při výuce dělají poznámky v cizím jazyce.
- Psát jiné poznámky nebo texty v cizím jazyce.
- Psát v cizím jazyce jiným lidem.

b, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, aby psali lépe

Zde již všechny strategie podporujete.

c, Co můžete radit žákům, aby dělali, když si žáci nemohou vzpomenout na slovíčko nebo frázi, kterou chtějí napsat

Zde již všechny strategie podporujete.

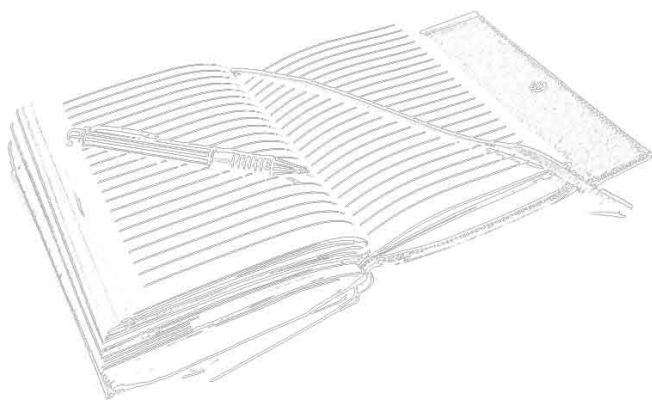
6. PŘEKLAD

a, Co můžete radit žákům, aby dělali, když překládají

- Překládat části toho, co někdo říká do češtiny, aby si to lépe zapamatovali.

b, Co můžete doporučit žákům, aby dělali pro myšlení v cizím jazyce

Zde již všechny strategie podporujete.

Cesta ke kvalitě

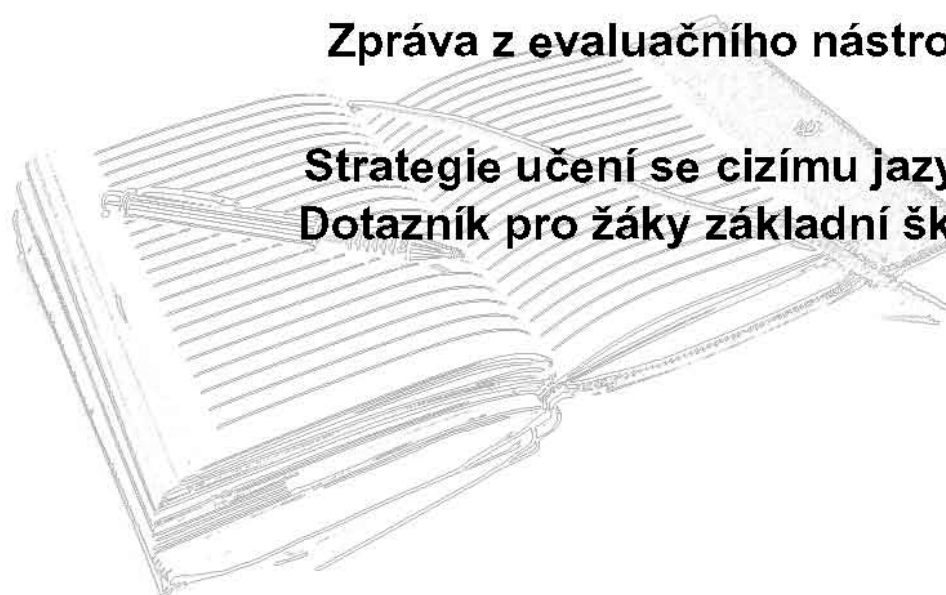
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zpráva z evaluačního nástroje

Strategie učení se cizímu jazyku Dotazník pro žáky základní školy

Škola	Základní škola,
Předmět	Angličtina
Žák	Dominika

Milý žáku,

v této zprávě s výsledky se dozvíš, jak se učíš cizí jazyk a jaké strategie a postupy při učení používáš.

Strategie učení ti mohou pomoci učit se cizí jazyk lépe. Vyzkoušej strategie, které jsi zatím nepoužíval/a.

Pokud výsledkům moc nerozumíš nebo chceš poradit, jak se učit, zeptej se vaší paní učitelky nebo pana učitele.

1. Jak moc strategie používáš?

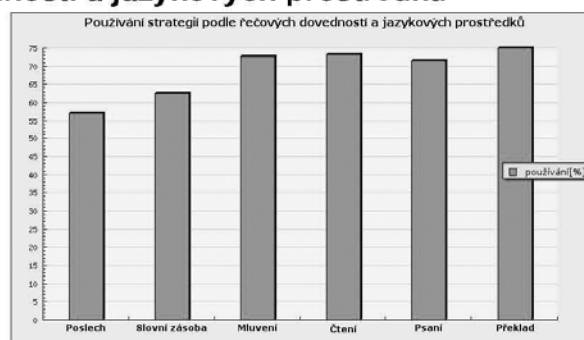
Je dobré používat většinu strategií učení.

Podívej se, kolik strategií používáš a kolik ne.

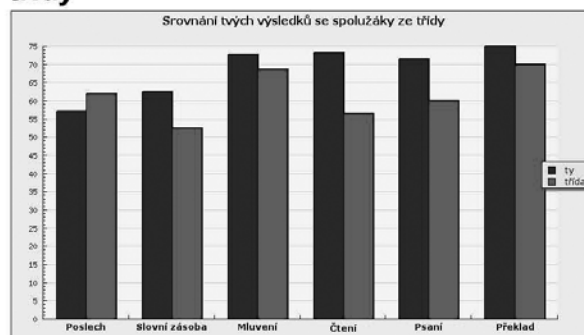
Používáš 45 strategií ze 64.

2. Používání strategií podle řečových dovedností a jazykových prostředků

Podívej se, kterou oblast nejvíce používáním strategií podporuješ a kterou nejméně.

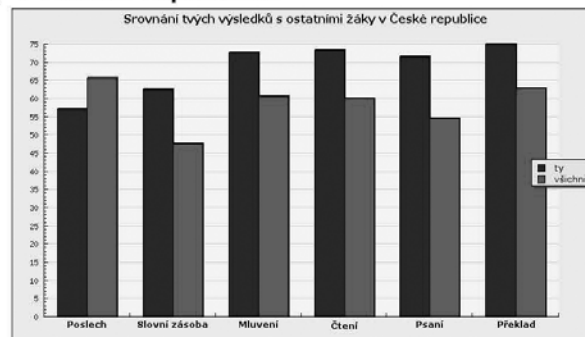
3. Srovnání tvých výsledků se spolužáky ze třídy

Podívej se, jestli používáš strategie v jednotlivých oblastech stejně, méně nebo více než tví spolužáci.

4. Srovnání tvých výsledků s ostatními žáky v České republice

Podívej se, jak používáš strategie v jednotlivých oblastech ty a ostatní žáci v České republice.

5. Které strategie učení můžeš ještě používat?

Strategie, které nepoužíváš, ti mohou pomoci učit se lépe. Zkus je do svého učení zapojit.

Jedná se o tyto strategie:

1. POSLECH

a, Co dělat, aby sis procvičoval/a poslech

- Poslouchej angličtinu, když slyšíš lidi někde mluvit anglicky.

b, Co dělat, abys rozuměl/a vyslovovaným hláskám

- Hledej hlásky nebo slova v angličtině, které se vyslovují podobně jako v češtině.

c, Co dělat, abys rozuměl/a tomu, co slyšíš

- Snaž se zachytit důležitá slova.

d, Co dělat, když stále nerozumíš tomu, co někdo říká

- Zeptej se.
- Odhadni význam z toho, jak se ten člověk pohybuje nebo stojí.
- Odhadni význam z toho, co už bylo řečeno.

2. SLOVNÍ ZÁSoba

a, Co dělat, aby sis zapamatoval/a nová slovíčka

- Používej rýmy, aby sis nová slovíčka zapamatoval/a.
- Představ si obrázek nového slovíčka v mysli.
- Piš si těžká slovíčka na kartičky.

3. MLUVENÍ

a, Co dělat, aby sis procvičoval/a mluvení

- Napodobuj způsob, jakým mluví rodilí mluvčí.

b, Co dělat, abys mluvil/a s jinými lidmi

- Požádej osobu, se kterou mluvíš, aby tě při mluvení opravovala.

c, Co dělat, když si nemůžeš vzpomenout na slovíčko nebo výraz, který chceš říct

- Použij slova z jiného jazyka. Je možné, že ten druhý porozumí.

4. ČTENÍ

a, Co dělat, abys procvičoval/a čtení v angličtině

- Čti si pro zábavu v angličtině.

b, Co dělat, abys rozuměl/a tomu, co čteš

- Rychle text projdi, abys zjistil/a, o čem je.

- Přeruš čtení a ujasni si, co jsi právě četl/a.

c, Co dělat, když nerozumíš tomu, co čteš

- Odhaduj význam pomocí informací z jiných částí textu.

5. PSANÍ

a, Co dělat, abys víc psal/a

- Při výuce si dělej poznámky anglicky.

- Piš si jiné poznámky nebo texty anglicky.

b, Co dělat, abys psal/a lépe

Zde již všechny strategie používáš.

c, Co dělat, když si nemůžeš vzpomenout na slovíčko, které chceš napsat

Zde již všechny strategie používáš.

6. PŘEKLAD

a, Co dělat, když překládáš

- Když někoho posloucháš, překládej si části řečeného do češtiny, aby sis to lépe zapamatoval/a.

b, Co dělat, abys myslel/a anglicky

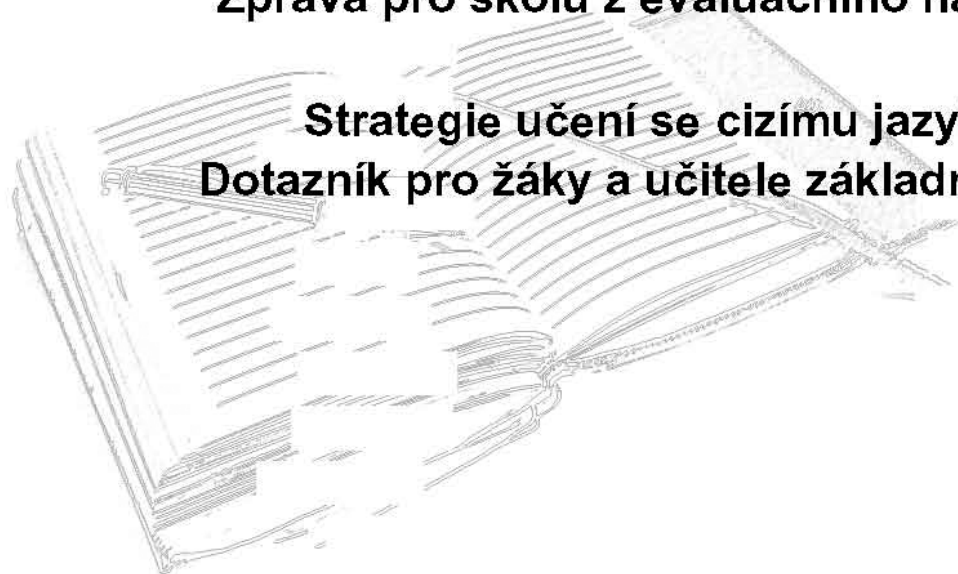
Zde již všechny strategie používáš.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zpráva pro školu z evaluačního nástroje

Strategie učení se cizímu jazyku Dotazník pro žáky a učitele základní školy

Škola	Základní škola a Mateřská škola
Datum	20. 07. 2011

Zúčastněné třídy

Datum testování	Třída	Učitel	Předmět	Otestováno žáků
14. 06. 2011	7. B	Mgr. Eva	Angličtina	1
14. 06. 2011	7. B	Mgr. Dáša	Angličtina	4
14. 06. 2011	7. A	-	-	2
15. 06. 2011	8. A	Mgr. Zdenka	Ruština	1
15. 06. 2011	8. A	Mgr. Dáša	Angličtina	8
15. 06. 2011	8. B	Mgr. Dáša	Angličtina	4
15. 06. 2011	8. B	Mgr. Zdenka	Ruština	3
15. 06. 2011	8. B	Mgr. Daniela	Němčina	2
15. 06. 2011	9. H	Bc. Monika	Němčina	2
15. 06. 2011	9. H	Mgr. Daniela	Němčina	3
15. 06. 2011	9. H	PaedDr. Jiřina	Ruština	1
15. 06. 2011	9. H	Mgr. Dáša	Angličtina	4
15. 06. 2011	9. H	Bc. Monika	Angličtina	7
15. 06. 2011	9. A	Mgr. Dáša	Angličtina	2
15. 06. 2011	9. A	Mgr. Daniela	Němčina	2
15. 06. 2011	9. A	PaedDr. Jiřina	Ruština	6
15. 06. 2011	6. A	Mgr. Dáša	Angličtina	2
15. 06. 2011	6. A	Bc. Monika	Angličtina	3
20. 06. 2011	9. B	Mgr. Dáša	Angličtina	1
20. 06. 2011	9. B	Mgr. Zdenka	Ruština	8
20. 06. 2011	9. B	Mgr. Daniela	Němčina	1
20. 06. 2011	7. A	Bc. Monika	Angličtina	11

Zúčastnění učitelé

Datum testování	Jméno učitele	Třída	Předmět
03. 05. 2011	Bc. Monika	9. H	Angličtina
03. 05. 2011	Mgr. Daniela	9. A	Němčina
03. 05. 2011	mgr. Monika	8. A	Angličtina
03. 05. 2011	Mgr. Dáša	7. B	Angličtina
03. 05. 2011	PaedDr. Jiřina	9. H	Ruština
03. 05. 2011	Mgr. Zdenka	9. B	Němčina
03. 05. 2011	Mgr. Zdenka	9. B	Ruština
06. 06. 2011	Mgr. Dagmar	8. A	Angličtina

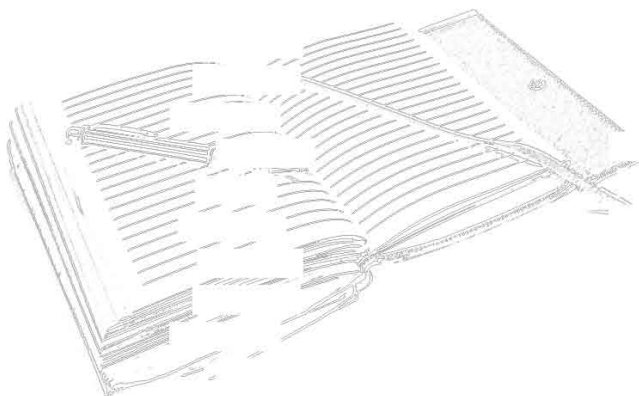
Vážené paní ředitelky, páni ředitelé a pedagogičtí pracovníci školy,

v této zprávě s výsledky se dozvíte, které strategie učení cizímu jazyku žáci vaší školy používají a jak je používání strategií podporováno ve výuce.

Strategie učení mohou pomoci žákům učit se cizí jazyk snadněji a lépe. Představují hlavní komponentu kompetence k učení. Strategie chápeme jako soubory činností, plánů a postupů používané žáky k usnadnění získávání, zapamatování, vybavení si a použití informací.

Zpráva zahrnuje výsledky za všechny třídy a učitele, kteří se dosud z vaší školy výzkumu zúčastnili. Další zprávy, které máte k dispozici, byly zprávy pro jednotlivé žáky (a) a jednotlivé učitele současně s výsledky za odpovídající třídu žáků (b).

Ve výuce se lze v návaznosti na výsledky dotazníku zaměřit na rozvoj těch strategií, které zatím nebyly výukou příliš podporovány a žáci je zároveň nepoužívají.

a) POUŽÍVÁNÍ STRATEGIÍ ŽÁKY

Výsledky ukazují, jak žáci celkově používají strategie. Dále, jak používají strategie u jednotlivých řečových dovedností a podle funkcí strategií v procesu učení. Výsledky jsou srovnávány na více úrovních: za třídu, ročník, školu a Českou republiku.

! Používání mnohých strategií souvisí pozitivně se vzdělávacími výsledky žáků jak z hlediska známky, tak znalosti jazyka a celoživotního učení. U některých dílčích strategií nebyl vztah k výsledkům žáka výzkumně dokázán. To, že strategie v některé oblasti nejsou příliš používány, ještě přímo neznamená, že by žáci nebo škola měli dosahovat špatné vzdělávací výsledky. Vzdělávací výsledky jsou závislé také na mnoha dalších aspektech.

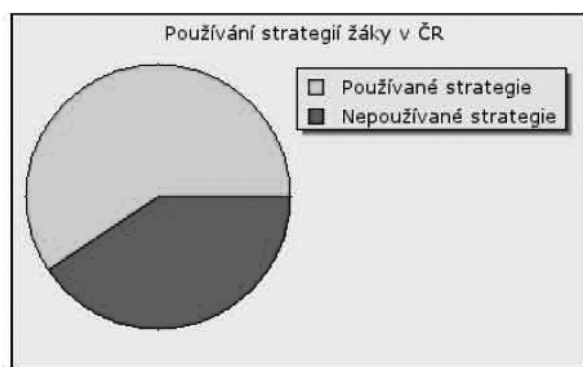
1. Jak moc žáci vaší školy strategie používají?

Je dobré, aby žáci uměli volit vhodné strategie učení a používali je. Podívejte se, jak žáci strategie používají.

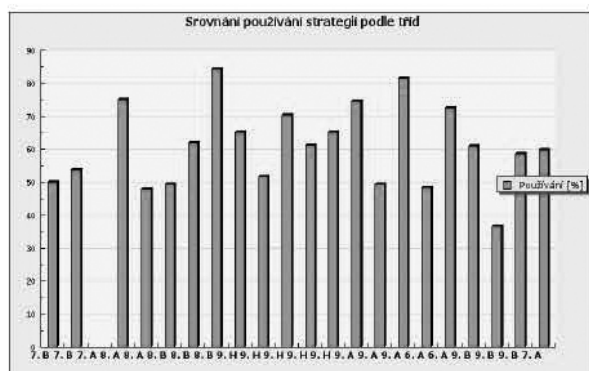
Graf srovnává průměrnou míru (uváděného) používání strategií žáky jednotlivých tříd, průměr používání za celou školu a průměr za žáky z ČR, kteří dosud dotazník vyplňovali.

graf 1: Používání strategií žáky ve škole

graf 2: Používání strategií žáky v ČR

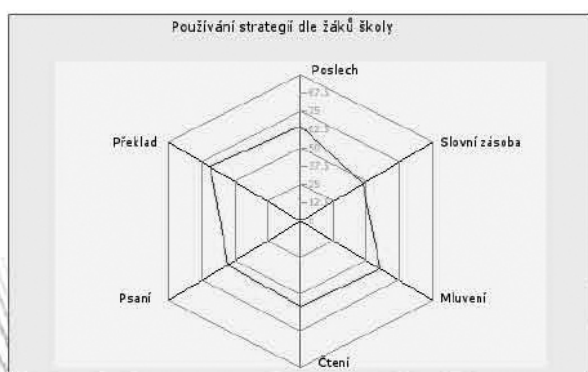

graf 3: Používání strategií žáky v jednotlivých třídách

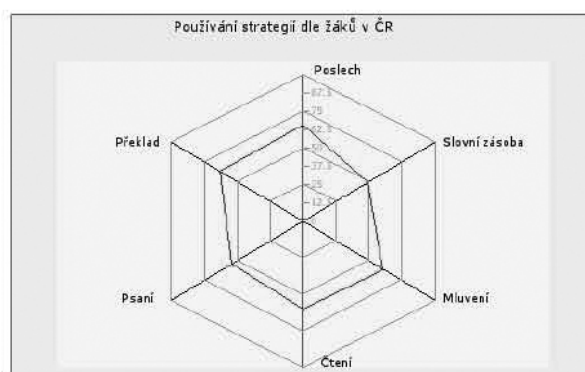
2. Používání strategií žáky podle řečových dovedností a jazykových prostředků

Řečovými dovednostmi rozumíme produktivní dovednosti (psaní, mluvení) a receptivní (čtení, poslech). Z jazykových prostředků graf ukazuje výsledky používání strategií, které zlepšují překlad a osvojování slovní zásoby.

Podívejte se, ve které oblasti žáci používají strategie nejvíce. Neznamená to nutně, že by danou oblast uměli lépe nebo méně. Výsledky ukazují pouze to, zda se umí danou řečovou dovednost učit, resp. zda používají určité strategie učení, které napomáhají rozvoji dané řečové dovednosti. Výsledky naznačují, ve které oblasti je pro žáky učení obtížné a kde naopak ví, jak se učit nebo dovednost rozvíjet a používat.

graf 4: Používání strategií žáky školy podle řečových dovedností a jazykových prostředků

graf 5: Používání strategií žáky v ČR podle řečových dovedností a jazykových prostředků

Srovnání tříd podle používání strategií žáky podle řečových dovedností a jazykových prostředků

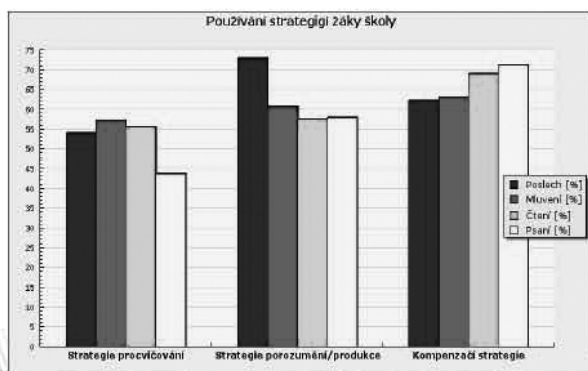
Třída	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
7. B	64.29 %	25.00 %	50.00 %	----- %	----- %	----- %
7. B	67.86 %	45.83 %	57.58 %	51.11 %	36.11 %	58.33 %
7. A	----- %	----- %	----- %	----- %	----- %	----- %
8. A	85.71 %	62.50 %	90.91 %	66.67 %	66.67 %	75.00 %
8. A	53.57 %	46.88 %	50.00 %	39.81 %	45.24 %	71.43 %
8. B	58.93 %	50.00 %	45.45 %	50.00 %	37.50 %	56.25 %
8. B	61.90 %	25.00 %	75.76 %	62.22 %	66.67 %	83.33 %
8. B	78.57 %	87.50 %	90.91 %	83.33 %	83.33 %	87.50 %
9. H	65.81 %	43.75 %	71.59 %	69.17 %	64.77 %	85.71 %
9. H	52.38 %	70.83 %	54.55 %	51.11 %	36.11 %	50.00 %
9. H	78.57 %	87.50 %	72.73 %	46.67 %	66.67 %	100.00 %
9. H	85.71 %	59.38 %	59.09 %	55.00 %	43.75 %	75.00 %
9. H	65.81 %	43.75 %	71.59 %	69.17 %	64.77 %	85.71 %
9. A	78.57 %	56.25 %	72.73 %	86.67 %	70.83 %	87.50 %
9. A	53.57 %	56.25 %	45.45 %	46.67 %	45.83 %	50.00 %
9. A	82.14 %	64.58 %	71.19 %	88.00 %	90.00 %	100.00 %
6. A	67.86 %	12.50 %	40.91 %	56.67 %	41.67 %	62.50 %
6. A	80.95 %	62.50 %	63.64 %	77.78 %	72.22 %	66.67 %
9. B	71.43 %	25.00 %	72.73 %	53.33 %	58.33 %	100.00 %
9. B	44.64 %	20.31 %	45.45 %	34.17 %	32.29 %	40.62 %

9. B	50.00 %	50.00 %	54.55 %	66.67 %	70.00 %	----- %
7. A	61.04 %	46.59 %	61.16 %	63.03 %	62.12 %	59.09 %

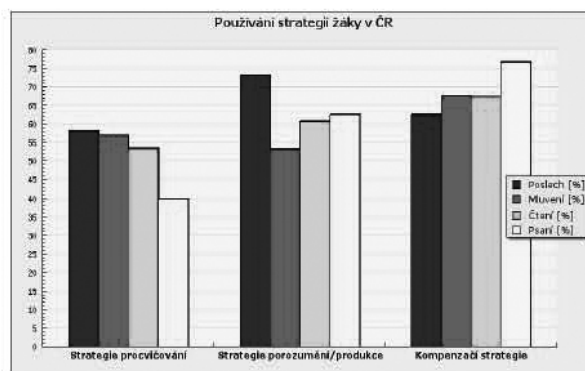
2.1. Používání strategií procvičování, recepce/produkce jazyka a kompenzačních strategií žáky

Podívejte se, které kategorie strategií žáci používají nejvíce a nejméně u jednotlivých řečových dovedností. Jedná se o strategie procvičování jazyka (a), strategie zlepšující porozumění jazyku nebo jeho produkci (b) a strategie kompenzační (c), které používáme, když nevíme, jak něco v cizím jazyce říct. Kompenzační strategie jsou důležité zejména v přirozeném prostředí.

Na oblasti, které jsou strategiemi málo podporovány, se lze ve výuce zaměřit.

graf 6: Používání strategií procvičování, recepce/produkce jazyka a kompenzačních strategií žáky školy

graf 7: Používání strategií procvičování, recepce/produkce jazyka a kompenzačních strategií žáky v ČR

Srovnání tříd podle používání strategie procvičování

Třída	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
7. B	100.00 %	50.00 %	----- %	----- %
7. B	66.67 %	58.33 %	55.56 %	33.33 %
7. A	----- %	----- %	----- %	----- %
8. A	33.33 %	100.00 %	0.00 %	100.00 %
8. A	50.00 %	53.12 %	29.17 %	28.57 %
8. B	58.33 %	31.25 %	41.67 %	25.00 %
8. B	44.44 %	75.00 %	55.56 %	66.67 %
8. B	66.67 %	87.50 %	83.33 %	75.00 %
9. H	48.15 %	56.25 %	54.17 %	53.12 %
9. H	22.22 %	41.67 %	55.56 %	33.33 %
9. H	100.00 %	75.00 %	33.33 %	25.00 %
9. H	66.67 %	56.25 %	58.33 %	31.25 %
9. H	48.15 %	56.25 %	54.17 %	53.12 %
9. A	33.33 %	50.00 %	83.33 %	62.50 %
9. A	33.33 %	62.50 %	33.33 %	25.00 %
9. A	83.33 %	75.00 %	80.00 %	80.00 %
6. A	50.00 %	25.00 %	66.67 %	12.50 %
6. A	66.67 %	75.00 %	88.89 %	50.00 %
9. B	100.00 %	50.00 %	0.00 %	0.00 %
9. B	25.00 %	40.62 %	50.00 %	31.25 %
9. B	33.33 %	75.00 %	66.67 %	50.00 %
7. A	60.61 %	61.36 %	66.67 %	47.73 %

Srovnání tříd podle používání strategie porozumění/produkce

Třída	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
7. B	60.00 %	----- %	----- %	----- %
7. B	75.00 %	55.56 %	50.00 %	33.33 %
7. A	----- %	----- %	----- %	----- %
8. A	100.00 %	100.00 %	80.00 %	50.00 %
8. A	67.50 %	45.83 %	42.86 %	50.00 %
8. B	55.00 %	58.33 %	50.00 %	37.50 %
8. B	86.67 %	66.67 %	63.33 %	66.67 %
8. B	90.00 %	100.00 %	85.00 %	83.33 %
9. H	71.43 %	75.00 %	68.75 %	61.90 %
9. H	60.00 %	55.56 %	50.00 %	33.33 %
9. H	100.00 %	100.00 %	50.00 %	83.33 %
9. H	100.00 %	66.67 %	50.00 %	41.67 %
9. H	71.43 %	75.00 %	68.75 %	61.90 %
9. A	80.00 %	83.33 %	90.00 %	66.67 %
9. A	70.00 %	16.67 %	45.00 %	58.33 %
9. A	90.00 %	60.00 %	90.00 %	93.33 %
6. A	80.00 %	66.67 %	55.00 %	58.33 %
6. A	86.67 %	44.44 %	70.00 %	88.89 %
9. B	80.00 %	100.00 %	60.00 %	83.33 %
9. B	47.50 %	45.83 %	28.75 %	27.08 %
9. B	60.00 %	33.33 %	60.00 %	83.33 %
7. A	70.91 %	63.64 %	59.09 %	69.70 %

Srovnání tříd podle používání kompenzační strategie

Třída	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
7. B	50.00 %	----- %	----- %	----- %
7. B	62.50 %	58.33 %	50.00 %	50.00 %
7. A	----- %	----- %	----- %	----- %
8. A	100.00 %	75.00 %	100.00 %	50.00 %
8. A	43.75 %	50.00 %	42.86 %	64.29 %
8. B	62.50 %	50.00 %	62.50 %	62.50 %
8. B	50.00 %	83.33 %	66.67 %	66.67 %
8. B	75.00 %	87.50 %	75.00 %	100.00 %
9. H	70.83 %	84.38 %	93.75 %	100.00 %
9. H	61.11 %	66.67 %	50.00 %	50.00 %
9. H	50.00 %	50.00 %	50.00 %	100.00 %
9. H	83.33 %	56.25 %	75.00 %	75.00 %
9. H	70.83 %	84.38 %	93.75 %	100.00 %
9. A	100.00 %	87.50 %	75.00 %	100.00 %
9. A	50.00 %	50.00 %	75.00 %	50.00 %
9. A	75.00 %	75.00 %	90.00 %	100.00 %
6. A	66.67 %	37.50 %	50.00 %	50.00 %
6. A	83.33 %	66.67 %	100.00 %	66.67 %
9. B	50.00 %	75.00 %	100.00 %	100.00 %
9. B	52.08 %	50.00 %	37.50 %	50.00 %
9. B	50.00 %	50.00 %	100.00 %	----- %
7. A	53.03 %	59.09 %	77.27 %	68.18 %

3. Používání strategií podle jejich funkce v procesu učení

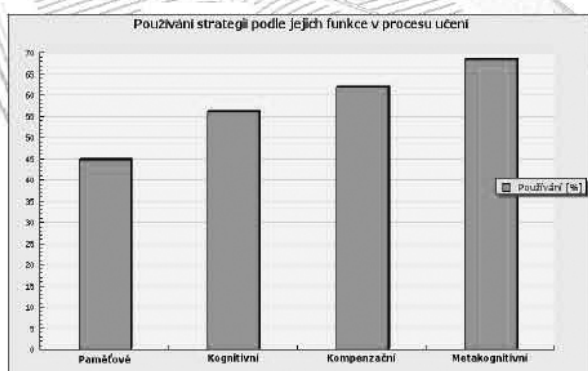
Podívejte se, kterou skupinu strategií žáci nejvíce používají a kterou nejméně. Oblast, ve které jsou strategie nejméně používané, můžete ve výuce posílit.

Paměťové strategie pomáhají např. zapamatování slovní zásoby. Jedná se o propojování, používání představivosti, zasazování do souvislostí, strukturované správné opakování, používání kartiček při učení apod.

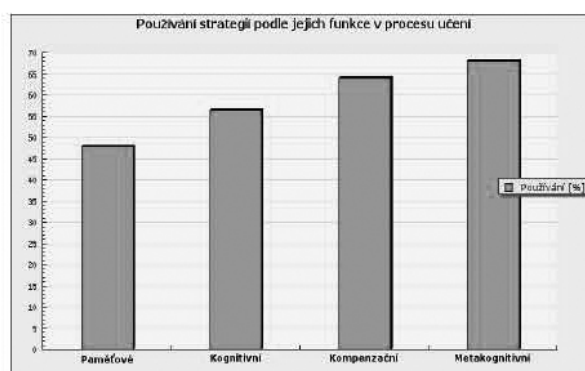
Kognitivní strategie se zaměřují přímo na práci v daném jazyce. Zahrnují opakování činnosti, napodobování rodilých mluvčích, procvičování výslovnosti a psaní slov, procvičování v přirozeném prostředí, zběžné a hloubkové čtení, hledání hlavní myšlenky, usuzování, analyzování, překládání, přenos znalostí, psaní si poznámek a souhrnů, zdůrazňování a podtrhávání aj.

Kompenzační strategie slouží ke kompenzaci znalostí, které člověk zatím nemá, jelikož se jazyk teprve učí. Jedná se o odhadování, přechod do mateřského jazyka, obdržení pomoci, výběr tématu, přizpůsobení si sdělení, používání novotvarů, opisu, synonym aj.

Metakognitivní strategie se týkají obecně procesu učení. Zahrnují řízenou a selektivní pozornost, organizaci učení, plánování, monitorování, hodnocení, přípravu na očekávaný úkol, vyhledávání příležitostí k používání jazyka aj.

graf 8: Používání strategií podle jejich funkce v procesu učení žáky školy

graf 9: Používání strategií podle jejich funkce v procesu učení v ČR

Srovnání tříd v používání strategií podle jejich funkce v procesu učení

Třída	Paměťové s.	Kognitivní s.	Kompenzační s.	Metakognitivní s.
7. B	28.57 %	50.00 %	50.00 %	80.00 %
7. B	47.62 %	47.13 %	57.41 %	65.91 %
7. A	----- %	----- %	----- %	----- %
8. A	57.14 %	75.00 %	87.50 %	69.23 %
8. A	44.64 %	46.34 %	45.97 %	58.59 %
8. B	46.43 %	42.86 %	59.38 %	51.92 %
8. B	23.81 %	63.10 %	62.50 %	79.49 %
8. B	85.71 %	78.57 %	84.38 %	96.15 %
9. H	44.64 %	61.54 %	79.20 %	69.90 %
9. H	66.67 %	42.86 %	56.25 %	56.41 %
9. H	85.71 %	64.29 %	62.50 %	84.62 %
9. H	57.14 %	54.46 %	70.31 %	71.15 %
9. H	44.64 %	61.54 %	79.20 %	69.90 %

9. A	50.00 %	67.86 %	87.50 %	92.31 %
9. A	57.14 %	46.43 %	43.75 %	57.69 %
9. A	59.52 %	87.16 %	75.58 %	90.00 %
6. A	7.14 %	46.43 %	56.25 %	65.38 %
6. A	57.14 %	67.86 %	70.83 %	92.31 %
9. B	28.57 %	53.57 %	68.75 %	84.62 %
9. B	16.07 %	34.38 %	45.31 %	42.31 %
9. B	42.86 %	60.00 %	50.00 %	75.00 %
7. A	42.86 %	60.06 %	57.95 %	70.63 %

b) PODPORA STRATEGIÍ UČENÍ VE VÝUCE

V této části se dozvíte, jak učitelé ve výuce podporují používání strategií žáků tím, že je o strategiích informují, doporučují je nebo je ve výuce přímo a nepřímo procvičují a používají.

! S výsledky jednotlivých učitelů je nutné pracovat citlivě. Případná nižší nebo vyšší podpora strategií ještě nemusí přímo něco znamenat. Netaktní přístup může způsobit uzavření se učitele a jeho neochotu podílet se na dalších autoevaluacích nebo může nutit učitele zkreslovat své odpovědi v dalších evaluacích, jejichž výsledky jsou k dispozici veřejnosti a vedení školy.

1. Celková míra podpory strategií učení ve výuce

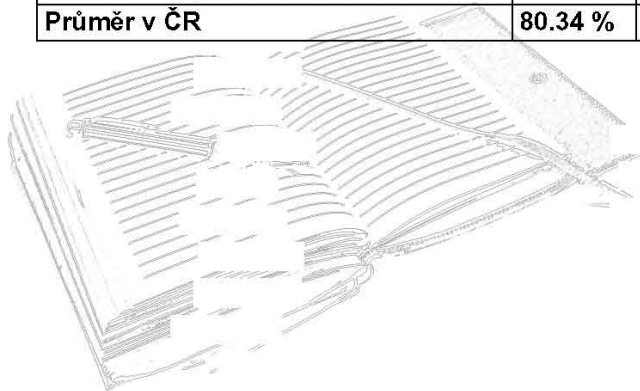
Podívejte se, jak jsou strategie podporovány ve výuce jednotlivých učitelů.

Jméno učitele	Podpora strategií
Bc. Monika	76.56 %
Mgr. Daniela	82.81 %
mgr. Monika	71.88 %
Mgr. Dáša	42.19 %
PaedDr. Jiřina	95.31 %
Mgr. Zdenka	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %
Mgr. Dagmar	67.19 %
Průměr školy	79.49 %
Průměr v ČR	75.41 %

2. Podpora strategií podle řečových dovedností a jazykových prostředků

Podívejte se, jak jsou strategie podporovány v jednotlivých oblastech u různých učitelů na škole a ve srovnání s průměrem ČR.

Jméno učitele	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
Bc. Monika	71.43 %	87.50 %	63.64 %	66.67 %	91.67 %	100.00 %
Mgr. Daniela	92.86 %	62.50 %	81.82 %	80.00 %	83.33 %	100.00 %
mgr. Monika	92.86 %	62.50 %	81.82 %	73.33 %	50.00 %	50.00 %
Mgr. Dáša	57.14 %	50.00 %	27.27 %	40.00 %	33.33 %	50.00 %
PaedDr. JIřina	92.86 %	100.00 %	90.91 %	100.00 %	91.67 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Dagmar	71.43 %	62.50 %	72.73 %	66.67 %	50.00 %	100.00 %
Průměr školy	84.82 %	78.12 %	77.27 %	78.33 %	75.00 %	87.50 %
Průměr v ČR	80.34 %	72.12 %	75.24 %	75.44 %	71.74 %	78.52 %

2.1. Podpora strategií procvičování, recepce/produkce jazyka a kompenzačních strategií učitelů

Podívejte se, jak jsou strategie podporované v daných oblastech jednotlivými učiteli ve srovnání s ostatními učiteli na škole a s průměrem výsledků učitelů v ČR.

Strategie procvičování

Jméno učitele	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
Bc. Monika	100.00 %	100.00 %	66.67 %	75.00 %
Mgr. Daniela	66.67 %	50.00 %	100.00 %	50.00 %
mgr. Monika	100.00 %	100.00 %	100.00 %	25.00 %
Mgr. Dáša	66.67 %	50.00 %	33.33 %	25.00 %
PaedDr. JIřina	66.67 %	100.00 %	100.00 %	75.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Dagmar	66.67 %	100.00 %	100.00 %	50.00 %
Průměr školy	83.33 %	87.50 %	87.50 %	62.50 %
Průměr v ČR	82.84 %	85.77 %	82.56 %	59.77 %

Strategie porozumění/produkce

Jméno učitele	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
Bc. Monika	80.00 %	33.33 %	70.00 %	100.00 %
Mgr. Daniela	100.00 %	100.00 %	70.00 %	100.00 %
mgr. Monika	100.00 %	66.67 %	60.00 %	50.00 %
Mgr. Dáša	80.00 %	0.00 %	40.00 %	33.33 %
PaedDr. JIřina	100.00 %	66.67 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Dagmar	80.00 %	33.33 %	60.00 %	33.33 %
Průměr školy	92.50 %	62.50 %	75.00 %	77.08 %
Průměr v ČR	81.31 %	56.67 %	72.46 %	75.78 %

Kompenzační strategie

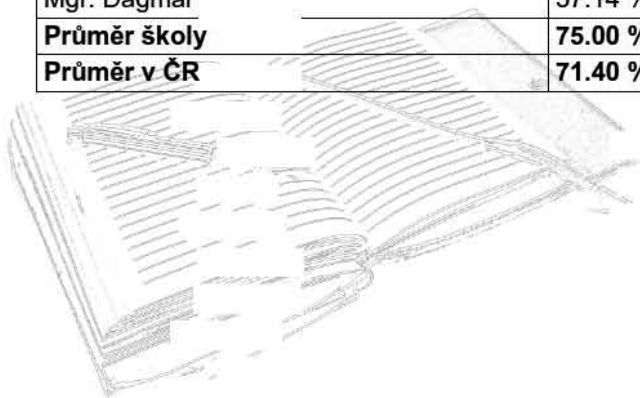
Jméno učitele	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
Bc. Monika	----- %	50.00 %	50.00 %	100.00 %
Mgr. Daniela	----- %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
mgr. Monika	----- %	75.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Dáša	----- %	25.00 %	50.00 %	50.00 %
PaedDr. JIřina	----- %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	----- %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	----- %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Dagmar	----- %	75.00 %	50.00 %	100.00 %
Průměr školy	79.17 %	78.12 %	81.25 %	93.75 %
Průměr v ČR	78.21 %	75.41 %	79.69 %	83.59 %

3. Podpora strategií podle jejich funkce v procesu učení

Podívejte se, jak jsou strategie učitelů podporované v daných skupinách strategií dělených podle funkce strategií v procesu učení.

Vysvětlení ke skupinám strategií viz předchozí kapitola a3).

Jméno učitele	Paměťové	Kognitivní	Kompenzační	Metakognitivní
Bc. Monika	85.71 %	85.71 %	50.00 %	84.62 %
Mgr. Daniela	57.14 %	75.00 %	100.00 %	92.31 %
mgr. Monika	57.14 %	67.86 %	81.25 %	76.92 %
Mgr. Dáša	42.86 %	50.00 %	25.00 %	46.15 %
PaedDr. Jiřina	100.00 %	92.86 %	93.75 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Zdenka	100.00 %	100.00 %	100.00 %	100.00 %
Mgr. Dagmar	57.14 %	71.43 %	56.25 %	76.92 %
Průměr školy	75.00 %	80.36 %	75.78 %	84.62 %
Průměr v ČR	71.40 %	74.79 %	74.19 %	81.83 %

c) SROVNÁNÍ PODPORY STRATEGIÍ VE VÝUCE A POUŽÍVÁNÍ STRATEGIÍ ŽÁKY

Dozvíte se, jak spolu koresponduje podpora strategií ve výuce a používání strategií žáky.

! U výsledků je důležité brát v úvahu specifika výsledků z dotazníků: Nedožíváme se, co žáci a učitel dělají, ale co uvádí, že dělají, což se může od toho, co skutečně dělají, lišit. Lidé mají různou přesnost odhadu a uvědomění si toho, co dělají.

! Učitel může také ve výuce strategie doporučovat nebo procvičovat, ale žák je přesto nemusí používat a nemusí to efektivně jeho učení nutně vadit, pokud to kompenzují jiné faktory. Naopak žáci mohou používat strategie, které učitel nepodporuje, protože se je naučili jinde než ve výuce.

1. Srovnání celkové míry podpory strategií ve výuce a používání strategií žáky

Podívejte se, jak jsou strategie podporované ve výuce v jednotlivých třídách (jazykových skupinách) a jak je používají žáci.

Třída	Podpora učiteli	Používání žáky
7. B	----- %	50.00 %
7. B	42.19 %	53.88 %
7. A	----- %	----- %
8. A	----- %	75.00 %
8. A	----- %	47.91 %
8. B	----- %	49.22 %
8. B	----- %	61.98 %
8. B	----- %	84.38 %
9. H	76.56 %	65.33 %
9. H	----- %	51.56 %
9. H	95.31 %	70.31 %
9. H	----- %	61.20 %
9. H	76.56 %	65.33 %
9. A	----- %	74.59 %
9. A	82.81 %	49.22 %
9. A	----- %	81.50 %
6. A	----- %	48.44 %
6. A	----- %	72.40 %
9. B	----- %	60.94 %
9. B	100.00 %	36.72 %
9. B	----- %	58.62 %
7. A	----- %	59.80 %

2. Srovnání podpory a používání strategií podle řečových dovedností

Podívejte se, jak jsou strategie u jednotlivých dovedností podporovány ve výuce a jak je používají žáci.

Třída	Poslech	Slovní zásoba	Mluvení	Čtení	Psaní	Překlad
7. B	----- / 64.29	----- / 25.00	----- / 50.00	----- / -----	----- / -----	----- / -----
7. B	57.14 / 67.86	50.00 / 45.83	27.27 / 57.58	40.00 / 51.11	33.33 / 36.11	50.00 / 58.33
7. A	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----
8. A	----- / 85.71	----- / 62.50	----- / 90.91	----- / 66.67	----- / 66.67	----- / 75.00
8. A	----- / 53.57	----- / 46.88	----- / 50.00	----- / 39.81	----- / 45.24	----- / 71.43
8. B	----- / 58.93	----- / 50.00	----- / 45.45	----- / 50.00	----- / 37.50	----- / 56.25
8. B	----- / 61.90	----- / 25.00	----- / 75.76	----- / 62.22	----- / 66.67	----- / 83.33
8. B	----- / 78.57	----- / 87.50	----- / 90.91	----- / 83.33	----- / 83.33	----- / 87.50
9. H	71.43 / 65.81	87.50 / 43.75	63.64 / 71.59	66.67 / 69.17	91.67 / 64.77	100.00 / 85.71
9. H	----- / 52.38	----- / 70.83	----- / 54.55	----- / 51.11	----- / 36.11	----- / 50.00
9. H	92.86 / 78.57	100.00 / 87.50	90.91 / 72.73	100.00 / 46.67	91.67 / 66.67	100.00 / 100.00
9. H	----- / 85.71	----- / 59.38	----- / 59.09	----- / 55.00	----- / 43.75	----- / 75.00
9. H	71.43 / 65.81	87.50 / 43.75	63.64 / 71.59	66.67 / 69.17	91.67 / 64.77	100.00 / 85.71
9. A	----- / 78.57	----- / 56.25	----- / 72.73	----- / 86.67	----- / 70.83	----- / 87.50
9. A	92.86 / 53.57	62.50 / 56.25	81.82 / 45.45	80.00 / 46.67	83.33 / 45.83	100.00 / 50.00
9. A	----- / 82.14	----- / 64.58	----- / 71.19	----- / 88.00	----- / 90.00	----- / 100.00
6. A	----- / 67.86	----- / 12.50	----- / 40.91	----- / 56.67	----- / 41.67	----- / 62.50
6. A	----- / 80.95	----- / 62.50	----- / 63.64	----- / 77.78	----- / 72.22	----- / 66.67
9. B	----- / 71.43	----- / 25.00	----- / 72.73	----- / 53.33	----- / 58.33	----- / 100.00
9. B	100.00 / 44.64	100.00 / 20.31	100.00 / 45.45	100.00 / 34.17	100.00 / 32.29	100.00 / 40.62
9. B	----- / 50.00	----- / 50.00	----- / 54.55	----- / 66.67	----- / 70.00	----- / -----
7. A	----- / 61.04	----- / 46.59	----- / 61.16	----- / 63.03	----- / 62.12	----- / 59.09

Pozn.: výsledek je zapsán ve formátu podpora učitelů / používání žáků a udán v procentech

2.1. Podpora strategií procvičování, recepce/produkce jazyka a kompenzačních strategií žáky

Podívejte se, jak jsou strategie v jednotlivých oblastech podporovány ve výuce a jak je používají žáci.

Strategie procvičování

Třída	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
7. B	----- / 100.00	----- / 50.00	----- / -----	----- / -----
7. B	66.67 / 66.67	50.00 / 58.33	33.33 / 55.56	25.00 / 33.33
7. A	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----
8. A	----- / 33.33	----- / 100.00	----- / 0.00	----- / 100.00
8. A	----- / 50.00	----- / 53.12	----- / 29.17	----- / 28.57
8. B	----- / 58.33	----- / 31.25	----- / 41.67	----- / 25.00
8. B	----- / 44.44	----- / 75.00	----- / 55.56	----- / 66.67
8. B	----- / 66.67	----- / 87.50	----- / 83.33	----- / 75.00
9. H	100.00 / 48.15	100.00 / 56.25	66.67 / 54.17	75.00 / 53.12
9. H	----- / 22.22	----- / 41.67	----- / 55.56	----- / 33.33
9. H	66.67 / 100.00	100.00 / 75.00	100.00 / 33.33	75.00 / 25.00
9. H	----- / 66.67	----- / 56.25	----- / 58.33	----- / 31.25
9. H	100.00 / 48.15	100.00 / 56.25	66.67 / 54.17	75.00 / 53.12
9. A	----- / 33.33	----- / 50.00	----- / 83.33	----- / 62.50
9. A	66.67 / 33.33	50.00 / 62.50	100.00 / 33.33	50.00 / 25.00
9. A	----- / 83.33	----- / 75.00	----- / 80.00	----- / 80.00
6. A	----- / 50.00	----- / 25.00	----- / 66.67	----- / 12.50
6. A	----- / 66.67	----- / 75.00	----- / 88.89	----- / 50.00
9. B	----- / 100.00	----- / 50.00	----- / 0.00	----- / 0.00
9. B	100.00 / 25.00	100.00 / 40.62	100.00 / 50.00	100.00 / 31.25
9. B	----- / 33.33	----- / 75.00	----- / 66.67	----- / 50.00
7. A	----- / 60.61	----- / 61.36	----- / 66.67	----- / 47.73

Pozn.: výsledek je zapsán ve formátu podpora učitelů / používání žáků a udán v procentech

Strategie porozumění/produkce

Třída	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
7. B	----- / 60.00	----- / -----	----- / -----	----- / -----
7. B	80.00 / 75.00	0.00 / 55.56	40.00 / 50.00	33.33 / 33.33
7. A	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----
8. A	----- / 100.00	----- / 100.00	----- / 80.00	----- / 50.00
8. A	----- / 67.50	----- / 45.83	----- / 42.86	----- / 50.00
8. B	----- / 55.00	----- / 58.33	----- / 50.00	----- / 37.50
8. B	----- / 86.67	----- / 66.67	----- / 63.33	----- / 66.67
8. B	----- / 90.00	----- / 100.00	----- / 85.00	----- / 83.33
9. H	80.00 / 71.43	33.33 / 75.00	70.00 / 68.75	100.00 / 61.90
9. H	----- / 60.00	----- / 55.56	----- / 50.00	----- / 33.33
9. H	100.00 / 100.00	66.67 / 100.00	100.00 / 50.00	100.00 / 83.33
9. H	----- / 100.00	----- / 66.67	----- / 50.00	----- / 41.67
9. H	80.00 / 71.43	33.33 / 75.00	70.00 / 68.75	100.00 / 61.90
9. A	----- / 80.00	----- / 83.33	----- / 90.00	----- / 66.67

9. A	100.00 / 70.00	100.00 / 16.67	70.00 / 45.00	100.00 / 58.33
9. A	----- / 90.00	----- / 60.00	----- / 90.00	----- / 93.33
6. A	----- / 80.00	----- / 66.67	----- / 55.00	----- / 58.33
6. A	----- / 86.67	----- / 44.44	----- / 70.00	----- / 88.89
9. B	----- / 80.00	----- / 100.00	----- / 60.00	----- / 83.33
9. B	100.00 / 47.50	100.00 / 45.83	100.00 / 28.75	100.00 / 27.08
9. B	----- / 60.00	----- / 33.33	----- / 60.00	----- / 83.33
7. A	----- / 70.91	----- / 63.64	----- / 59.09	----- / 69.70

Pozn.: výsledek je zapsán ve formátu podpora učitelů / používání žáků a udán v procentech

Kompenzační strategie

Třída	Poslech	Mluvení	Čtení	Psaní
7. B	----- / 50.00	----- / -----	----- / -----	----- / -----
7. B	33.33 / 62.50	25.00 / 58.33	50.00 / 50.00	50.00 / 50.00
7. A	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----
8. A	----- / 100.00	----- / 75.00	----- / 100.00	----- / 50.00
8. A	----- / 43.75	----- / 50.00	----- / 42.86	----- / 64.29
8. B	----- / 62.50	----- / 50.00	----- / 62.50	----- / 62.50
8. B	----- / 50.00	----- / 83.33	----- / 66.67	----- / 66.67
8. B	----- / 75.00	----- / 87.50	----- / 75.00	----- / 100.00
9. H	50.00 / 70.83	50.00 / 84.38	50.00 / 93.75	100.00 / 100.00
9. H	----- / 61.11	----- / 66.67	----- / 50.00	----- / 50.00
9. H	100.00 / 50.00	100.00 / 50.00	100.00 / 50.00	100.00 / 100.00
9. H	----- / 83.33	----- / 56.25	----- / 75.00	----- / 75.00
9. H	50.00 / 70.83	50.00 / 84.38	50.00 / 93.75	100.00 / 100.00
9. A	----- / 100.00	----- / 87.50	----- / 75.00	----- / 100.00
9. A	100.00 / 50.00	100.00 / 50.00	100.00 / 75.00	100.00 / 50.00
9. A	----- / 75.00	----- / 75.00	----- / 90.00	----- / 100.00
6. A	----- / 66.67	----- / 37.50	----- / 50.00	----- / 50.00
6. A	----- / 83.33	----- / 66.67	----- / 100.00	----- / 66.67
9. B	----- / 50.00	----- / 75.00	----- / 100.00	----- / 100.00
9. B	100.00 / 52.08	100.00 / 50.00	100.00 / 37.50	100.00 / 50.00
9. B	----- / 50.00	----- / 50.00	----- / 100.00	----- / -----
7. A	----- / 53.03	----- / 59.09	----- / 77.27	----- / 68.18

Pozn.: výsledek je zapsán ve formátu podpora učitelů / používání žáků a udán v procentech

3. Podpora strategií podle jejich funkce v procesu učení

Podívejte se, jak jsou strategie v jednotlivých kategoriích strategií podporovány ve výuce a jak je používají žáci.

Třída	Paměťové s.	Kognitivní s.	Kompenzační s.	Metakognitivní s.
7. B	----- / 28.57	----- / 50.00	----- / 50.00	----- / 80.00
7. B	42.86 / 47.62	50.00 / 47.13	25.00 / 57.41	46.15 / 65.91
7. A	----- / -----	----- / -----	----- / -----	----- / -----
8. A	----- / 57.14	----- / 75.00	----- / 87.50	----- / 69.23
8. A	----- / 44.64	----- / 46.34	----- / 45.97	----- / 58.59
8. B	----- / 46.43	----- / 42.86	----- / 59.38	----- / 51.92
8. B	----- / 23.81	----- / 63.10	----- / 62.50	----- / 79.49
8. B	----- / 85.71	----- / 78.57	----- / 84.38	----- / 96.15
9. H	85.71 / 44.64	85.71 / 61.54	50.00 / 79.20	84.62 / 69.90
9. H	----- / 66.67	----- / 42.86	----- / 56.25	----- / 56.41
9. H	100.00 / 85.71	92.86 / 64.29	93.75 / 62.50	100.00 / 84.62
9. H	----- / 57.14	----- / 54.46	----- / 70.31	----- / 71.15
9. H	85.71 / 44.64	85.71 / 61.54	50.00 / 79.20	84.62 / 69.90
9. A	----- / 50.00	----- / 67.86	----- / 87.50	----- / 92.31
9. A	57.14 / 57.14	75.00 / 46.43	100.00 / 43.75	92.31 / 57.69
9. A	----- / 59.52	----- / 87.16	----- / 75.58	----- / 90.00
6. A	----- / 7.14	----- / 46.43	----- / 56.25	----- / 65.38
6. A	----- / 57.14	----- / 67.86	----- / 70.83	----- / 92.31
9. B	----- / 28.57	----- / 53.57	----- / 68.75	----- / 84.62
9. B	100.00 / 16.07	100.00 / 34.38	100.00 / 45.31	100.00 / 42.31
9. B	----- / 42.86	----- / 60.00	----- / 50.00	----- / 75.00
7. A	----- / 42.86	----- / 60.06	----- / 57.95	----- / 70.63

Pozn.: výsledek je zapsán ve formátu podpora učitelů / používání žáků a udán v procentech

4. Které strategie můžete na škole ve výuce cizího jazyka ještě podporovat?

Přehled ukazuje souhrnné výsledky za celou školu. Zobrazují se strategie, které více než 80 % učitelů ve výuce nepodporuje a zároveň je více než 80 % žáků nepoužívá.

1. POSLECH

a, Co můžete ve výuce dělat, aby žáci poslouchali více

- Sledovat videa nebo televizní pořady v cizím jazyce.

b, Co můžete ve výuce dělat, aby žáci rozuměli vyslovovaným hláskám

- Hledat hlásky nebo slova v daném cizím jazyce, které se vyslovují podobně jako hlásky v češtině.

c, Co můžete dělat, aby žáci rozuměli tomu, co slyší

- Učit žáky zachycovat slova, která se opakují.

d, Co můžete radit žákům, aby dělali, když nerozumí řečenému

- Požádat člověka, se kterým mluví, aby zpomalil.
- Zeptat se.
- Odhadnout význam z tónu hlasu (např. rozzlobený nebo šťastný).
- Odhadnout význam z toho, jak se ten člověk pohybuje nebo stojí.
- Odhadnout význam z toho, co již bylo řečeno.

2. SLOVNÍ ZÁSoba

a, Co můžete ve výuce dělat, aby si žáci zapamatovali nová slovíčka

- Seskupovat slovíčka podle slovních druhů (např. podstatná jména, slovesa, přídavná jména).
- Používat rýmy, aby si nová slovíčka zapamatovali.
- Říkat jim, aby si představili obrázek nového slovíčka v mysli.
- Psát nová slovíčka ve větě.
- Psát nová slovíčka na kartičky.

3. MLUVENÍ

a, Co můžete dělat, aby žáci procvičovali mluvení

- Učit žáky napodobovat způsob, jakým mluví rodilí mluvčí.
- Nechat je říkat nové výrazy nahlas.

b, Co můžete radit žákům a procvičovat to s nimi, aby více mluvili s jinými lidmi

- Poradit jim změnit v reálné situaci téma, když neznají slovíčka.
- Radit jim, ať si předem plánují, co chtějí říct.
- Doporučit jim, ať požádají osobu, se kterou mluví, aby je při mluvení opravovala.

c, Co můžete radit žákům a procvičovat to s nimi, aby dělali, když si nemohou vzpomenout na nějaký výraz

- Mohou požádat někoho o pomoc.
- Poradit jim, že v přirozené situaci mohou použít alespoň slovo z jiného jazyka.
- Říkat jim, že v přirozené situaci mohou ukázat rukama nebo tělem, aby jim šlo porozumět.

4. ČTENÍ

a, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, aby více četli v cizím jazyce

- Říkat žákům, ať si čtou pro zábavu v daném cizím jazyce.
- Říkat žákům, ať si hledají ke čtení to, co je zajímavé.

b, Co můžete žákům doporučovat a procvičovat to s nimi, aby rozuměli textu

- Říkat jim, ať nejprve rychle text projdou, aby zjistili, o čem je.
- Doporučovat jim číst věci více než jednou.
- Říkat jim, ať se dívají na nadpisy.
- Vést je k přemýšlení o tom, co bude v textu následovat.
- Radit jim, ať si podtrhávají části, které se zdají důležité.
- Říkat jim, ať si označují text (např. různými barvami), aby lépe rozuměli.
- Říkat jim, ať si kontrolují, jak moc textu rozuměli.

c, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, když nerozumí textu

- Říkat jim, ať odhadnou význam tím, že použijí náznaky z jiných částí textu.

5. PSANÍ

a, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, aby psali více

- Říkat jim, ať si při výuce dělají poznámky v cizím jazyce.
- Psát jiné poznámky nebo texty v cizím jazyce.
- Psát v cizím jazyce jiným lidem.

b, Co můžete žákům radit a procvičovat to s nimi, aby psali lépe

- Říkat jim, aby si nejprve plánovali, co se chystají psát.
- Říkat jim, aby si přečetli, co napsali, aby viděli, jestli je to dobré.
- Radit jim, aby požádali někoho o opravu toho, co napsali.
- Říkat jim, aby si přepsali, co napsali, aby to vylepšili.
- Říkat jim, aby v reálných situacích používali kontrolu pravopisu nebo gramatiky na počítači.

c, Co můžete radit žákům, aby dělali, když si žáci nemohou vzpomenout na slovíčko nebo frázi, kterou chtějí napsat

- Doporučit jim, aby požádali někoho, aby jim poradil.

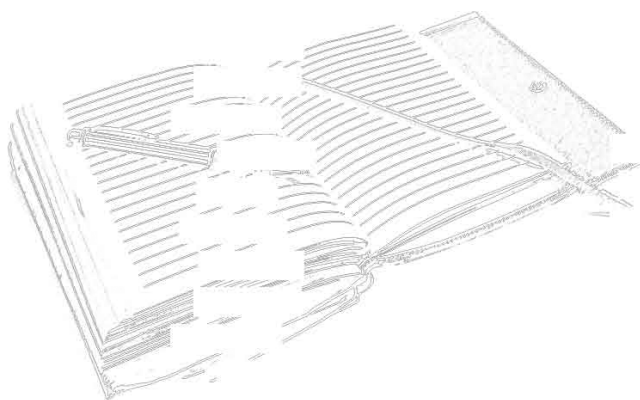
6. PŘEKLAD

a, Co můžete radit žákům, aby dělali, když překládají

- Radit žákům, aby si promysleli, co chtějí říct nebo napsat česky, a pak to přeložili do cizího jazyka.
- Překládat části toho, co někdo říká do češtiny, aby si to lépe zapamatovali.

b, Co můžete doporučovat žákům, aby dělali pro myšlení v cizím jazyce

- Radit jim, aby se snažili rozumět bez překládání.

d) JAKÉ DALŠÍ VÝSLEDKY MÁ ŠKOLA K DISPOZICI?

Zprávy pro jednotlivé žáky základní školy, které ukazují:

1. Kolik ze strategií každý žák používá a nepoužívá,
2. používání strategií podle řečových dovedností,
3. srovnání výsledků žáka se spolužáky ze třídy,
4. srovnání výsledků žáka s žáky v ČR,
5. seznam strategií, které žák může ještě používat u jednotlivých řečových dovedností.

Zprávy pro jednotlivé učitele, které ukazují:

1. Kolik ze strategií učitel podporuje nebo používá,
2. podporu strategií podle řečových dovedností, podporu strategií procvičování, recepce/produkce jazyka a kompenzačních strategií,
3. podporu strategií podle jejich funkce v procesu učení,
4. srovnání výsledků učitele s učiteli ze školy: podle dovedností (a) a funkcí strategií (b),
5. srovnání výsledků učitele s učiteli v ČR: podle dovedností (a) a funkcí strategií (b),
6. srovnání výsledků učitele s žáky třídy: podle dovedností (a) a funkcí strategií (b),
7. srovnání výsledků učitele v jedné třídě s výsledky z dalších tříd, kde učí: podle dovedností (a) a funkcí strategií (b),
8. srovnání výsledků dané třídy s výsledky žáků školy: podle dovedností (a) a funkcí strategií (b),
9. srovnání výsledků dané třídy s výsledky žáků v ČR: podle dovedností (a) a funkcí strategií (b),
10. seznam, které další strategie může učitel ve výuce ještě podporovat.

1. Rámec pro vlastní hodnocení školy. Metodický průvodce.
2. Anketa pro rodiče. Anketa školy na míru.
3. Anketa pro žáky. Anketa školy na míru.
4. Anketa pro učitele. Anketa školy na míru.
5. Analýza dokumentace školy. Katalog kvantitativních indikátorů.
6. Dobrá škola. Metoda pro stanovení priorit školy.
7. Příprava na změnu. Metoda pro předjímání reakcí lidí.
8. Rámec profesních kvalit učitele. Hodnoticí a sebehodnoticí arch.
9. Profesní portfolio učitele. Soubor metod k hodnocení a sebehodnocení.
10. 360° zpětná vazba pro střední úroveň řízení. Soubor dotazníků a metodických doporučení.
11. Metody a formy výuky. Hospitační arch.
12. Učíme děti učit se. Hospitační arch.
13. Výuka v odborném výcviku. Hospitační arch.
14. Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče.
15. Klima školní třídy. Dotazník pro žáky.
16. Klima učitelského sboru. Dotazník pro učitele.
17. Společenství prvního stupně. Dotazník pro žáky formou počítačové hry.
18. Interakce učitele a žáků. Dotazník pro žáky.
19. Připravenost školy k inkluzivnímu vzdělávání. Dotazník pro učitele.
20. Předcházení problémům v chování žáků. Dotazník pro žáky.
21. Poradenská role školy. Posuzovací arch.
22. Mapování cílů kurikula. Posuzovací arch.
23. **Strategie učení se cizímu jazyku. Dotazník pro žáky.**
24. Školní výkonová motivace žáků. Dotazník pro žáky.
25. Postoje žáků ke škole. Dotazník pro žáky.
26. Zjišťování a vyhodnocování výsledků vzdělávání žáků. Posuzovací archy.
27. ICT v životě školy – Profil školy²¹. Metodický průvodce.
28. Internetová prezentace školy. Posuzovací arch.
29. Skupinová bilance absolventů. Metoda pro hodnocení průběhu školního vzdělávání.
30. Zpětná vazba absolventů a firem. Dotazník pro absolventy a metoda rozhovoru pro zástupce spolupracujících firem.

